

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ÇEVRE SORUNLARI
İÇERİKLİ
YARGI KARARLARI VE
UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

KUŞADASI - 7 HAZİRAN 2008

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ÇEVRE SORUNLARI İÇERİKLİ
YARGI KARARLARI
VE
UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ
TOPLANTISI

KUŞADASI
7 Haziran 2008

ÇEVRE SORUNLARI İÇERİKLİ
YARGI KARARLARI
VE
UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ
TOPLANTISI

KUŞADASI
7 Haziran 2008

Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 149

*Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları
ve
Uygulamalarının Değerlendirilmesi Toplantısı*

ISBN: 978-9944-234-56-6
© Türkiye Barolar Birliği
Birinci Baskı: Haziran 2008, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Karanfil Sokağı 5/62
06650 Kızılay - ANKARA
Tel: (312) 425 30 11 Faks: 418 78 57
web: www.barobirlik.org.tr
e-posta: admin@barobirlik.org.tr
yayin@barobilik.org.tr

Sayfa Tasarımı ve Ofset Hazırlık
Düş Atelyesi (0312.215 70 37)

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B Demirtepe-Ankara
(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

İÇİNDEKİLER

Giriş	VII
-------------	-----

BİRİNCİ OTURUM

Açılış Konuşmaları

Av. Güneş GÜRSELER.....	3
Av. Güney DİNÇ.....	6
Prof. Dr. Ruşen KELEŞ	13
Av. Noyan ÖZKAN	17

İKİNCİ OTURUM

Av. Güneş GÜRSELER.....	27
Av. Bedrettin KALIN	27
Av. Recep AKYÜREK	35
Av. Bülent TOKUÇOĞLU.....	36
Av. Gökhan ESER.....	44
Av. Eralp ATABEK.....	44

Av. Tülay ÖMERCİOĞLU	47
Av. Ardahan DİKME	50
Av. Güney DİNÇ.....	52

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Av. Tuncay KOÇ	59
Av. Nurcan ÜYÜLLÜ.....	60
Av. İsmet ŞENOĞLU.....	62
Av. Tuncay KOÇ	66
Av. Bülent KAÇAR.....	68
Av. Ali Yaşar ÖZKAN.....	72
Av. Lale ÖZBER	76
Av. Enis DİNÇEROĞLU	77
Av. Murat Fatih ÜLKÜ	84
Av. Zübeyde BURGUT	85
Av. Onur GÜNGÖR.....	90
Av. Kâzım KARGI	94
Av. Hasan ORTA	102
Av. Engin ÖZDEN.....	107
Av. Yakup Şefik OKUMUŞOĞLU	110
Av. Gürcan SAĞCAN	123
Av. Koray ATAK.....	125
Av. Hilmi BAYDAR.....	130
Av. Bülent TOKUÇOĞLU.....	133
Av. Sevda MESÇİ	135
Av. Bedrettin KALIN.....	136
Av. Yakup Şekip OKUMUŞOĞLU	137
Av. Tuncay KOÇ	138
Av. Necdet AYDIN	139

Av. Demet Nur HEYFEGİL.....	139
Av. Burhan UYAN.....	140
Av. Can ERSOY.....	141
Prof. Dr. Ruşen KELEŞ.....	142
Av. Güney DİNÇ.....	150
Av. Noyan ÖZKAN.....	153
Av. Güneş GÜRSELER.....	157

Türkiye Barolar Birliği olarak mesleğimizin ve meslektaşlarımızın sorunları yanı sıra ÷lke hukuku, ÷lke yargısı başta olmak üzere bir çok konuda çalışmalarımızı sürdürmekte ve bu konularla ilgili toplantı sempozyum, panel, açık oturum ve çeşitli etkinlikler düzenlemekteyiz. İşte bu kitabın konusunu oluşturan "*Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi*" toplantısı 7-8 Haziran 2008 günlerinde Kuşadası'nda gerçekleştirilmiş, bu toplantıdan sonra Türkiye Barolar Birliği bünyesinde "*Çevre Sorunları Komisyonu*" oluşturulmuştur.

Çevre sorunları ve çevreyle ilgili ihlaller üçüncü kuşak haklarından olan "*temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı*"nın ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son yıllarda iyice hissedilen "*Küresel Isınma*" ve onun getirdiği çevre sorunları ulusal boyutları aşan uluslar arası çok ciddi sorunlar yumağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çevre sorunları ve çevre bilincinden söz açıldığında Amerika kıtasının yerli halkını oluşturan Kızılderililerden toprak almak isteyen Amerikan Başkanı'na "*Bir Vahşinin Mektubu*" diye çevrilen Kızılderili reis Seattle'in yazdığı mektup tüm uygar dünyaya insanlık ve yaşam dersi veren bir belgedir. Seattle mektubunda "...biz nehirleri ve ırmakları kardeşimiz gibi severiz, siz de aynı sevgiyi ve ilgiyi gösterebilecek misiniz? kardeşlerimize", "...beyaz adam, anası olan toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne alıp satacak, işlenecek, yağmalanacak bir şey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir...", "...beyaz adamın kurduğu kentlerde, huzur ve barış yoktur. O kentlerde, bir çiçeğin açarken çıkardığı tatlı sesler, bir kelebeğin kanat çırpınışları duyulmaz..."

Günümüz çevre sorunlarının temeli oluşturan bu anlayış değişikliği insanlığı üstesinden gelinmez sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır.

Hava, su, toprak kirliliği; denizlerin, göllerin, tatlı su kaynaklarının kirlenmesi; ormanların, tarım alanlarının yok olması; biyolojik çeşitliliğin tehdidi altında olunması; nükleer risk; dünyanın kültürel ve doğal mirasın yok olması gibi olaylar çevre sorunları olarak karşımıza çıkmakta, tükettikten sonra yeniden üretemeyeceğimiz tek sığınağımız olan doğanın, çılğınca ve bilinçsizce yok edilmesine neden olmaktadır.

Kuşkusuz çevre ile ilgili konular ve sorunlar yerellikten çok uluslararası bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı yer küre üzerinde birlikte yaşadığımız dünyahıların çevreyle ilgili her türlü eylem ve davranışları hepimizi doğrudan ilgilendirmektedir. Bu nedenle, çevre ve ekoloji konularını sadece yerellekle çözmek ya da başka bir deyimle ulusal önlemlerle gidermek mümkün değildir. Uluslararası işbirliği ve disiplinin en çok uygulanması gereken alan çevre ve çevre sorunlarıdır.

Tüm insanlığı ve canlıları doğrudan ilgilendiren bu konu uluslar arası hukukun öncelikli uğraş alanlarını oluşturmuştur. Sınır tanımayan ve istinasız tüm dünyayı ilgilendiren çevre kirliliği gerçeği karşısında, ülkeler çevre sorunlarının ortadan kaldırılması veya engellenmesi için işbirliği içinde hareket etmek zorunluluğunu hissetmişlerdir.

Gelinen noktada ülkeyi yönetmeye talip olan siyasi iktidarlar başta olmak üzere hepimizin sorumluluğu ve ihmali var. Çünkü bizler bize teslim edilen doğayı aynı güzellik ve düzen içinde bizden sonraki nesillere bırakamıyoruz. Kuşkusuz bu anlamda bizden sonra gelen nesillere karşı büyük bir mahcubiyetimiz ve ezikliğimiz var.

Bu duygu ve düşüncelerle, ne kadar uçurumun kenarında olursak olalım uygarlığımızın ve doğanın tutulacak bir dalı olduğuna inanıyor ve çevre bilinci oluşmasına önemli katkısı olacağına inandığım bu toplantıya katılanlar ile eserin yapımına emeği geçen herkesi kutluyor sevgilerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

Özdemir Özok

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

*Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları
ve
Uygulamalarının Değerlendirilmesi Toplantısı*

*Birinci Oturum
Açış Konuşmaları*

Oturum Başkanı
Av. Güneş GÜRSELER
Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri

Av. Güneş GÜRSELER (Oturum Başkanı): Değerli arkadaşlarım; günaydın, hoş geldiniz.

Ben Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri Av. Güneş Gürseler. Yönetim Kurulu'muzdan Sayın Muhsin Ergazi de aramızda, Sayın Saymanımız Soner Kocabey'le diğer Yönetim Kurulu üyemiz Halit Ökçesiz birazdan aramızda olacaklar. Ayrıca davetimizi kırmayıp bize güç katan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ruşen Keleş, İzmir Barosu'nun eski başkanları Sayın Av. Güney Dinç ve Sayın Av. Noyan Özkan aramızda ve barolarımızın değerli temsilcileri olarak sizler aramızdasınız.

Ben, Türkiye Barolar Birliği temsilcisi olarak böyle bir toplantıyı hep birlikte oluşturmanın mutluluğu içinde sizlere bir kez daha hoş geldiniz diyorum.

Öncelikle böyle bir toplantıya neden gerek duyuldu ve böyle bir toplantıda neyi amaçlıyoruz, önce onları kısaca anlatmak istiyorum. Türkiye Barolar Birliği, halen işbaşında bulunan Yönetimi'ni 2005 Mayıs ayında Antalya'da yapılan Genel Kurul'da belirledi. Bizler, Sayın Özdemir Özok Başkanlığı'ndaki Yönetim Kurulu oluşturulduk ve Yönetim Kurulu olarak göreve geldikten sonra, duyarlı olmaya çalıştığımız konuların başında, çevre sorunlarıyla yargı ilişkisine ilişkin

çalışmalarımızı genişletmek gelmiştir. Türkiye’de –benim kişisel görüşüm o– yargı organı çevre duyarlılığında yürütmeden daha önde ve yargının çevre duyarlılığının gelişmesinde, çevre sorunlarıyla doğrudan ilgilenen değerli meslektaşlarımızın çok önemli katkıları olmuştur.

Bu konuyu daha da güçlü, daha de etkin hale getirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yaptık. Bu çalışmaların başında, barolarımıza gönderdiğimiz bir duyuru vardı.

Barolarımıza gönderdiğimiz duyuru, 29 sayılı duyurumuz şuydu: *“Türkiye Barolar Birliği çalışmalarında değerlendirilmek üzere baronuz ya da üyeleriniz tarafından yöreniz çevre sorunları konusunda idari yargıda açılan davalar var ise, gelişimini, sonuçlarını ve karar örneklerini de içeren bir raporun konuyla ilgili meslektaşlarımızın isimleriyle birlikte bildirilmesini diyoruz.”*

Bu yazıya aldığımız cevaplar üzerinden çeşitli çalışmalar yürüttük ve en son Uşak Barosu’ndan değerli arkadaşlarımızın ve İzmir Barosu’ndan değerli arkadaşlarımızın, eski başkanımız Sayın Noyan Özkan’ın yönlendirmeleri ve talepleriyle de idari yargıda alınan, fakat uygulanmayan kararların topluca bir değerlendirilmesinin yapılmasının gerektiği ortaya çıktı. Bu düşüncelerden hareketle, bu kez şu 29 sayılı duyurumuza yanıt veren barolarımızla bir araya gelip, bu barolarımızdaki arkadaşlarımızın deneyimini, birikimini, ellerindeki kararları ortaya koyarak, onların bir genel değerlendirmesini yaparak bundan sonrasına bir yol haritası çizelim istedik. *“29 sayılı Bildiri”* mize yanıt veren barolarımız bugün burada, bunları size söyleyeyim: Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmir, Mersin, Samsun, Uşak, Tekirdağ ve Zonguldak. Bunların dışındaki barolara açılmadık bu toplantı için, çünkü gönderdiğimiz bildiriye yanıtlayan, bu noktadaki çalışmalarını bizlere bildiren barolar bunlardı. Bu barolarımızdan bu toplantı için en fazla beş isim istedik.

Bir kısım baromuz iki isim bildirdi, bir kısım baromuz üç isim bildirdi. Uşak Barosu, bu işi başlatmanın ağırlığını

koyarak daha geniş bir sayıda katılım istedi, biz de seve seve kabul ettik. Bildirilerin isimler, tamamen barolarımızın kendi takdirinde oldu. Onun dışında biz, biraz önce de belirttiğim gibi, Değerli hocamız Sayın Prof. Dr. Ruşen Keleş'i, sayın meslektaşlarımız, eski başkanlarımız Güney Dinç ve Noyan Özkan'ı davet ettik.

Böylelikle ben size bir giriş yapmış oldum. Bu toplantı tümüyle banda alınıyor. Toplantının, tartışmaların, bu toplantıya arkadaşlarımızın getirdiği kararların, getirdikleri çalışmaların, yazılarının, makalelerinin bu toplantının tutanaklarıyla birlikte bir kitap halinde yayınlanmasını istiyoruz.

Teknik ekibimiz burada, altyapıyı o şekilde oluşturduk ve sizlere otele girişte bir çerçeve çizmek üzere bir gündem de sunduk. "Adli yargı, idari yargı" başlıklarıyla çevrenin değerlendirilmesi, çevreye ilişkin yargı kararlarının değerlendirilmesi yapılacak.

Bu gündem, başlıkları belirtme anlamında bir gündem. Burada hep birlikte teknik bir çalışmayı sürdürdüğümüz için, saatlere uyarak hep birlikte işi verimli hale getirmeye çalışırız, çalışmalıyız.

Özetle, temel hedefimiz, sizler yargı önünde çevre sorunlarını takip eden uzman arkadaşlarımızıdır. Sizlerin uzmanlığından yararlanarak hep birlikte önümüzdeki dönemlerde neler yapabilir ve çevreyi korumada nasıl daha katkıda bulunabiliriz, bu soruya yanıt aramaya çalışıyoruz.

Tekrar katkılarınız, katılımlarınız için Türkiye Barolar Birliği adına teşekkür ediyorum ve Sayın Güney Dinç'e bir giriş sunuşu yapmak üzere sözü veriyorum.

Bu arada Sayın Halit Ökçesiz, Yönetim Kurulu üyemiz, o da burada.

Buyurun üstadım.

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

Av. Güney DİNÇ (İzmir Barosu): Sayın meslektaşlarım; sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyuyorum. Barolar Birliği yöneticilerine, bize bu olanağı sağladığı için de teşekkürlerimi sunuyorum.

Aslında benim söyleyeceklerimi hepimiz biliyorsunuz, ama bu toplantıda belki de sonraki tartışmalara yardımcı olmak açısından kısa bir özet vermek gerekirse, ben bunu çevresel konularda, güncelde Türkiye ve Avrupa hukukunu çok kısa karşılaştırmalı bir değerlendirilmesiyle sunmak istiyorum.

Biliyorsunuz, dünyanın birçok şeyin ayırtına varması, II. Dünya Savaşı'ndan sonra... Bugün en etkili örgütlenmeler, gerek teknik, gerekse uluslararası boyutlardaki girişimler, bunların tümü II. Dünya Savaşı'ndan sonraki barışa geçiş süreciyle gerçekleşmiştir. Ancak bu süreçte çevre söz konusu edilmemiştir. Düşünelim, mesela Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde çevreden söz edilmiyor. Neden edilmiyor? İki türlü ülke var diyelim. Bunlardan bir bölümü, yeni bağımsızlıklarını kazanan veya kazanır gibi durumlarda olan, bugün için dahi kendine gelemeyen birtakım ülkeler. Onların çevreyle uğraşacak halleri yoktu. Büyük ülkeler, gelişmiş ülkeler ise, elbette çevrenin ayırtındaydılar, önemini biliyorlardı. Ancak çevre, başta kapitalizm olmak üzere, sanayinin yarışma alanı, hareket noktası ve çevreye getirilecek, çevresel konularda getirilecek kısıtlamalar, düzenlemeler, engellemeler, bir yerde sanayinin gelişmesine de, kapitalizmin gelişmesine de mutlaka engel olacaktı. Çünkü çevreyi iki yönlü biliyorsunuz, başlıca iki yönlü kirletiyor sanayi: Birincisi, kendi çalışmasıyla bunu yapıyor. İkincisi de ürettiklerinin tüketimiyle yine çevreyi kirletiyor. Onun için bunu da doğal karşılamak lazım; II. Dünya Savaşı örgütlenmeleri içinde çevrenin yeri olmadı.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de çevresel haklara değinilmedi, orada da bu konuya yer verilmedi. Yine biliyorsunuz, 1972'den sonra Birleşmiş Milletler öncülüğünde gelişen bir dizi konferanslarla falan çevre hukuku gelişti. Ama bunlar tabii çok gevşek anlaşmalar, çok sınırlı, üyelerinin her zaman bu bağlantıların içinden çıkabileceği, yaptırımları son derece

yetersiz. Bütün bunlara rağmen tabii son derece önemli, çünkü gerek uluslar, gerekse bireyler açısından çevrenin önemini vurgulayan girişimler oldu bunlar.

Bizi tabii en çok ilgilendiren yöntemlerde birisi, üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesindeki gelişmeleri ve yine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları ve Türkiye uygulamaları. Bu iki kaynağı incelediğimiz zaman, şöyle şeyler görüyoruz: Bir yatırım yapılacağı zaman, yeni bir yol açılacağı, bir havaalanı kurulacağı, çevresel etkileri olan bir girişim söz konusu olduğu zaman, ben şunu saptadım: Avrupa ülkelerinde ciddi bir halkoyu araştırması yapılıyor, çok tartışılıyor. Bu tartışmaların da iki boyutu var: Birincisi, teknik, yani daha kamuoyuna açıklanmadan önce bu yatırımı, bu planı ya da imar planını neyse, yatırımın türüne göre, gerçekleştirecek olanların kendi çalışmaları var. Bayağı ciddi biçimde araştırılıyor. Bunun ardından ikinci aşama geliyor, halkla iletişim süreci geliyor. Bu aşamada da önemli ilerlemeler saptanabiliyor. Yani herhangi bir yatırımda bizim bu ÇED toplantılarında olduğu gibi halkla iletişim sürecinde ciddi çalışmalar yapılıyor. Bazı yanlışlar düzeltiliyor; örneğin bir demiryolu çok patırtılı, gürültülü, büyük bir hızla doğal yaşamı etkileyecek bir plan ortaya koymuşsa, bu yol nereden geçecek, bu yol gerekli mi, gereksiz mi, nereden geçecek, bunu tartışmıyorlar, sonrasını tartışıyorlar, yani "*kime ne zarar veriyor, bunun bir kısmını nasıl giderebiliriz?*" Örneğin bir tarafa perde çekmek, bir başka yerde oradan zarar görecektir olan bir sağlık tesisinin örneğin yerini değiştirmek, diğer kamu dışı bir girişimin, yapının kamulaştırılması ve başka çözüm yolları vermek gibi bir çalışma yürütülüyor. Ama söylediğim gibi, olayın temeli korunuyor.

Türkiye'ye geldiğimiz zaman, Türkiye'de halkın katılımı yok. Göstermelik bir şeyler var, ama hiçbir şekilde etki vermiyor. ÇED raporu diye bir şeyler hazırlanıyor, bu masa başında hazırlanıyor, kağıtlar üzerinde bir şeyler yapılıyor. Yani bu yatırımı haklılaştırmak için veya usul olduğu için, böyle bir kural olduğu için birtakım raporlar hazırlanıyor. Bunların

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

hiçbir yararı olmadığı kanısındayım. Birinci çerçevede bir karşılaştırma bu.

İkinci çerçeveye, yargısal sürece geçtiğimiz zaman, farklı bir durum çıkıyor ortaya. Avrupa'da birçok yerde, özellikle de ikinci aşama olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamındaki süreçte şunu görüyoruz: Avrupa'da idari yargılama konusunda bile varolan karmaşıklıklar halen dahi sürüyor. Orada bir konu idari makamda mı çözülecek, yargı yerinde mi çözülecek veya yargısal yetkileri olan bir mercide mi çözülecek veya yollar hepten tıkalı mı, bu tartışma büsbütün çözülebilmemiş değil. Ancak şu kadarını söyleyebilirim ki, 1980'lerde, 1990'larda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği kararlarla İsveç'te, Danimarka'da, Belçika'da, Hollanda'da, hatta İngiltere'de, Finlandiya'da, birçok ülkede kamulaştırmalara, imar planlarına, SİT kararlarına, benzer idari işlemlere karşı yargı yolu kapalı, çok ilginç bir durum. Dava hakkı tanımıyorlar veya böyle mahkemeye benzeyen, ama mahkeme olmayan birtakım kurumlara, kurullara itirazlar falan veriyorlar. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bunların tümünü mahkeme saymadı. Hatta Hollanda'da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nu saymadı Mahkeme, çünkü sistemler farklı. Bu mahkeme bir karar veriyor, bu karar bakanlığa iletiliyor, danışma niteliğinde bir karar, bakanlık bunu uygularsa uyguluyor. Tabii böyle bir karar, bir yargı kararı değil.

Türkiye'yle karşılaştırdığımız zaman, çok farklı bir görünüm çıkıyor. 1961 Anayasası'nın -aslında daha önceden var tabii, hatta bu Osmanlı'dan geliyor ama- 114. maddesi ne diyor? "*İdarenin her türlü eylem ve işlemi yargı merciinin denetimi altındadır.*" Ben bütün arkadaşlarıma öneriyorum, bu 114. maddenin gerekçesini okusunlar. Gerekçede diyor ki, "*biz bunu özellikle böyle söyledik ki, her türlü işlem ve eylem doğrudan mahkemelerde yargılsın diye.*" "*Biz birtakım yargı yetkisi olabilen kurum ve kuruluşlar eliyle idarenin denetimini istemiyoruz*" diyordu 1961 Anayasası. Yani biraz önce anlattığım Avrupa'daki karmaşayı hâlâ bugün daha, 2008 yılında dahi büsbütün çözülmemiş

olan karmaşayı 1961 Anayasası baştan reddediyor ve çok açık koyuyor meseleyi, "yargı yolu açıktır" diyor.

Beğenmediğimiz 1982 Anayasası'na geçtiğimiz zaman, -belki göstermelik, bilmiyorum, Sayın Keleş daha iyi anlatır- belki rastlantı, belki çok akıllı insanların katkılarıyla bir çevre hakkı katılıyor bunun içine. Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, ormanların korunması var, kıyıların korunması var, kamusal varlıkların korunmasına dönük kurallar var. Bütün bunları bir araya getirdiğiniz zaman, tabii idarenin yargı denetimi de devam ediyor, nefis bir hukuksal yapı çıkıyor ortaya. Bu yapı son derece önemli ve Avrupa'da bugün böyle bir yapı yok, yani bunu iddia ederek söyleyebilirim, yok böyle bir şey. O zaman ne oluyor? İşte o zaman sizler, hepimiz, daha başkaları, çevreyi hukuk yoluyla korumak için etkili çalışmalar yapabiliyoruz. Hemen bakalım Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin uygulamalarına; orada daha başka şeyler var. Kabul edin ki, ne olursa olsun, Avrupa Konseyi ve bu çerçevedeki hukukun temeli, insancıl, çağdaş, ama kapitalist bir yapıya dayanır. Avrupa Konseyi'nin temel amacı, biliyoruz ki komünizme karşı kapitalizmin korunması, sosyal devlet biçiminde geliştirilmesiydi. O zaman kapitalizmi koruyacaktır ve korudu ve koruyor.

Bakıyorsunuz, -iki tane örnek verip geçelim- mesela havaalanlarındaki, havaalanları yakınlarındaki insanların sorunları, kimse davasını kazanamamış. Yani gökten böyle gürültü, kirlilik yağıyor tepelerinde, herkes davasını kaybediyor Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde. Neden? Bir de şu tarafı var: Acaba adam gitti de, havaalanının kıyısında, köşesinde konut mu edindi; hayır, tam tersi oldu. Havaalanları büyüdü, yollar genişledi, konutlar bunların içinde kaldı. Yani adamın böyle sayfiye yerindeki, kenarda, kıyıda köşedeki konutu, havaalanı büyüdü, çevre yollarıyla büyüdü, yetiştirdi ona. Ne yaptılar? Çok ilginç gelişmeler var bu konuda Avrupa hukukunda: "Efendim, geceleri falanca kişiden fazlasını taşıyan uçaklar inmeyecek, kalkmayacak. Yine geceleri uçak sayıları şu kadar inişler, kalkışlar sınırlanacak." Yani bunlar çözüm değil. Kimi taşınmazının değer farkını, yitirdiği değeri talep etti. Kimi gürültü nedeniyle

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

izolasyon gereksinimi için harcayacağı parayı talep etti. Bunlar çok basit şeyler, ama hiçbiri bu davaları kazanamadı. Bu bir örnek. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bütün bu davaları reddetti.

İkinci bir örnek, nükleer gelişme. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, nükleer gelişmeye kısıyından köşesinden dokunuyor, dokunmuyor. İlk örnek, Sayın Noyan Özkan da bana anımsattı, bu Arendelle davası var, İngiltere'den gelen. Orada galiba bir şeyler kazanabilirlerdi, havaalanı için deminkine göre, onu dostça çözümle çözdüler, diğerleri böyle bitti. Nükleer konuya gelince, düşünün, 1995 yılında Fransız Polinezyası denilen yerde, Hiroşima'ya atılan atom bombasına eş, hatta daha birkaç katı güçte bombalar atılıyor deneme olarak, yani aşağıda insanlar yaşıyor. Yeraltı denemeleri, her türlü deneme yapılıyor; suda, havada ve gökten de atılıyor elbette, en büyükleri ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, o serpintilerin altında yaşayan insanların başvurularını reddetti, incelememi ve burada başvurucuların ileri sürdükleri çok güzel bir sav vardı. Diyorlardı ki, *"Siz niye bunu olduğu gibi Cezayir'de patlatmıyorsunuz, -'çünkü önceleri orada yapıyordu Fransa'- niye Fransa'da patlatmıyorsunuz? Yani bir zararı yoksa bunun, orada patlatın, bizim dünyamızı karartmayın"* dedikleri zaman, 14. maddeye dayandılar, yani *"ayrımcılık yapıyorsunuz"* dediler. Komisyon bunu dahi reddetti. Karşımızdaki hukuk ve uygulaması bu.

İsviçre'de iki nükleer santralin çalışma süreleri kapasiteleri büyütülerek, geliştirilerek uzatılıyor; reddediliyor. İngiltere'de insanlar deney gibi kullanılmış adeta askerlikleri sırasında, hastalık almışlar, çocuklarına geçmiş falan; bunları reddediyor, bunlara bakmıyor. Ne diyor; *"bunlar kanıtlanmamış"* diyor, *"devlet elinde bilgi olsaydı zaten verirdi"* diyor. Nükleer konuyla ilgili bir tek şunu gördüm: Çernobil'in atıklarını temizleyen işçilere para vermemiş devlet, Rusya'yı mahkum etmişler, yani hiç nükleerle ilgisi olmayan bir olay.

Neden böyle oluyor? Çünkü bu kadar büyük konularda devletlerin önünü kesmek istemiyor, kendisini yetkili görmüyor mahkeme, olabilir de bir yönüyle. İkincisi, teknolojiye

güveniyor, bu çok ilginç. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa'nın teknolojisine güveniyor, "bunlar iyi iş yaparlar, iyi denetlerler" diyor. Örneğin İsviçre'deki davada Çernobil'den bahsediyor başvurucular, zararlarından falan, "o başka" diyor.

Burada girdiğimiz zaman şuraya varıyoruz ki, ulusal hukuk son derece önemli, ulusal çözüm yerleri de son derece önemli. Ne yapıyor Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; 2. madde, 3. madde, 8. madde, 6. madde, 13. maddelerden yola çıkarak bu başvuruları çok dolaylı biçimde zorlamalarla -onların da hakkı var bir yerde, yani sözleşme bunu kapsamayınca- uygulamaya çalışıyor.

Gelelim Türkiye davalarına: Burada bir nokta koyalım, Türkiye davaları son derece ilerlemeler sağladı Avrupa hukukunda, çevresel konuda son derece güçlü gerekçelerle çıktı geldi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin şöyle bir yönü var: Sahiplendiği bir konuda çok güzel gerekçeler de geliştiriyor ve Türkiye davalarında -Türkiye'den davacılarından biri de arkadaşım- son derece ayrıntılı kararlarla sonuçları bağlıyor. Ama neden, neden böyle oluyor? Çünkü bu davalar Türkiye'de kazanıldı, sorun burada. Türkiye'de kazanılmasa ne olurdu? Öner Yıldız davası var, Ümraniye çöplüğünün patlaması olayı var, 38 kişi yanılmıyorsa yaşamını yitirdi. Öyle bir dosya ki, yani buradan başka bir sonuç çıkamaz zaten. Daha patlamadan önce, aylar önce bu iş patlayacak diye bilirkişi raporu var, araştırmalar var, çalışmalar var, davalar var. Sonra patlama oluyor, ölümler oluyor, ardından yargılama var. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin bey yargılanıyor, Ümraniye Belediye Başkanı yargılanıyor ve mahkum oluyorlar Türkiye'de; mahkûm oluyorlar, ceza alıyorlar, görevi ihmalinden cezalandırılıyorlar. Sonra ne oluyor? 38-39 kişi mahkûm olmuş. Mahkeme önce bunu paraya çeviriyor, arkasından bir de tecil ediyor. Zaten kararlaştırılan ceza, bir sigara parası, bir şişe rakı parası ceza veriliyor bunlara, ardından paraya çevriliyor, tecil ediliyor. Ne yapsın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi? Yani senin ulusal yargın bunların olacağını zamanında söylemiş. Bu iş olmuş,

GÜNEY
DİNÇİN
KONUŞMASI

burada suçluları bulmuş Türk yargısı, ceza vermiş, ama böyle saçma sapan bir ceza vermiş. Bunun anlamı nedir? Suçluyu siz cezalandırmıyorsunuz, insan yaşamını hiç sayıyorsunuz. Tabii böyle bir dosya Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde ihlalle sonuçlanabilir.

Ancak hemen buraya bir nokta koyalım: Ümraniye patlamasından sorumlu bulunan Büyükşehir Belediye Başkanı ne oldu? Sonra milletvekili oldu, bir siyasal parti onu milletvekili gösterdi. Bir insanın siyasal yaşamı bu olayla son bulmayacaksa, bu artık hiçbir zaman son bulmaz. Aynı şey diğer belediye başkanları için de geçerli. İnsan hayatı bu kadar ucuz olduğu zaman, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin böyle bir olay sebebiyle Türkiye'de sözleşme ihlali, 2. maddenin ihlal edildiğini, 6. maddenin, diğer maddelerinin ihlal edildiğini kararlaştırması son derece kolay oluyor.

Diğer olaylar; altın madeni, artık bunu biliyorsunuz, bütün herkes biliyor. Türkiye'de davalar kazanılmış, yani davacıların ve Türk yargısının yapacağı bir şey kalmamış, iş bitmiş. Ne oluyor? Ardından Bakanlar Kurulu kararıyla "*yargı kararı uygulanmaz*" deniliyor. Şimdi ne oluyor? Bu madenler şakır şakır çalışıyor. Yani ne ulusal yargının kararı uygulanıyor, ne Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı uygulanıyor. Böyle devlet olmaz, yani kendi yargısının kararını bir devlet uygulamıyorsa, o devlet değildir, aşiret bile değildir, yoktur.

Aynı olay Gökova Körfezi'ndeki, Muğla'daki 3 termik santral olayıyla ilgili. Altın madeni bir yerde bir şeyi sonlandıran bir olay, yani "*bunu böyle yapmayacaksın*" diyor. Gökova daha kolay, yani filtreler, birtakım önlemlerle, yakıtın cinsini değiştirerek falan çözüm bulunabilirdi belki. Şimdi o bacalar da tütüyor bugün. O zaman karşımızdaki sorun, açık seçik önümüzde duruyor. Türk yargı sistemini öncelikle korumamız gerekiyor. Yani idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunu açık tutan sistemi, bu işlerden rahatsız olan kişilerin, hatta rahatsız olmasalar dahi kamu yararı için, toplum yararı için bu yolda yargı yoluna başvuracakların haklarının özenle korunması gerekiyor.

Şimdi gündemde bir anayasa değişikliği çok sık konuşuluyor. Hepimiz biliyoruz ki, böyle bir anayasa değişikliğine gidilirse, önce bu yol kapatılır, yargı yolumuzu tıkayacaklardır. Bunu yalnız çevre için yapmayacaklar, işte bu soygunlar için, özelleştirmeler için, bildiğiniz diğer şeyler için yapacaklardır.

Demek ki iki konuda odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum. Birincisi, bu yargı yolunun korunması. İkincisi de yargı kararlarının uygulanmasının sağlanması. Tabii o iki aşamalı da olabiliyor bu durumda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının da uygulanması, ama önemli olan, öncelikle Türkiye'deki yargı kararlarının uygulanması.

Ben burada bu toplantının çok önemli olduğunun vurgulanması açısından bildiklerinizi bu şekilde tekrarlamış, özetlemiş oluyorum. Çalışmalara başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Değerli Üstadımız Sayın Günay Dinç'e teşekkür ediyoruz. Güney Üstadımızın lütfedip Türkiye Barolar Birliği'nin yayınlamasına olanak tanıdığı son eseri, "*Çevre ve İnsan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Göre Çevre ve İnsan*" Kitabı çok yeni yayınlandı ve sizlere de sunduk, onun için de kendilerine teşekkür ediyoruz.

Sözü bir giriş değerlendirmesi yapmak üzere değerli hocamız Sayın Prof. Dr. Ruşen Keleş'e veriyorum.

Buyurun hocam.

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi): Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye Barolar Birliği'ne böyle bir toplantıyı düzenlemiş olduğu için çok teşekkür ediyorum ve kendilerini kutluyorum. Bir vesileyle çevrenin hukuk yoluyla korunması alanında baştan beri göstermiş olduğu çabalardan ötürü de İzmir Barosu çevre avukatlarının -ki aramızda temsilcileri var- çabalarını da övgüyle anmak istiyorum ve kendilerini kutluyorum. Ayrıca

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

bir borcum daha var; o da İstanbul Mimarlar Odası çalışmaları arasında bir konularda, çevrenin, kent değerlerinin korunmasına büyük emek vermiş olan bir değerli hukukçu arkadaşımızı, Sayın Derviş Parlak'ı saygıyla anmak istiyorum. Kendisini çok genç yaşta, bir iki yıl önce kaybettik.

Bu toplantımızın çevre hukukunun gelişmesine önemli bir katkı yapacağını bekliyorum. Ayrıca çevre politikasını belirleyip yönetenlere de yardımcı olacağını sanıyorum.

Niçin değerli arkadaşım Güneş Gürseler beni buraya çağırdı, ben hukukçu muyum acaba diye kendi kendime sorduğum zaman, benim hukukçuluğum yarım hukukçuluktur. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuduğumuz sırada hukuk fark sınavları verilip diploma alınıyordu. O yaldan geçmiş, avukat olmuş ve bir arkadaşımın boşanma davasına girmiş olmaktan öte avukatlık yapmamış bir arkadaşınız olarak, elbette ki benim böyle bir toplantıya yapacağım katkı çok sınırlı olacaktır.

Bu sözlerden sonra, bir metodolojik konu üzerinde kısaca izninizle durmak istiyorum, o da şudur: Hukukun bir altyapı değil, fakat üstyapı kurumu olduğu görüşü vardır. İlk bakışta bu görüş yabana atılamaz, çünkü hukukun işlevselliğini belirleyen asıl bağımsız değişken, yani altyapı kurumu, toplumsal yapının kendisidir. Burada bugün yapılacak olan tartışmalarda, Sayın Dinç'in de değinmiş olduğu konularda bu özellik sık sık gündeme gelecektir diye düşünüyorum. Böyle bir yaklaşım özde doğru olmakla birlikte, hukuk ile toplumsal yapı arasındaki diyalektik ilişki gözden hiç uzak tutulmamak zorunda olan bir ilişkidir. Hukuk kurallarını toplum yapısı ve bu yapıdaki değişimler belirlemekte ve biçimlendirmektedir. Ama bir üstyapı kurumu olan hukukun kendisi de toplumdaki gelişmelere yön vermektedir. Belki Anayasa Mahkemesi'nin iki gün önce vermiş olduğu kararı bu açıdan önemli bir örnek olarak belirtebiliriz.

Bu bağlamda, tüm usul hukuku kurallarının, ceza hukuku usulü olsun, hukuktaki usul olsun, idare hukukundaki, anayasa hukukundaki usul sorunları olsun, bunların işin özüyle ilgili

önemli sonuçlar doğurabileceğini hiçbir zaman hatırdan uzak tutmamalıyız. Usul, bir önemli fikir adamının da yıllarca önce belirttiği gibi, keyfiliğin can düşmanı, özgürlüğün ikiz kardeşi olarak nitelendirilmiştir, von Yering tarafından. Bir başka bağlamda ünlü toplumbilimci Max Weber de rasyonelliği ikiye ayırmış; amaç rasyonelliği ve araç rasyonelliği diye. Burada hukukta usulün ve hukukun kendisinin, hukuk kurallarının önemini vurgulamak için bu ayrımı dikkatinize yeniden sunmak istedim. Her ne kadar Max Weber araç rasyonelliği ve amaç rasyonelliği arasında bir ayrım yapmışsa da, araçların seçimindeki rasyonelitenin, usallığın amaç rasyonelliğini geniş ölçüde etkilediği, bugün artık kabul edilmektedir.

Metodolojik bazı sorunlarımızı çözmek için bir noktaya daha bu genel girişte değinmek istiyorum. Bu da imar hukukuyla çevre hukukunun alanları ve işlevleri açısından iç içe girmekte olan disiplinler olduğu gerçeğidir. Her ikisini birbirlerinden koparmak kadar toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamdaki bütününden soyutlamak da olanaksızdır. Zaman zaman bu tartışma gündemimize gelecektir. Sayın Dinç, küreselleşmenin ve uluslararası alandaki gelişmelerin iç hukukumuzu ve karşı karşıya bulunduğumuz çevre olaylarını nasıl etkilemekte olduğuna değinmelerde bulunmuştur. Bu bağlamda bir başka konu da hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü gibi konularda alınacak tavidir. Hukuk devleti, hukuk kurallarına bağlı, hukukun üstünlüğü ve güçler ayrılığı kuralına dayanan devlet anlamına geliyor. Yasama, yargı ve yürütme arasında belli bir dengenin var olması kaçınılmazdır.

Yakın geçmişimize baktığımızda, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980, yürütmenin yasama karşısındaki gücünü arttıran müdahalelerde bulunmuşlardır. İstikrar için, sık sık kullanılan bir sözcükle istikrar adına -ki burada galiba doğru oluyor- yasanın ve yargının yetki alanları daraltılmak istenmiştir. Yönetim, genellikle diğer erkler tarafından denetlenmeye sıcak bakmamaktadır. Sorunlarımızdan, çevre sorunlarımızdan büyük bir kısmı buradan kaynaklanıyor. Erkler arasında yetkiler düzeyindeki dengesizliğin ötesinde, her üç erkin çevre

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

konusundaki yaklaşımları da birbirine benzemiyor. Yürütme ve yasamanın esnek, özendirici, toplum yararını göz ardı edebilen tavırları karşısında yargı, en büyük güvencelerden birini oluşturmaya devam ediyor. Ne yazık ki MAI adı verilen bu Uluslararası Yatırım Anlaşması çerçevesinde yapılan bir anayasa değişikliği sonucunda da Danıştayın uluslararası tahkim sürecinde devre dışına çıkarılması, küreselleşmeden çevrenin de üzerine düşen payı aldığını bize göstermektedir.

Bir hukukçu arkadaşımız, Prof. Kaboğlu, *"hukuk devleti olabilmenin önkoşulu, hukuk toplumu olmaktır"* demişti. Toplum, hukukun üstünlüğü ilkesine saygılı olmayı özümsemiş, içselleştirmiş olmadıkça, işimiz zordur. Toplum, halkın kendisi kadar yürütmedir, yasamadır, yargıdır. Bileşik kaplar kuralı, bu öğelerin hepsi için de geçerliliğini koruyor. Hepsi de kentleşmemiş bir toplum olmamızla çok yakından ilgilidir. Değerli meslektaşım Doğan Kuban, son aylarda bu konu üzerinde haklı olarak çok duruyor. Kentte oturan köylü bir toplum olmakla çok yakından ilgilidir sorunlarımız. Kentleşmenin yozlaştırmakta olduğu değer sistemleriyle ilgilidir sorunlarımız. Dün ben yabancı ülkelerden birinden geldim. Tanınmış Fransız düşünürü Andre Gors'un *"Ecologica"* adlı bir kitabı var elimde. O da eleştirel bir yaklaşımla genel olarak dünyada küreselleşmenin ve kapitalizmin yol açtığı çevre sorunlarının altını önemli çiziyor. Belki de biraz iyimser bir değerlendirmeye *"kapitalizm de artık kendi oluşturduğu çirkinliklerden kendisini kurtarmanın yollarını arıyor"* diyor. Hatta şu sözcüğü kullanmış: Diyor ki, *"yeniliğin yıkıcılığı ve eskiliğin yapıcılığı."* Daha doğrusu şunu söylüyor: *"Büyümenin yıkıcılığı ve az büyümenin ya da yerinde saymanın üreticiliği"* gibi ilk bakışta çelişkili gibi görünen, fakat kapitalizmin çevre açısından doğurduğu sorunlara dikkati çeken bir değerlendirme yapıyor.

Ben sözlerimi burada bitirmek istiyorum, daha sonra konuşmak hakkımı saklı tutarak. Zannediyorum ki bu genel gözlemlerin bugün öğleden önce ve sonra yapacağımız tartışmalarda sık sık gündeme gelmesi gerekecektir.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Oturum Başkanı: Değerli hocamıza çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca her zaman söz hakkınız baki, istediğiniz aşamada müdahale edebilirsiniz, sizin yönlendirmenize ve desteğinize çok ihtiyacımız var.

İzmir Baromuzun önceki başkanlarından Sayın Av. Noyan Özkan'a sözü bırakıyorum.

Av. Noyan ÖZKAN (İzmir Barosu Önceki Başkanı): Teşekkür ederim Güneş bey.

Değerli meslektaşlarım; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ben bir beyin fırtınası yaratmak, yani buradaki toplantımızın esas amacı yargı kararlarının nasıl uygulanması konusunda bir bilgi, kendi kendime bir çalışma yaptım son 2-3 gündür, bunu burada sunacağım. Sonradan e-mail'ler toplanırsa, arkadaşlara ayrıca hepsine e-mail'le de yollayabilirim bu çalışmamı. Bu yaklaşık bizim 15 yıldır, 20 yıldır İzmir'de sürdürdüğümüz, bazen gruplar halinde, bazen bireysel olarak, daha ziyade hükümetle, belediyeyle çevre koruma, imar planlarıyla ilgili ve doğal, kültürel ve biyolojik zenginliklerin korunmasıyla ilgili davalar ve sonunda alınan kararlar da yaptığımız uğraşlardan ve birikimlerden kaynaklanmaktadır.

Şuna inanıyorum: Bir karar alan avukat, bu kendi bürosuyla da ilgili olabilir, yani bürosunun işleriyle ilgili olabilir veyahut da gönüllü olarak yürüttüğü çevre koruma davalarıyla ilgili olabilir, bu karara öncelikle sahip çıkmalıdır. Yani bir kere inançlı, sabırlı ve bu kararın bir geleceğini umut ederek bu işe başlamalıdır. Benim bazı meslektaşlarımda gördüğüm olay, *"efendim, devlet zaten bu kararı uygulamaz, idare uygulamaz, bu masanın üzerinde kalır"* gibi daha baştan böyle pasif yaklaşımlar, sizin duruşunuzu ve gücünüzü zayıflatır. Karşı taraf da bunu çok iyi kavrar. Karşı taraf dediğim, bu idarelerin yanında biliyorsunuz çok büyük çevre davaları, aynı zamanda maalesef yatırımcı, girişimci şirketler de olur. Yani onlar da bu işi yapmak zorundalar, ama netice olarak davada karşınızda

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

bir idare varsa, Çevre Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı, bilmem ne belediyesi varsa, onun yanında da bir yatırımcı şirket, onun da avukatları oluyor, onlar da çalışıyorlar, onlar da birikimli. Onlar da dosyalarını hazırlıklı olarak getiriyorlar ve karar verildikten, yani yürütmenin durdurulması veya iptal kararı verildikten sonra onlar da *"bu karar nasıl uygulanamaz"* şeklinde teori ve pratiğini geliştiriyorlar. Öylesine geliştiriyorlar ki, bakanlıklarda toplantılar yapıyor, hatta o şirket avukatları ve kamu yönetiminden sorumlu bürokratlar birlikte toplantılar yapıyorlar, *"acaba bu kararın uygulanmaması için nasıl bir strateji izleriz?"* şeklinde stratejiler tespit ediliyor. Demin Güney beyin de söylediği gibi, Bakanlar Kurulu kararları bile çıkarılacak aşamalara geliyor. Bursa Cargill olayında gördüğümüz gibi, bırakın Bakanlar Kurulu kararını, yasa çıkarılıyor. Yasayı Anayasa Mahkemesi iptal yapıyor. Geçenlerde yeniden yeni bir yasa daha çıkardılar.

Bu sorunları hepimiz biliyoruz. Benim birinci söyleyeceğim, bir kere inançlı başlayacağız olaya, yani bir kararı biz eninde veya sonunda uygulatacağız diyeceğiz. Ne olursa olsun, karşımızdaki güçler ne olursa olsun bunu diyeceğiz. *"Aman sende, uygulamaz devlet."* Hayır, uygulatacağız diye başlayacağız. Pratikte elde ettiğim birikimden kaynaklanan birinci madde budur.

Değerli meslektaşlarım; benim kendi birikimim bu, yani burada lütfen bunu eleştiri olarak algılamayın bazı meslektaşlarım açısından. Bizim en büyük hatalarımızdan birisi, biz detaylara girmiyoruz. Biz olaylara çok yüzeysel bakıyoruz. Benim özellikle Avrupalı bazı meslektaşlarım veyahut da yine diğer ülkelerde bu çevre korumayla uğraşan hukukçulardan edindiğim izlenim, ki bunlardan bir kısmından da yararlandım açıkçası, çok detaylarla uğraşıyorlar ve bir dosyaya başlayınca sonuna kadar bırakmıyorlar. Yani bir olay 2 sene, 3 sene, 5 sene, 10 sene de sürse, detaylarla çok uğraşıyorlar. Ben bunu şuraya getiriyorum: Bir idari yargı kararını elimize aldığımız zaman ne yapacağız; biraz detayla sizi meşgul edeceğim. Yaklaşık altı maddelik bir eylem planım var, bunu size sunuyorum. Bu

eylem planını değerli arkadaşlarım, kendi başlarına gelen olaylarla ilgili olarak mutlaka katkılarda bulunacaklardır ve bu zenginleşecektir, yani bu toplantıda tartışmalarla zenginleşecektir ve ortaya çok ilginç, çok somut yeni eylem planımızı etkileyecek veya somut öneriler gelecektir, ben buna inanıyorum.

Bir kere yargı kararını, idari yargı kararını elimize alır almaz, mutlaka ve mutlaka idareye, davalı idareye yürütmenin durdurulması üzerinden konuşuyorum, mutlaka bu kararın uygulanması için bir yazı göndereceğiz. Bu herkese basit gelebilir, *"ne oluyor, yani tamam, zaten gönderiyoruz."* Hayır, bazı arkadaşlarımız göndermiyor, ben rastladım mesela. *"Karar zaten tebliğ ediliyor o idareye, zaten idare bunu uygular"* diyen arkadaşlarımız da var. Genelde biliyorsunuz, bu toplumsal ve bürokratik hastalık, kararlar uygulanmıyor maalesef.

Birincisi, bu yazıda ne olursa olsun, karşımızdaki idare ne olursa olsun, daha baştan duruşumuzu tespit etmemiz lazım. Ders verir gibi, hiç önemi yok, her yazımızda anahtar cümleler kullanmamız lazım. Bu anahtar cümlelerimiz, Anayasa'nın 138. maddesi, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28 ve 4. maddeleri ve bu yasalara göre yargı kararının gecikmeksizin, en fazla 30 gün içinde icaplarının yerine getirilmesi gerektiğini hatırlatacağız.

İkincisi, anahtar cümle olarak bu karar yerine getirilmediği takdirde, bu kararı yerine getirmeyen idarenin görevli, yetkili ve sorumluların hem cezai sorumluluklarının doğacağını, hem disiplinler açısından sorumlulukların doğacağını, ayrıca idari yargı kararlarını yerine getirmemenin ağır kişisel kusur olması nedeniyle manevi tazminat talebiyle kişisel olarak başvuruda kalabilecekleri yolunda nazik, fakat duruşumuzu belirten bir cümle, anahtar cümlemizi mutlaka koymalıyız; her seferinde koymalıyız, ne olursa olsun. Ondan sonra mutlaka çok kısa süre içinde kararların gereklerinin yerine getirilmesi için bir cevap beklediğimizi belirtmemiz lazım. Anahtar cümleler bunlar.

Fakat uygulamada karşılaştığımız şöyle bir husus var: Bu idari yargı kararının gerekleri nedir, nasıl yerine getirilecek?

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

Burada bir sürü arkadaşımız var, çok değerli arkadaşlarımız var, bu davalarla da uğraşan. Her şeyin temelinde Sayın Ruşen hocamızın demin belirttiği gibi, planlama yatıyor esasında, imar hukuku yatıyor. Bakmayın siz, biz çok uğraşıyoruz, işte atık sular, hava, su, gürültü filan, ama netice olarak her şeyin temelinde planlama yatıyor. Planlamaya bir kere çok iyi hâkim olmamız lazım, imar hukukunda çok iyi hâkim olmamız lazım. Burada da bizim kararın gereklerini, özellikle planlama ve imar hukuku davaları açısından söylüyorum, gerekleri açısından somut olarak idareye ne yapması gerektiğini yazmamız lazım. Bakın, bu çok önemli. Biz, kararın icaplarını yerine getiriyoruz, gidiyor adamlar, tartışma başlıyor. Çok ilginç, bazen iyi niyetle de yaklaşıyor, fakat aralarında tartışma çıkıyor. Bunu nasıl yerine getireceğiz? Mesela çok rastlanan bir örnek, imar. Diyelim ki 1/5 000 ölçekli bir imar planı iptal ediliyor, siz yazıyorsunuz büyükşehir belediyesine örneğin, *"bu kararı yerine getir."* Adam onu koyuyor dosyasına, *"biz bunu yerine getireceğiz"* diye başkan bir yazı yazıyor size mesela. Siz de memnunsunuz, tamam, karar yerine getiriliyor diye. Halbuki o kararın yerine getirilmesi için yürütmenin durdurulması olsa bile, biliyorsunuz, yürütmenin durdurulması kararlarının geçmişe de şamillği vardır, geçmişe yürürlüğü ilkesi dolayısıyla verildiği tarihte değil, üç sene önce idari işlem yapılmışsa, o tarihe kadar dönüp o tarihten itibaren uygulanır. Bunları yazmanız lazım. Yani siz, *"bu karar gereğince diyelim ki Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclislerinde karar almanız ve bu kararı durdurmanız, iptal etmeniz gerekir"* diye yazmanız lazım. Yoksa o karar yine orada durur, o karar size her zaman için bela yaratır.

Bu birinci dilekçem. Burada kent sorunlarıyla uğraşan işte Antalya'dan arkadaşlar var, Uşak'tan var, Artvin'den var, yani bazı davalar bütün kenti ilgilendiriyor. Kentteki kamuyu, sadece kamu yöneticilerini değil, sivil toplum kurumlarını, işadamlarını, sendikaları, herkesi ilgilendiren davalar var. Benim naçizane önerim, bu yazdığımız ve ekinde yargı kararını gönderdiğiniz bu yazının bir örneğini kentteki sivil toplum kurumlarına, sendikalara, barolara ve konuyla ilgili tüm yöneticilere, valisinden tutun, belediye başkanlarına bir örnekle

bilgi ve değerlendirmeniz için onlara da gönderin. Bilsinler, yani böyle bir karar olduğunu bilsinler. Çünkü kararlar, idarenin başındaki kişiler tarafından genellikle çarpıtılıyor, yani basına verilen demeçlerde filan çarpıtılıyor. Hatta ve hatta bu yazının önemli ölçeklerde açılan çevre davalarında yalnızca ilgili kişilere ve kurumlara değil, bağlı idarelere de gönderilmesinde yarar var. Mesela 1/25 000 ölçekli bir nazım imar planuru iptal ettirdiniz ve yürütmenin durdurulması kararını aldınız. Diyelim ki bu planı yapan idare Kültür ve Turizm Bakanlığı. Biliyorsunuz, 4-5 tane yetkili bakanlık var bu konularda, o da iyice son senelerde arttı. Bu kararı uygulama için, bu söylediğim birinci uygulama dilekçesi yazısını sadece ve sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı'na değil, Çevre ve Orman Bakanlığı'na, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na, hatta Başbakanlık Müsteşarlığı'na ve o yöredeki, mesela Bodrum yöresiyle ilgiliyse, ilgili belediye başkanlarına, ilgili vali ve kaymakamlara da bilgi için göndermenizde yarar vardır.

Ondan sonra bu kararı -dördüncü maddeye geçiyorum arkadaşlar- mutlaka ve mutlaka demin sivil toplum kurumlarına ve ilgili kişilere, kurumlara bir postayla göndermenin yanı sıra, ama postayla mutlaka gönderin, sanal ortama güvenmeyin. Bu Internet, e-mail çok güzel, bunlar yararlı şeyler, ama bunlar biraz yüzeysel oluyor, yani postayla gönderin. Bunun dışında, bence tabii ki bu kararları Internet'ten yayın. Sadece e-mail ile değil, sadece tarayarak da değil, gerektiğinde kararları yazın, daktilonuzda yazın, bilgisayarınızda yazın, o kararları web sitelerine koymaya çalışın. Herhangi bir şekilde, o yörenin mahalli web sitesi de olabilir, herhangi bir web sitesi de olabilir veyahut da bazı Türkiye'deki sivil toplum kurumlarının, meslek odalarının veya çevre derneklerinin web siteleri de olabilir.

Geliyorum beşinci maddeye: Evet, kararın uygulanması için bir yazı gönderdik. Aradan 30 gün geçti, baktık, karar uygulanmıyor. Bu sefer ne olacak? Benim kendi tecrübem; sadece ilk o mektupla değil, bu sefer 30 gün geçtikten sonra evet, bu sefer tonajı ve cümleleri daha değişik bir ikinci uyarı mektubu yazmamız lazım. Tabii bu da iadeli taahhütlü, no-

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

ter çok masraflı, noterden de olabilir. Hatta bazen kısaltarak telgrafla da olabilir. Ama ben genelde iadeli taahhütlü ve APS gönderiyorum, bu detayı da size vermek istiyorum.

İkinci uyarı yazısında artık bu cezai sorumluluk olayı ve de kişisel tazminat olaylarını biraz daha ağırlaştırarak ve de bu ikinci uyarı mektubunda, birinci uyarı mektubunda da olabilir, artık kişileri de tespit ederek, bu kararın uygulanmasından kim sorumluydu. Yani diyelim ki büyükşehir belediyesine karşı bir mektup yazıyorsunuz; başkanla beraber onun bu konudaki yetkili olan ve karar alma sürecinde etkisi olan kişileri de isim isim yazarak aynı mektup içinde ilgili belediye başkanı veya ilgili bakanlığına derken, müsteşarın ismini yazarak, müsteşar yardımcılarını yazarak da gönderebiliriz, ama kişileri tespit ederek, artık kişilerin sorumluluğunu onlara hatırlatarak. Neden? Çünkü ileride asliye hukuk mahkemesinde ağır kişisel kusura dayalı tazminat davası açtığınızda veyahut da binbir türlü, Memurların Yargılanması Kanunu'ndaki artık engelleri geçe geçe bir müsteşarı Yargıtay Ceza Dairesi'nde yargı kararını uygulamamaktan oraya çıkarttığınız zaman, ki artık bu olası, valiler falan çıkıyor. Eskisi gibi değil, yani Memurun Muhakematı Kanunu gibi değil, bir ilerleme var o konuda. Orada şunu söylüyorlar: *"Efendim, bu bana gelmedi, haberim yoktu."*

Bunları o kadar çok yapıyorlar ki arkadaşlar, sayın meslektaşlarım, kişiye özel bunları yazacaksınız. *"Bakın, sizi son kez uyarıyoruz. Siz artık bu kararı uygulamadığınız takdirde, kişisel olarak bunu bilerek ve isteyerek uygulamıyorsunuz ve bu ceza hukuku açısından bir kasıt unsurudur. Bunu son kez hatırlatıyoruz."* İkincisi, *"siz bunu uygulamamak suretiyle memuriyet açısından ağır kişisel kusurda bulunuyorsunuz ve ileride manevi tazminatla karşılaşacaksınız, bunu son kez uyarıyoruz."* Böyle detay cümleler, ben bu anahtar cümleleri de burada sizlere sundum, bunların çok önemi var, ileride kaçamazlar. Bunlar iadeli taahhütlü evrak, alındı belgeleriyle siz dosyanıza koyduğunuz zaman, gerek ceza dosyasına, gerek tazminat davasına, bundan kaçamazlar.

Ben bunların üzerinde neden duruyorum? Çünkü idari yargı kararlarının yerine getirilmesi için biliyorsunuz bir de idareye başvuru hakkımız var. Burada bunlarla idari yargı kararlarını yerine getiremezsiniz. İdari yargı kararlarını yerine getirmenin en önemli unsuru, kişilerin, bu kararı yerine getirmeyen, arkasından dolanan devlet memurlarının üzerine gitmekle olur ve onların biraz cebine dokunmakla olur. O zaman biraz sallanırlar. Hatta bazı bakanlar için geçmişte fonlar kuruldu, Ali Nail Erdem, yani çevreyle ilgili değil, ama bunları yaşadık. Şimdiki Milli Eğitim Bakanı için de belki kuruluyordur, bilmiyorum, ama ancak bundan rahatsız olurlar.

Değerli meslektaşlarım; burada sonuç maddesine geliyorum. 5. unsur olarak bunu yapmışım. Hiçbir şekilde çekinmeyin, "efendim, Türkiye'yi şuna buna şikâyet ediyorlar." Hayır, çevre sorunları uluslararasıdır, sınır tanımaz. Çernobil patladı, Finlandiya'dan dolaştı, Karadeniz, Trakya, hala tartışma sürüyor. Bakın, 15-20 sene oldu, tartışma sürüyor. Çevre sorunları sınır tanımaz. Onun için, özellikle uluslararası boyutta olan davalarda -ki Cargill/Bursa olayı, uluslararası boyutu olan bir davadır ve uluslararası ekonomiyle ilgili, yani ticari küreselleşmeyle de yakın bağlantılı bir olaydır. Mesela bir Bergama olayı da uluslararası boyutta bir olaydır.

Buradaki son somut önerim, uluslararası kuruluşlara dayanacağız, destek isteyeceğiz. Bu hukukçu kuruluşlar da olabilir, çevreci doğa korumacı kuruluşlar da olur. Gerekirse Avrupa Konseyinin, bizim üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi veya Birleşmiş Milletler'in ilgili çevre koruma sözleşmelerinin sekreteryelerine başvuracağız, daimi sekreteryeler var. Yazacağız, Türkiye'yi şikâyet ediyor filan diye bir şey olamaz burada, bunu söyleyeyim. Uluslararası dayanışma, bazen bu davalarda da önemli açılımlara yer açmaktadır.

Son madde, biliyorsunuz karar uygulanmaması durumunda mutlaka ve mutlaka cumhuriyet başsavcılığına başvuruda bulununuz arkadaşlar. Yani evvelce de bunu tekrarladım, ama somut olarak söylüyorum. Burada bir başvurunun uluslararası insan hakları hukuku açısından, İnsan Hakları Mahkemesi

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

hukuku açısından bir önemi var. Şu açıdan söylüyorum: Öbür idari davalar çok uzun sürüyor, biliyorsunuz, tazminat davaları falan, senelerce sürüyor. Halbuki biliyorsunuz, Çevre Kanunu'nda da yeni getirilen cezai maddeler var, onlardan da yararlanabiliriz, o da ilginç, o davalar daha çabuk bitebilir. Ama genelde siz, bir memur yargı kararını getirmedeği için şikâyet ettiğiniz zaman hemen takipsizlik kararı geliyor. Genel olarak biliyorsunuz, memurları koruma inisiyatifi var, yani bu yıkılmadığı sürece bu sıkıntıları çekeceğiz. O takipsizlik kararına ağır ceza mahkemesi nezdinde itiraz ettikten sonra, kesinleştirdikten sonra, önünüze AİHM gelebilir. Yani bunları da düşünmek lazım. O yönüyle AİHM'ye daha çabuk 6. maddede açısından, hukuk devleti açısından ve adil yargılama ilkesi açısından AİHM'ye gidiş savcılık kanalıyla daha seri olabilir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Biz teşekkür ederiz.

Şimdi 15 dakika bir kahve molası veriyoruz.

*Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları
ve
Uygulamalarının Değerlendirilmesi Toplantısı*

İkinci Oturum

Oturum Başkanı
Av. Güneş GÜRSELER
Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri

Oturum Başkanı: Sabah oturumumuzun ikinci bileşimini açıyorum.

GÜNEŞ
GÜRSELER'İN
KONUŞMASI

Şimdi barolarımızdan ve değerli meslektaşlarımızdan deneyimlerini, uygulamalarını, sorunları ve önerilerini alfabe sırasıyla alalım. Antalya'yla başlamamız gerekiyor alfabe sırasına göre. Antalya'nın barkovizyonla bir sunumu olacaktı, fakat bilgisayarla sunucunun bağlantısı yapılamadı, otel görevlisi gelecek. O nedenle, bu teknik eksiklik giderildiğinde Antalya'ya dönelim.

Şimdi Artvin'le başlayalım. Artvin'den Sayın Başkanımız Bedrettin Karun burada ve iki değerli meslektaşımız var; Recep Akyürek ve Necdet Aydın. Onlar nasıl uygun görüyorlarsa, dinliyoruz.

Buyurun Başkanım.

Av. Bedrettin KALIN (Artvin Barosu Başkanı): Teşekkür ediyorum.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Türkiye Barolar Birliğinin değerli yöneticileri, çok değerli meslektaşlarım; hepinizi Artvin Barosu adına saygıyla selamlıyorum.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Benim bu toplantı için öncelikle Türkiye Barolar Birliği'ne teşekkür etmemiz gerekiyor. Gerçekten de uzunca bir süredir Türkiye Barolar Birliği'nin çevresel sorunlara duyarlılık göstermesini ve bu tür bir toplantıyı düzenlemesini uzunca bir süredir istiyorduk, talep ediyorduk. Bu toplantıyı onların ilki olarak kabul etmemiz gerekir, yani devamını bekliyoruz esas olarak. Gerçekten de çevre sorunlarına duyarlı meslektaşlarımızın bundan sonra daha çok bir araya gelerek daha köklü girişimlerde ve hep beraber bazı girişimlerde bulunmalarını bekliyoruz.

Bizim esas olarak başından beri söylediğimiz de buydu, çünkü her yörede değişik çevresel sorunlarla ilgili mücadeleler yapıyor zaten. Fakat o mücadeleler yerelde kalıyor, ülke gündemine taşınması son derece zor oluyor ve mücadele de bu nedenle giderek zayıflayan bir mücadele haline geliyor. Yörelerdeki bu mücadele, uluslararası tekellerin, çok güçlü tekellerin güçleri karşısında gerçekten de çok zayıf mücadeleler oluyor zaman zaman. Belki hukuksal anlamda bu mücadeleleri kazanıyoruz, zaman zaman davaları kazanıyoruz, ama çok zorluklarla karşılaşıyoruz. Hepiniz kendi yörelerinizde biliyorsunuzdur, gerçekten çok büyük bir güçle mücadele ediyoruz, uluslararası tekellerle mücadele ediyoruz. Bu mücadeleyi ülke gündemini taşıyamazsak, hatta ülke gündemini de aşan bir boyuta taşıyamazsak, başarı gelmiyor, yani bu çabalarımız, giderek yerelde kalan çabalar oluyor. Bizim başından beri önerimiz de buydu, yani bütün barolarımızı toplayarak ortak bir şeyler yapabilmek yönündeydi önerimiz. Bu toplantıyı da bunun ilki olarak kabul ediyoruz ve Türkiye Barolar Birliğine bu toplantıyı düzenlemiş olduğu için teşekkür ediyoruz.

Ben ilk oturumda konuşan hocalarımıza ve üstadımız Güney Dinç'e de teşekkür ediyorum. Noyan Özkan'ın bir önerisini de takdirinize tekrar sunmak istiyorum. Gerçekten de uluslararası hukuk yollarının kullanılmasında daha atak davranabilmemiz gerektiğini düşünüyorum. Çevre sorunlarıyla ilgili Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ek protokoller var biliyorsunuz, Bern Sözleşmesi, Rio Sözleşmesi var. Bu

sözleşmelerin yaptırımları da var. Biz yalnızca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde başvuru yapabileceğimizi zannediyoruz, yani genelde öyle bir inanış var. Halbuki öyle değil, bu Bern Sözleşmesi'nin ve Rio Sözleşmesi'nin yaptırımlarını düzenleyen sekreteryası var bildiğim kadarıyla. Biz Artvin olarak buraya başvurumuzu da yaptık, yani ciddiye de alıyorlar. Henüz birtakım belgeleri istiyorlar, göndereceğiz falan... Yani sonucunu görmüş değiliz, ama en azından bu tür başvuruları aldıklarını ve incelediklerini biliyoruz. Bunu da Noyan beyin o önerisine ek olarak söylemek istiyorum.

Oturum Başkanı: Başkanım, hepimizin bilgilendirilmesi açısından onu bir kere daha vurgulayalım: Uluslararası anlamda tam anlamıyla nereye başvurduunuz?

Av. Bedrettin KALIN: Efendim, onu biz Bern Sözleşmesi'yle ilgili olarak Avrupa Birliği'nde bu sözleşmeyi takip eden ya da onun bir sekreteryası vardı, şu anda adresi başvurumuzda var, isteyen herkese onu veririz, ama şu anda aklımda değil. Avrupa Birliği'nde bir sekreteryası var, oraya başvuruluyor. Bir yazışma süreci var, şu anda o süreçteyiz biz.

Oturum Başkanı: Yani muhatap Avrupa Birliği?..

Av. Bedrettin KALIN: Tabii, Avrupa Birliği'nin bir sekreteryası, o konuyla alakalı bir sekreteryaya var, oraya başvuru yapılabilir efendim.

Son dönemde, yani 2000'den sonra gelişen süreçte gerçekten de çevre yasalarıyla, çevresel sorunlara yol açabilecek yasalarla ilgili sürekli düzenlemeler yapılmakta. Örneğin Maden Kanunu 2004'te değiştiriliyor, sonra 5177'yle tekrar değiştiriliyor. Maden Kanunu gerçekten çok önemli problemlerden birisi. Son dönemlerde orman yasaları, Turizm Kanunu değiştiriliyor biliyorsunuz, bütün ormanlık alanları turizme açılıyor bir biçimiyle. Petrol Kanunu'nun değiştirilme girişimlerini biliyorsunuz. Dolayısıyla bütün bu yasalarda, ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini yabancı tekellerin yağmasına açmaya yol açabilecek birçok değişiklik yapıyor.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Bu değişiklikleri anlamakta gerçekten çok zorlanıyoruz, yani öyle boyutta değişiklikler ki bunlar, gerçekten bunları nasıl yapabildiklerini anlamakta da çok zorlanıyoruz. Bu son dönemlerde mesela sularla ilgili çok önemli değişiklikler yapıyor. Örneğin biz Çoruh Vadisi'nde, bütün Çoruh Vadisi'ni yok eden barajlar silsilesiyle ve onun riskleriyle karşı karşıyayken, şimdi Çoruh'a akan bütün derelerin, Artvin bölgesinde 100'ü aşkın derenin tümünün bir biçimiyle birilerine satılmış olduğunu öğreniyoruz. Bu süreçten hiç haberimiz yok, yani kim satmış, nasıl satılmış, alan kimdir ve hangi şartlarla almış; hidroelektrik santraller yapmak amacıyla alınan bu yerlerde bir ÇED raporu var mıdır, yok mudur, yoksa bu nasıl yapılabildiği, bunları bilmiyoruz gerçekten de. Ama bir öğrendik ki bunların tümü satılmış ve önemli bir kısmı zaten yabancılara satılıyor veya el değiştiriyor; birisi alıyor, sonra o yabancılar onları bir biçimde o derelerdeki hidroelektrik santral yapma haklarını satın alıyorlar. Çok önemli problemler yaratacak şeyler. Önümüzdeki yüzyılın bir sular savaşı olacağını da düşünürseniz, bu derelerin, özellikle Çoruh Vadisi'nin yok olmasının ileride ne tür sorular yaratacağını da tahmin etmek hiç güç değil.

Ben, Artvin olarak yargısal süreci devam eden Cerrattepe madeni konusunda size bilgi vermek istiyorum. Daha önce bu konuyla ilgili Barolar Birliği'nde birkaç kez konuştum, o konuyu çok gündeme getirdim. Fakat bu çevre mücadelesine duyarlı bu seçkin topluluğa bir kez daha anlatmak istiyorum, sabrınızı da fazla zorlamadan.

2000'li yıllardan, 1990 yılından başlayan bir mücadele bu aslında. Cerrattepe'de bir altın madeni işletilmeye çalışılıyordu. Biz de buna karşı bir mücadeleyi sürdürüyorduk ve altın madeni olarak başlayan bu mücadelede 2000'li yıllara gelindiğinde yabancı bir tekel, bir başka tekele maden haklarını sattı. Cominco Madencilik, daha sonra Imnet Mining isimli Kanadalı bir şirkete bütün maden haklarını sattı ve 2000'li yıllardan sonra da bu şirkete karşı mücadelemiz devam ediyor. 2005 yılında Erzurum 2. İdare Mahkemesi'nde açmış olduğumuz maden ruhsatlarının iptaline ilişkin davayı kazanmıştık.

Onu temyiz ettiler. Bir usul işlemi nedeniyle, yani 2 ruhsat alanı için 2 ayrı dava açmamız gerektiği nedeniyle Danıştay bu kararı bozdu. Daha sonra da bizi Rize'ye bağladılar. Rize İdare Mahkemesi'nde açmış olduğumuz o iki ayrı davada yürütmeyi durdurma talebimizi kabul etti mahkeme. Şu anda yürütmeyi durdurma kararını uyguluyorlar. Bergama'nın aksine, Artvin'de yürütmeyi durdurma kararını böyle 15 gün içinde uygulatabildik. Bizim bir şansımız vardı. Cerrattepe tabii çok özel bir bölgedir, bu özel bölgede böyle bir madencilik yapılamayacağını bütün yöneticiler gördüler orada ve ikna oldular. O nedenle bizden istedikleri tek bir şey vardı. *"Bize yeter ki bir yargı kararı getirin, biz bunu hemen uygulayacağız"* diye söz vermişlerdi. Biz de o yargı kararını götürdük ve 15. günde falan uyguladılar. Şu anda oradaki maden işletme faaliyeti durmuş durumdadır, ama tabii dava devam ediyor. Bu davanın sonunda ne olacağını da, yani umudumuz var tabii ki, kazanacağımızı düşünüyoruz.

Cerrattepe gerçekten de çok özel bir bölge, ben kısaca onu da size sizi bulmuşken söyleyeyim. Bergamalı arkadaşlarımızın bizim samimiyetimize güveneceklerini biliyorum, onun için alınmayacaklardır. Geçen yıl 4 Aralık'ta yaptığımız maden mitingine CHP'li bir grup milletvekili katılmıştı. O milletvekillerinden birisi de Mersin Milletvekili, hem maden mühendisi, hem avukat bir arkadaşımızdı, milletvekilimizdi. O Cerrattepe'yi gezdikten sonra şöyle bir şey söylemişti, Kaz Dağları'nın da çok gündemde olduğu günlerdeydik: *"Maden Kaz Dağları'nda çıkarılabilir, ama Cerrattepe'de çıkarılamaz."* Cerrattepe gerçekten de öyle bir bölgedir. Ben kısaca söyleyeyim: Cerrattepe, esas olarak Kafkas ekosisteminin bir devamı, dünyada tehlike altındaki 25 karasal ekolojik bölgeden birisi Cerrattepe aynı zamanda. Rio ve CITES sözleşmeleriyle korunan onlarca, hatta yüzlerce türün olduğu, 1.400'ün üzerinde bir bitki türünün olduğu bir bölge, Türkiye'de yaşayan 600 kelebek türünün 400'ünün bulunduğu bir bölge, ülkemizdeki 122 önemli bitki alanının olduğu bir bölge, yine Türkiye'nin üç kuş göç yolundan birisinin geçmiş olduğu bir bölge Cerrattepe bölgesi.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Aynı zamanda Cerrattepe bölgesi, Atilla Milli Parkı ile turizm alanının yan yana olduğu, iç içe olduğu bir bölge. Hatta 1990'lı yıllarda bu maden alanına yer açabilmek için Bakanlar Kurulu kararıyla milli park sınırlarıyla bu turizm merkezi sınırları daraltılmış ve orada tam ortada bir yer açılarak maden ruhsatı verilmiş. Şimdi bir kayak tesisimiz var yanında hemen. Böyle bir bölgenin tam ortasında ve Artvin şehir merkezinin üzerinde, yani bütün su kaynaklarımızın, Artvin şehir merkezini besleyen bütün su kaynaklarının gelmiş olduğu bir yerde madencilik yapmaya çalışıyorlar. Aynı zamanda Artvin şehir merkezi, yüzde 80 eğimli bir arazi üzerinde kurulmuş. Bu arazi de heyelan riski olan bir bölge ve heyelanı engelleyen ve tutan tek şey, doğal yaşlı ormanlar, Cerrattepe bölgesindeki doğal yaşlı ormanlar. Bu orman alanlarının yok edilmesiyle Artvin şehir merkezi de tümüyle risk altına giriyor aynı zamanda. Böyle bir bölgede bir madencilik yapılması inanılmaz bir şey, yani buna izin vermek de inanılmaz bir şey. Biz bu nedenle, öncelikle bu çevresel sorunlar nedeniyle Cerrattepe'de yapılacak olan bir madencilik karşı bugüne kadar hep mücadele ettik, başarıya da ulaştık şimdiye kadar, bundan sonra da ulaşacağız, öyle inanıyoruz.

Bizim bu madencilik faaliyetine karşı duruşumuzun bir noktası bu. Bir başka nokta da şu: Gerçekten de ekonomik nedenlerle de karşıyız. Bu konuda Maden Kanunu'nu özellikle dikkatinize bir kez daha sunmak istiyorum. Mutlaka hepiniz biliyorsunuzdur, ama bazı noktalarını tekrar etmekte yarar var diye düşünüyorum. Maden Kanunu, gerçekten inanılmaz bir kanundur. Yani bu Kanun'un 7. maddesi mesela, çok trajik bir maddedir gerçekten de. 2005'te 5177 ile değişen bir madde bu zannediyorum. Bakın, bütün ormanlık alanlar, koruma ormanları, milli parklar, tabiat parkları, SİT alanları, askeri alanlar, zeytinlikler, tarım arazileri, turizm alanları, su havzaları, meralar, bu maddede tek tek sayılıyor, yani bunlar bir biçimde, son derece basit şartlarla maden aranmasına açılan yerler arkadaşlar. Yani eğer gerçekten vatana ihanet diye bir kavram, hukuksal bir kavramsa, başka nasıl bir şey olabilir, yani bu suçun işlenebilmesi için başka ne gerekir acaba? Bunu

Veysel Eroğlu ile 2 ay kadar önce bakanla görüştüğümüzde kendisine söyledim. Dedim ki, "siz İSKİ'nin müdürlüğünü yapmış bir insansınız, su havzasında maden aranır mı, böyle bir şey olabilir mi?" Adam bana dedi ki, "onu boş verin, bu kanunla Sul-tanahmet Meydanı'nda bile ararlar." "Engel olun o zaman" dedik. Dedi ki, "biz de bakana söyledik, bir çalışma yapıyorlar." Ama şu ana kadar o yönde hiçbir çalışma olmadığı son derece açık.

Bütün ormanlık ve korunan alanlar, ülkenin bütün koru-nan alanları bu maddeyle maden yağmasına açılmış durumda arkadaşlar, inanılmaz bir şey. Biz bunu bizim övgüyle söz et-mek istediğim bir hocamız var, Orman Fakültesi Doçenti Oğuz Kurdoğlu, onunla bu maddeyi değerlendirdik. Bu maddeyi şöyle yorumluyor Oğuz Bey: "Bu maddede 'bütün alanlar' demiş olsalardı mesela, 'bütün ülkenin her yerinde maden çıkar' demiş olsalardı, belki bazı yerler kalabilirdi, ama tek tek saymışlar, yani korunan alanların tümünü saymışlar" diyor. "Ülkenin tümünde maden çıkabilir" denilseydi, kimsenin aklına gelmezdi ki SİT alanında da çıkabilir veya su havzalarında maden çıkabileceği kimsenin aklına gelmezdi, kimse böyle bir şeyi tasavvur bile edemezdi. Bunu önleyebilmek için, bu tasavvur edememelerini önleyebilmek için bizzat buraya tek tek saymışlar; su havzası, milli park, askeri yasak bölgeler... Yani askerler, daha önce de söyledim, her şeye sesini çıkaran askerler, acaba buna niye sesini çıkarmamışlardır? Askeri yasak bölgelerde maden işleti-lebileceğini söylüyor bu madde, inanılmaz bir şey gerçekten.

Bunun yine 10. maddesi var, 14. maddesi var, diğer mad-deleri de bir başka şey tabii. Bu maddelerde de "beyan usulüne tabii" gibi şeyler var. Yani madenci şirket, "biz zarar ettik" diyecek olsa, gerçekten yapacak bir şey yok, tümüyle kendi beyanlarına tabii şeyler.

Mesela en önemli maddelerden biri devlet payı tabii ki. Devlet payı yüzde 2 olarak belirtiliyor arkadaşlar ve deniliyor ki, "bunun zenginleştirme işlemi ülke içinde yapılırsa, devletin hakkı yüzde 1'e düşer." Bakın, Cerrattepe madenini Imnet Mining is-minde bir şirket işletiyor. Imnet Mining, Papua Yeni Gine'de Oktedi madenini de işleten bir şirkettir. Oktedi madenindeki

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

devlet payı yüzde 40'tır, bizde yüzde 1. Bu nasıl bir anlayıştır? Hocamız da burada, Anayasa'yı Güney Dinç yorumluyordu demin, bir maddesi de şudur: "*Madenlerin devletin tasarrufu altındadır*" deniliyor. Devletin tasarrufu altında olması demek, gerçekten de bunu fütursuzca yabancı tekelere tümüyle terk etmek anlamına gelebilir mi, yani böyle yorumlanabilir mi bu madde? Acaba bu maddenin gerekçesinde böyle bir şey var mıdır? Devletin tasarrufunda olması demek şudur: Devlet, bu madenleri kendi vatandaşına bile bırakmamış, kendi bünyesinde toplamış, "*devletin bir zenginliği olarak kalsın*" demiş. Kendi vatandaşının özel mülkünde bile bulunsa bu maden, devlet "*onu alırım*" demiş. Alırsın da, bunu götürüp bir yabancı tekele bilabedel verebilirsin anlamına mı geliyor bu madde, Anayasanın bu maddesi? İnanılmaz bir şey gerçekten de, bu yasayı düzenleyenlerin gerçekten vatandaşlık bilinciyle, vatan sevgisiyle çok derin kuşularımızın olduğunu belirtmek istiyorum. Zaten bu Maden İşleri Dairesi Başkanlığı'nda yürütülen bir soruşturma sonucunda 20 kişiyi aşkın adamın gözaltına alındığını da biliyorsunuz. Yani maden ruhsatlarının, işte bu anlayışın bir devamı olarak ruhsatların da ne şekilde verildiğini göstermesi son derece ilginç.

Yine mesela geçenlerde basına yansıyan Orman Genel Müdürü'nün bir şeyi vardı, dikkatinize sunmak isterim, ben o müdürle de Ankara'da görüştim. Sonradan bir hafta sonra haber çıktı, madencilerin bir toplantısında "*bu ruhsatları verelim, ama basından habersiz olsun*" gibi böyle son derece güzel önerileri olan bir genel müdür bu vatandaş.

Son bir şey, bu Maden Kanunu'yla ilgili son bir şeyi söyleyeyim: Bu Maden Kanunu'na göre ülkenin zenginliklerinin soyulduğu konusunda bir kuşku yok, yani bu gerçekten de böyle. Ama bir şey daha var arkadaşlar: Bu tümüyle ülkenin bağımsızlığıyla alakalı bir şey. Cerrattepe'de çıkardıkları madeni Rize Çayeli'nde basit bir zenginleştirme işlemine tabi tutup, yurtdışına bakırın tonunu 1.300-1.500 dolar arasında ihraç ediyorlar. İhraç ederken KDV'yi, iadeleri falan, onları da alıyorlar da neyse. Yurtdışında bu maden zenginleştiriliyor, konsantre

halinde giden bu maden cevheri ülkemize geriye 7.500-9.000 dolardan geri satılıyor. Kendi madenimizi biz bu şekilde geri alıyoruz. Bu bir sömürü değil, bu ülkenin tümüyle bağımsızlığıyla alakalı bir şeydir. Kendi madenlerimiz kullanılarak ülke bir başka ülkelere bağımlı hale getiriliyor. Böylesi trajik bir durumdayız. Dediğim gibi, Orman Kanunu, su kanunları da aynı doğrultuda ve ayrı anlayışla düzenleniyor. O nedenle diyoruz ki, tek tek yörelerde bir şeyler yapmakla olmaz, yani bu Maden Kanununa karşı bütün ülke, hep beraber Eşme'de, Erzincan'da, Kaz Dağları'nda, Bergama'da ve her yerde ve ülkenin bütününde bir şeyler yapmamız lazım. Nitekim ülkenin 1/4'ü şu anda maden ruhsatlarıyla yabancı tekellere terk edilmiş durumdadır. Onlar nasıl hep beraber bir şey yapıyorlarsa, bizim de hep beraber bir şeyler yapmamız lazım.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Sayın Başkan; Yusufeli'yle alakalı arkadaşımız küçük bir şey söyleyecek. Sonra mı olsun, şimdi mi?

Oturum Başkanı: Hızlıca yapalım da diğer barolara da geçebilelim.

Av. Recep AKYÜREK (Artvin Barosu): Efendim, Sayın Barolar Birliği Yönetimi'ne böyle bir toplantıyı düzenlediği için teşekkür ediyorum. Katılımcılara da başarılar diliyorum. İnşallah faydalı bir toplantı olacak.

RECEP
AKYÜREK'İN
KONUŞMASI

Ben zamanınızı almamak için çok hızlı anlatacağım. Artvin'de yapılan Çoruh projelerinde Yusufeli Projesi'yle ilgili hukuk sürecini yürüten ve derneğin başkanlığını yapan bir kişiyim. Kısaca üstat Güney Dinç beyin beyanlarında geçen, ancak uygulamada benim karşılaştığım ve özellikle tartışılması gereken bir hususu soru olarak soracağım. Bunun mümkün olan bir saatte tartışılmasını da istiyorum. Açtığımız davayı direkt 10. Daire'de açtık. Bakanlar Kurulu kararıyla ihale edilmişti Yusufeli Barajı. 10. Daire, kamu yararı olmadığı, ÇED raporuna tabi olduğu için, ÇED raporu düzenlenmediği ve usulsüz ihale nedeniyle projeyi iptal etti. Davalı idarenin

RECEP
AKYÜREK'İN
KONUŞMASI

temyizi üzerine dava İdari Davalar Genel Kurulu'na gittiğinde, İdari Davalar Genel Kurulu çok ilginç bir gerekçeyle oyçokluğuyla kararımızı bozdu. Oyçokluğu da 19'a 10, yani 19 üye aleyhimize, 10 üye lehimize görüş beyan etti. Bu gerekçe çok ilginç arkadaşlar; *"idarenin yatırım yaparken takdir hakkına yargı karışamaz"* deniliyor.

Benim buna ilişkin savunmam şuydu: Çok basit bir müstahdemnin tayiniyle ilgilenen yargı, burada idareye takdir hakkı tanımayan yargı, ülkenin milyarlarca doları zarara uğratılacağı ve 100.000 kişinin yaşamını etkileyen bir projede takdir hakkını nasıl bu kadar geniş yorumluyor ve bu konuda idareye takdir hakkı veriyor düşüncesiyle savunmam dinlenmedi. Çok kapsamlı bir savunma, ama sonuç itibariyle bu. İdarenin takdir hakkının bu şekilde mahkemelerce yorumlanması 1961 Anayasası'ndaki o düzenlemeyle daha güzel olduğu söylenen 1982 Anayasası'ndaki düzenlemenin uygulanabilirliğini sorgulamıyor mu? Bu şekilde geniş yorumu, ben bunu soru olarak sormak istiyorum. Müsait bir zamanda bunun tartışılmasını da istirham ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz. Bu soruyu Değerli hocamıza ve değerli üstatlarımıza oturumun sonunda cevaplandırmaları için ayrıca söz vereceğim.

Aydın Barosu; buyurun.

BÜLENT
TOKUÇOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Av. Bülent TOKUÇOĞLU (Aydın Barosu): Konuyla ilgili uygulamada da kamu yararlı davaları olarak çalışmalarımızı sürdürmeye çalışıyoruz. Kuşadası gibi rantın yoğun olduğu ve bireysel rantların kamu yararına tercih edildiği bir yerde bu tür davaları açmakta da kişisel olarak zorluklar çekiyoruz. Ama burada 1999 yılından itibaren oluşturduğumuz Kuşadası Kent Meclisi, daha sonra Kuşadası Kent Konseyi olarak belli süre isimlendirildi, ama belediyeye olan çatışmalarımızdan dolayı o kent konseyi çalışmaları da sabote edildi diyelim. Biz kent

meclisi olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve iki dönemdir Kuşadası Kent Meclisi Başkanlığı'nı yapıyorum.

Kuşadası'nda açtığımız davalarla ilgili tabii ki esas muhatabımız, imar plan değişikliklerini yapan Kuşadası Belediyesi oluyor ya da eğer bakanlık tarafından yapılmış bir imar plan değişikliği ya da onaması gerçekleşmişse, bildiğimiz üzere ilgili bakanlık daha evvel Bayındırlık ve İskân Bakanlığı iken, şimdi Çevre Bakanlığı'na bu yetkinin verilmesi nedeniyle bakanlık aleyhine bu tür davalar açılıyor.

İdare hukukunda özellikle idari kararlarla biz bu imar planı iptallerini yaşamak durumundayız ve çevre hukukuyla hakikaten imar hukukunun bu anlamda birlikte olduğu, bir-biriyle ayrılmaz bir ikili olduğu, bizim bu uygulamalarımızda ortaya çıkıyor.

Bildiğiniz üzere, idare mahkemesindeki esas iptal kararlarında 3 temel ilkeden söz ediliyor. Bizim açtığımız davalar, daha sonra örnek olarak Sayın Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri Güneş beye de bunları iletacağız. Yargı kararlarında üç temel iptal sebebi oluyor: Şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararı. Bilirkişilerin tabii ki bazen yönlendirilmeleri karşılığında bu ilkeler çok elastiki ve genel ilkeler olduğu için ve hiçbir kavram olarak karşılıklarının tam net oluşturulmadığı anlamıyla tartışmalara neden olabiliyor. Ama bizim açtığımız davalarda, özellikle burada 1/1.000 ve 1/5.000 planlarda değişiklikler yapılıyor ve 1/25.000'lik çevre düzeni ana planına aykırılık gerçekleştirildiği için, bu aykırılıklar her seferinde bu ilkelerle iptale konu olabiliyor. Planlar hiyerarşisine aykırı bir durum olduğunda, biz imar planlarında Plan Yapma Yönetmeliği'ni bu anlamda çok kullanıyoruz. Yani eski İzmir Barosu Başkanı Noyan Özkan'ın dediği gibi detaylar çok önemli. Bazen kanunlarda değil de, yönetmeliklerde plan yapma esaslarına aykırılıkla ilgili çok küçük, ama bizim işimize yarayacak çok ince ve haklı sebeplerle de davamızı kazanabileceğimiz nitelikte maddeler bulunuyor. Bu maddeleri de bulup çıkartmak, uygulamak bizlere düşüyor.

BÜLENT
TOKUÇOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bu planlar hiyerarşisi ilkesi, özellikle bizim uygulamalarımızda önem taşıyor ve açtığımız kararlarda, özellikle bilirkişilerin verdiği raporlarda her zaman şunu görüyoruz: Plan değişikliğini zorunlu kılan hiçbir teknik, bilimsel gerekçe plan açıklama notlarında yer almıyor veya ilgili bilgi meclis kararlarında –meclis komisyonlarının raporları da çok önemli– yer almadığı görülüyor. Kuşadası'nda özellikle yapılaşmaya yönelik bir imar plan değişikliği gerçekleştiriliyor. Kuşadası'nun bu anlamda turistik çekiciliğini ortadan kaldıracak, özellikle günümüzde de konut furyasını ikinci konut furyası bittikten sonra, şimdi de yabancılara konut satışını arttıracak nitelikte ve sürdürülebilir turizm ilkelerini de ortadan kaldıracak nitelikte kamu yararına aykırı imar plan değişiklikleri gerçekleştiriliyor. Bu anlamda da kent toprakları daha çok rant amacıyla el değiştiriyor. El değiştirmenin bir aracı da yine imar planlarının yapılması olarak karşımıza çıkıyor.

Ancak imar planlarıyla ilgili aldığımız yürütmeyi durdurma kararlarında, yürütmeyi durdurma kararlarıyla ilgili başvurularımızda hep şöyle sıkıntılar çekiyoruz: Kuşadası Belediye Meclisi'nin aldığı kararlarda, Kuşadası Belediyesi'nin aleyhine verilen kararlarda mutlaka plan değişikliğinin arkasından bir inşaat ruhsatı verilmiş oluyor ve *"İnşaat ruhsatı verildiği için, biz bu yürütmeyi durdurma kararını uygulayamayız, çünkü kazanılmış hak doğdu karşı tarafa ve inşaatlar başladı. Dolayısıyla inşaat ruhsatının da iptali ya da yürütmesinin durdurulmasıyla ilgili bir karar verilmesi gerekir"* gibi bir argümanla karşılaşılıyor. Onun için de hemen artık bunu klasik bir savunma olarak kabul ettiğimiz için, arkasından inşaat ruhsatlarının iptaliyle ilgili bir de ikinci davayı açmak durumunda kalıyoruz. Bu mahkeme kararlarındaki usul ekonomisini de tabii etkileyen bir şey, ama imar planı olduğunda, mutlaka hemen arkasından yangından mal kaçırıcasına, idari yargı kararlarının geç çıkması, bir yürütmeyi durdurma kararının bile 1 seneyi, 1,5 seneyi bulduğu bir aşamada, inşaat sürecinin de paralel olarak yürütmesi halinde, o inşaat ruhsatı verilip, arkasından da inşaat bitirilip eğer oturma ruhsatı verilirse, Danıştay'ın da maalesef bu yönde kararları olduğu için, oturma ruhsatları da alındığından dolayı artık

yürütmeyi durdurma kararı geriye etkili olamayacağından, ne oturma ruhsatı iptal edilebiliyor, ne verilen inşaat ruhsatı iptal edilebiliyor. Ondan sonra vatandaş lehine belediye meclisinin aldığı bu karar nedeniyle bir kazanılmış hak doğuyor ve kamuya da bir zarar oluşuyor. Bu yönüyle imar planlarının iptalini mutlaka hemen eğer bir yürütmeyi durdurma kararı alınabiliyorsa, arkasından inşaat ruhsatının iptaliyle ilgili de bir yürütmeyi durdurma ve iptal davası açmak durumunda kalıyoruz.

Kuşadası'nın bu planlarıyla ilgili en büyük sıkıntılarımızdan bir tanesi de birkaç örnek vereceğim, Kuşadası'nda kaldığınız sürece oraları da gezmenizi sizden rica edeceğim. Öncelikle bir uydukent sorunumuz var. Buradan Söke yoluna doğru giderken, sol tarafta, tepede kocaman, 15 katlı, 12 katlı ve 10 katlı yapılarla karşılaşacaksınız. Bunlar 1994 yılında temelleri atılan ve o zaman Çevre Kanunu çıktığında, çevresel etki değerlendirme raporları alınmadığı için müracaatımızla durdurulan, arkasından iki kez 25.000'lik planda değiştirilip yeşil alan, rekreasyon alanı iken bu alanlar, toplu konut haline dönüştürülmek istendiği için ilgili bakanlık, -o zaman Bayındırlık Bakanlığı tarafından iptal edilen değişiklikler iken- en son Çevre Bakanlığı'na bu yetki verildiğinde, Çevre Bakanlığı da 4.328 konuttan 5.500 konuta çıkartmayı onama yetkisini kullanırken bir hak kendisinde gördü. Çünkü o zaman Çevre Bakanlığı'nın da en az bin konut olarak kendi siyasi partisinin ilgili müteahhitlerinin de Kuşadası'nda bu onama karşılığı bir şeyler elde etmesi gibi bir söylentinin karşılığında, böyle bir çalışma Kuşadası'ndan oraya gittiğinde onaylandı. Biz buna yönelik de yine Danıştay'da dava açtık. Kuşadası'nın zaten altyapısının yetersiz olması, imar planlarında 1/1.000'lik ve 1/5.000'lik planlarda daha evvel yapılan değişikliklerin iptal edilmiş olması, o verilen inşaat ruhsatlarının yine iptal edilmiş olması nedeniyle oradaki dengenin Kuşadası'nda yeşil alan dengesinin bozulduğunu belirterek, uydukentin bu tür yapılaşmasının Kuşadası'na büyük zarar vereceğini, yaklaşık 20.000-25.000 nüfus gibi bir yoğunluğu getireceğini ve bunun altyapısının hala Kuşadası'nda mümkün olmadığını, ??Ku-

BÜLENT
TOKUÇOĞLU'NUN
KONUŞMASI

şatak?? gibi bir projemiz var, onun dahi gerçekleşmediğini belirttik. Bütün bunlar iptal sebebi oldu.

Ancak 1990 yılında yürürlüğe giren 25 000'lik planın aslında usulüne uygun ilan edilmediğini de yine açtığımız bu davada öğrendik. Yani Kuşadası, aslında Ruşen Keleş hocamızın söylediği gibi, bir planlamayla ilgili esas, imar hukuku ve çevre sorunlarının planlamayla ilgili esas niteliklerini biz usulüne uygun bir biçimde planımız varmış gibi algıladığımız halde, maalesef 15 yıl boyunca -2005'te bu ortaya çıktı- aslında usulsüz bir planı anayasa gibi kabul edip ona yönelik davalar açtığımızı gördük ve bu da daha sonra Kuşadası'nda yine bir imar plan sorununu ortaya çıkardı. Halihazırda bir 25.000'lik planımız yine yok. Aydın, Muğla ve Denizli illerinin 1/100.000'lik planı çalışması yapılıyor ve itirazlar da gerçekleşmişti. Onun arkasından yeniden 1/25 000'lik bir plan çalışması yapılıyor. Bizim hukukçular olarak özellikle bu planlama sürecinde esas etkili olmamız gerekiyor. Ben buna dikkat çekmek istiyorum. Yani yargı kararları ve uygulamaların değerlendirilmesi eğer yeni bir imar planı çalışması varsa, en başta o çevre sorunlarının ortadan kaldırılabilmesi için dengeli bir çevrenin, sağlıklı, yaşanabilir bir çevrenin yaratılabilmesinin yolunun o planlama çalışmalarına katılımdan geçtiğini düşünüyoruz, bu katılımın da gerçekleşmesiyle olanaklı olduğunu düşünüyoruz.

Bir olumsuz örnek olarak bu uydukenti verdikten sonra, yine ikinci bir olumsuz örnek Kuşadası'nda, Fransız Tatil Köyü olarak bilinen, Emekli Sandığı'na ait bir 322 dönümlük arazimiz vardı. Yani Kuşadası'nın Kuşadası olarak tanındığı ve turizm kimliğinin edinildiği yıllarda bu özelleştirme politikalarının sonucunda Emekli Sandığı'na ait olan Fransız Tatil Köyü satışa çıkartıldı. Satışta bir özel oluşum, daha sonra yine söyleyeceğimiz Kuşadası Limanı'nun da ihalesini alan Global Menkul Kıymetler'in de içinde bulunduğu, Ofer diye Kuşadası'nda da yine tanınan İsraili bir yatırımcının da ortak olduğu bir kuruluşa burası özelleştirilme suretiyle satıldı. Özelleştirme sırasında Fransız Tatil Köyü'nün imarı, 322 dönümlük arazisinin yüzde 20'si idi ve yüzde 20'lik değer

itibariyle özelleştirilen alan, belediye meclisinin çalışmalarıyla yüzde120'ye çıkartılmak istendi. Buna Kuşadası'nda belediye meclis üyelerimiz, Kuşadası'nda varolan siyasi partilerimiz, demokratik kitle örgütlerimiz ve kent meclisi çatısı altında muhalefet ettik, Türkiye basınına bunu taşıdık. Yani öncelikle müdahaleyi baştan yapabilmek için bir kamusal duyarlılık da sağlamaya çalıştık. Arkasından bu yüzde 20'lik imarı belediye, bu tür Türkiye gündemine taşındığı için ve tepkinin de büyük olması nedeniyle yüzde 53 oranında bir imara götürdü. Bu tabii bizim yine dava açmamız için bir sebep haline dönüştü. Çünkü yüzde 20'nin yüzde 53'e çıkarılması, takdir edeceğimiz gibi 2,5 kat neredeyse bir imar artışı. Dolayısıyla orada bir yapılaşmayı -ki çevresel olarak oradaki bitki, flora, gerçekten Kuşadası'nın yeşilinin bulunduğu tek alanlardan. Dolayısıyla oranun korunmasının da gerekliliği düşüncesiyle yine imar planı iptali doğrultusunda Kuşadası Belediye Meclisi üyeleri de, siyasi parti temsilcileri arkadaşlarımız davalar açtı.

Biz o davalar nedeniyle yine bir yürütmeyi durdurma kararı elde ettik. Ama bu karar da başta söylediğim gibi, inşaat ruhsatının iptalini gerektirdiği nedeniyle uygulanmadı. İlgililer hakkında yine suç duyurusunda bulunulacağı söylendi, yazıldı. Bütün bunlara rağmen o amaç gerçekleşmeyince, yine yürütmeyi durdurma istemli bir inşaat ruhsatı iptali davası açıldı, halihazırda bekliyoruz.

Yine ayrıca Kuşadası'yla ilgili, eğer olanağı olursa arkadaşlarımızın, hemen Kuşadası Limanı'na girdiklerinde görecekları, yurtdışından gelen, kruvaziyer liman olarak inşa edilmiş yapıların yanında, kıyıların doldurularak işgal edildiği 56 adet işyeri yapıldı. Bu işyeri de yine özelleştirme sonucu Kuşadası'nda yine bir çevre felaketine yol açan yapılaşmayı beraberinde getirdi. Biz Anayasa'daki kıyılardan herkesin eşit ve serbest yararlanma ilkesine aykırı bir kıyı doldurma ile bunun gerçekleştirilemeyeceğini, özelleştirmede sadece limana ilişkin bir yapılaşmanın olduğunu söyledik. Ama Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nun bu konuda yaptığı bir çalışmayla kıyıyı doldurarak yine liman işletmecisine deniznin doldurulması

BÜLENT
TOKUÇOĞLU'NUN
KONUŞMASI

suretiyle işyeri alanları yarattığı, -ki 56 adet sonradan kaçak yapılaşma, sözüntü ettiğimiz yapılaşmalar gerçekleşti- bunlara karşı da yine davalar açıldı. İmar planının iptaliyle ilgili belediye meclis üyesi arkadaşlarımızın neredeyse tamamı, bu duyarlılığı gösterip başlangıçta dava açtılar, çünkü planlamayı yapan Bayındırlık Bakanlığı'ydı. Arkasından orayla ilgili yürütmeyi durdurma kararı çıktı. Daha evvel bu konuyla ilgili yönetmelik düzenlenmişti. Şehir Plancıları Odası'nın açtığı bir dava vardı, Harita Mühendisleri Odası'yla beraber. Biz de kent meclisi olarak oraya müdahil olmuştuk, o davada da yürütmeyi durdurma kararı çıkmıştı. Yani Danıştay'la ilgili iki yürütmeyi durdurma kararı, bir de Aydın İdare Mahkemesi'nde yine inşaat ruhsatıyla ilgili bir üçüncü dava daha açılmıştı. O davada da yine yürütmeyi durdurma kararı verildi. Fakat bu yürütmeyi durdurma kararları, yine belediye tarafından uygulanmadı.

Biz bunun üzerine mahkeme kararlarına uyulması gerektiği konusunda Anayasa'nın 138. maddesinin 4. fıkrasının, yine 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin ve Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinin mahkeme kararlarına uymamanın zorunlu olduğunu belirtir dilekçelerimizi yazmaya başladık. Kamuoyu oluştu burada. 2005 yılı 5 Haziran'ında Dünya Çevre Günü'nde bir miting yaptık Kuşadası'nda. Bu limandaki mahkeme kararlarına uyulmasını istediğimiz yönde. Halkımız önce karşı çıktı, sonra destekledi, ama biz mahkeme kararlarını uygulamayan bu ilgililer hakkında şikâyetlerde bulunduk. Cumhuriyet başsavcılığına belediye başkanı için yaptığımız şikâyet, İçişleri Bakanlığı'ndan soruşturmaya izin verilmemesiyle sonuçlandı. Biz bunun üzerine Danıştay'a gittik. Danıştay da oyçokluğuyla İçişleri Bakanlığı'nın kararını onayladığı için, mahkeme kararlarına uymayan belediye başkanı hakkında ne yazık ki bir yargı kararı çıkartamadık. Bunun üzerine, Türkiye'deki başvuru yollarını tükettiğimiz için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurumuzu yaptık. Sayın Noyan Özkan'ın söylediği gibi, eylem planının tamamını uygulamada bu anlamda gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

Yine Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesinde yasalar karşısında herkesin eşit olduğu ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın yine 125. maddesi, -ki 1961. Anayasası'ndaki ilgili maddeyi Sayın Güney Dinç söylemişti- idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin düzenlemelere aykırı bir durum olduğunu belirttik ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının da Kuşadası'nda bizzat belediye başkanı tarafından ihlal edildiği görüşünü ileri sürdük. İçişleri Bakanlığı'nın ve Danıştay'ın bu yargılama usulü nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. maddesiyle 12 nolu Protokol'ün 1. maddesinde korunan ayrımcılık yasağına aykırı bir durum olduğunu belirttik başvurumuzda. Yargı sürecinin bir denetime sahip olmaması ve temyiz incelemesi yolunun da kapalı olması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ve 13. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu belirterek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gittik. Yani yargı kararlarının uygulanmaması halinde başvurabileceğimiz tek yol da bu kalmış idi, bu yolu kullandık. İhlale neden olan yasal düzenlemenin değiştirilmesini de istedik, maddi ve manevi zararlarımızın da bu anlamda karşılanmasını talep ettik.

Anlattığımız bu uygulamalar, sadece Kuşadası'nın sorunları değil bildiğiniz üzere, hepimizin yaşadığı sıkıntılar. Türkiye Barolar Birliği'nin böylesi bir duyarlılığı gösterdiği ve çağımızın gerçekten en önemli sorunu haline dönüşen çevre sorunları için elimizde evet, yeterli dokümanlar var. Daha büyük tehlikeler anayasayla eğer sınırlandırılmadığı takdirde, mücadelemizdeki en önemli aracın hukuk olduğunu ve hukukun üstünlüğünü de içselleştirdiğimiz takdirde mücadelelerimizde haklı olduğumuzu göreceğiz ve yaşayacağız diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Sayın Tokuçoğlu'na biz teşekkür ediyoruz.

Şimdi Balıkesir Barosu; buyurun.

GÖKHAN
ESER'İN
KONUŞMASI

Av. Gökhan ESER (Balıkesir Barosu): Çevre konusundaki bu toplantıyı düzenleyen Barolar Birliği'ne ve bu toplantıya katılan değerli meslektaşlarımıza öncelikle teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Balıkesir Barosu olarak, çevre kuruluşları olarak müdahalede bulunduğumuz Biga'da kurulmakta olan çimento fabrikasıyla ilgili bir davamız, şu anda yargılaması devam etmektedir. Ancak yürütmeyi durdurma talebimiz reddedildi, buna ilişkin itirazımız da reddedildi. Burada benim değinmek istediğim konu, bu ret kararlarının ayrıntılı gerekçesi mevcut değildir. Yani ceza muhakemelerinde tutuklamaya ilişkin kararlarla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin vermiş olduğu, mahkemelerin kararlarının gerekçesinde maddi olaylara da değinerek gerekçeyi açıklaması gerektiğine ilişkin bir yolun bu kararlar yönünden de gidilip gidilemeyeceği konusunun da burada değerlendirilmesini ayrıca talep etmekteyim.

Şu anda Balıkesir Barosu'nun takip ettiği derdest başka bir dava da bulunmamaktadır. Ancak bu toplantıya bizim katılmamızdaki en önemli neden, bizim yöremizdeki açılması düşünülen ya da şu anda açılma aşamasına gelen dava sürecinde sizin değerli bilgilerinizden ve deneyimlerinizden faydalanarak orada gerekli desteği yardım talebinde bulunanlara ve diğer çevreci arkadaşlarımıza vermektir.

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederim, sağ olun.

Tabii değerli üstatlarımız, bu yürütmeyi durdurma taleplerinin ve itirazların reddedilirken gerekçe gösterilmemesi hususlarında da değerlendirmeyi yapacaklar.

Bursa; buyurun.

ERALP
ATABEK'İN
KONUŞMASI

Av. Eralp ATABEK (Bursa Barosu): Bursa Barosu'nda çevre konusundaki duyarlılık geçmişe dayanıyor oldukça. 88 yıllarında ilk çalışmalar başladı, 1990 ve 1991 yıllarında Orhaneli Termik Santrali'nin ve sülfürizasyon tesisinin kurulması

konusunda açılan dava diyebilirim bizim miladımız. Şu an esas defterimizdeki sayı 100'ü aştı. Gerçi dar bir kadroyla çalışıyoruz, ama yoğun bir çalışmamız var.

ERALP
ATABEK'İN
KONUŞMASI

Bizim temel yaşadığımız sıkıntılar, herkesin yaşadığı sıkıntılar büyük ihtimal. İdare mahkemeleri, kendilerini bir sıkıyönetim mahkemesi gibi görerek dosya incelemekte bile sorun çıkarıyorlar. Yargılama giderleri oldukça yüksek, bizim bir keşfimiz 2 milyardan aşağı değil ve bütün bu yükleri hep davacılar yüklenmek zorunda. Yeterlilikleri konusunda da bence tartışmalar var, oraya giremiyorum şimdilik. Yürütmeyi durdurma kararı almakta devleti mi korumak adına bilmiyorum, çok edilgin davranıyorlar. Hep idarenin cevabının gelmesini, o da olmazsa bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonraya bırakıyorlar. Halbuki yasal düzenlemede böyle bir sınırlama yok. Bunun teorik tartışmalarını da biz ısrarla mahkemelere vermemize rağmen, hiçbir etkisi olmuyor, hep idarenin cevabını beklemek zorunda hissediyorlar.

Aldığımız YD ya da iptal kararlarına ilişkin olarak, kararların uygulanması için -ki bir bölümü uygulanmıyor ısrarla- hem ceza, hem hukuk yönünü biz de kullanıyoruz. Ceza kararı şu ana kadar aldıramadık, ama idari başvuruları ve Danıştaydaki iptal davalarımız da söz konusu oldu. Hukukta ise şahsi tazminat davalarını açtık. İki belediye başkanından bu şekilde lehimize bir karar aldık. Cargill konusunda da Başbakan, vali, bakan, Büyükşehir ve Gemlik Belediye başkanlarına bir davamız oldu, davamız reddedildi. Geçende Yargıtay'da duruşmasını yaptık. Ama bu kesimde bir rahatsızlık olduğu bilgisi bize haricen ulaştı, sıkıntı yaratıyor. Noyan beyin söylediği gibi, bu konuda nokta atışları yapmamız, idare ajanlarını etkiliyor ve karar almakta bence tedirgin davranıyorlar. Biz Bursa'da bunu sık sık yaşıyoruz.

Bizim aldığımız, özellikle Cargill konusunda yargı kararlarının uygulanmaması için Bakanlar Kurulu gizli prensip kararları alıyor. Biz kararları almakta bile güçlük çektiğimiz oldu. Hatta milletvekili olan üyelerimiz dahi buna ulaşmakta güçlük çektiler. Cargill için bu gizli kararın alındığı hükümet

ERALP
ATABEK'İN
KONUŞMASI

de Ecevit Hükümeti'ydi üstelik. Bize dolaylı sözler söylendi ve bu tür davaların artık sürmeyeceğini, bu yatırımların burada gerçekleşeceği konusunda uyarıldık da diyebilirim.

Bunun dışında, bizim tarihimizde önemli noktalardan biri Cargill. Cargill için uğraştığımız temel eksen, imar hukukuna aykırılık ve tarım topraklarının tarım dışı kullanımı idi. Bu eksen de açtığımız davaların tamamını kazandık diyebilirim, bir iki usuli hata dışında. Bu iptal kararlarımızı uygulamadık, dediğim gibi prensip kararları önümüze çıktı. Daha ileri gittik, artık özel yasalar çıkmaya başladı. Çıkan özel yasadın Bursa'da Cargill, Kayseri'de de bir fabrika yararlandı sadece ve ısrarla üstüne varıldı. En son yine bu konuda yasa çıktı, ama merak etmeyin, biz artık dava açmaya çok alıştık. Daha önce de yasa çıkmasına rağmen yürütmeyi durdurma kararları alıp kapatılmasını da sağladık. Bu yeni çıkan yasayla ilgili olarak da çalışmamız var, yine bazı teknik yönden bizce sakatlıklar var ve yürütmeyi durdurma alabileceğimizi düşünüyoruz.

Ayrıca yasama düzenlemelerinin de bir sınırının olabileceği, yani bunca yargı kararına rağmen hâlâ özel yasa çıkarılması yönündeki bir çalışmanın yasamanın da yetkisini aşmak gibi bir durum söz konusu olduğu teorik tartışmasıyla AİHM'ye gitme eğilimindeyiz.

Bu arada, bu toplantıların sürmesi anlamında biz de ısrarlıyız. Birbirimiz arasındaki bağlantımızın kurulması çok önemli. Birbirimizden bağımsız pek çok karar alıyoruz ve kendi davalarımızda bunu kullanamıyoruz, kullanabilmemiz bakımından çok yararlı olacağını düşünüyorum ve en azından yılda bir kere böyle bir eşgüdüm toplantısının organize edilmesini Barolar Birliğinden benim de istek olarak yer alsın istedim. Bu arada, bizim yaptığımız çalışmaların ve aldığımız kararların pek çoğu kendi web sitemizde yayınlanıyor, örnek kararlarımız çok sayıdadır, bunu da bildirmek isterim.

Bir de bir sitemim var, İzmir Barosu'nadır bu sitemim: Bu konuda, mahkeme kararlarının uygulanması konusunda Noyan bey gibi çok çalışan bir arkadaşımız Arif Ali Cangı'nın

da burada olmasını isterdim. Ancak herhalde İzmir Barosu gerek görmemiştir. Bu ısrarlı çabaları ve hukuki mücadelesi çok yoğun olan bir arkadaşımızdı. Belki bir dahaki toplantıya onu da götürürüz.

ERALP
ATABEK'İN
KONUŞMASI

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz, sağ olun.

Çanakkale Barosu; buyurun.

Av. Tülay ÖMERCİOĞLU (Çanakkale Barosu Başkanı): Öncelikle bu oturumu düzenleyen Oturum Başkanı'mıza, Barolar Birliği yöneticilerimize ve buraya gelen tüm meslektaşlarımıza ve konuklarımıza hoş geldiniz diyoruz.

TÜLAY
ÖMERCİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Çanakkale ili olarak çevre komisyonu açısından oldukça şanslıyız. Gerek bize bu komisyonumuzda devamlı yardımcı bulunan geçmiş dönem başkanlarımızdan duayenimiz Hilmi Baydar gibi bir ağabeyimizin olması, gerekse genç ve dinamik bir "Çevre Komisyonu" muzun olması, Çanakkale gibi doğanın ve tarihin kendisine tüm sunumu yapmış olduğu bir il açısından şans olarak ben adlandırıyorum.

Çanakkale, hepimizin bildiği gibi, doğanın da, tarihin de kentine tüm güzellikleri sunduğu bir il. Çanakkale ilinde hemen hemen Türkiye'de 3 tane milli parkın bir arada görülmesi nadir olan üç milli park bir arada toplanmış bir il. Bir yanında Kaz Dağları Milli Parkı, bir yanında Gelibolu Yarımadası Milli Parkı, bir yanda Truva Milli Parkı. Diğer yandan bakacak olursanız, Avrupa ile Asya'yı birleştiren bir konum, en kısa mesafe. Bunun yanı sıra, açık denize en yakın ulaşılabilen bölge, diğer yandan ise Karadeniz'e çok rahatlıkla ulaşabileceğiniz bir yer. Tabii bunlara doğrudan baktığımızda, Çanakkale, Tanrı'nın çok güzel sunumlarda bulunduğu bir il olarak görüyoruz. Biz bunu böyle gördüğümüz gibi, aynı şekilde sanayicilerimiz de, yatırımcılarımız da buraya bunları katletmek amacıyla bu şekilde görerek akın etmeye başlıyorlar.

TÜLAY
ÖMERCİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

En küçük olay, şu anda Çanakkale'de gizli olarak, herkesin bilemediği, dışarıdan yatırımcıların veyahut da büyük sanayicilerin arsa, parsel kapatma gibi bir olayı var. Bizim halkımız, "aman benim bu arazim fazla para etmiyor, geldiler, hepsini kapatıyorlar, ben bunu veriyorum" diyerek çok güler yüzle ve sevinçle bunları veriyor. Bunlar bilmiyorlar ki, yarın kendi torunları orada belki en iyi şartlarda asgari ücretle veyahut da sigortasız 300-500 lira ellerine verilerek birer vasıfsız işçi olarak çalıştırılacağını bilmeden, oraları dışarıdaki yatırımcıya veyahut da büyük sanayicilere ucuz paralarla devredebiliyorlar.

Bunun yanı sıra, hepinizin bildiği, biraz önce Artvin Başkanı'nun da bahsettiği Kaz Dağları meselesi, altın madenlerinin aranması. Diğer yanda bizim Çan yöremizde termik santrallerin kurulma çabaları. Çanakkale, bir anlamda doğanın katledilmeye çalışıldığı bir il vasfına girdirilmeye çalışılıyor. Sanayici buraya gelmek istiyor, İstanbul'a bir anlamda alternatif bir il var. İstanbul'a alternatif olmasıyla birlikte gerekirse ileride deniz taşımacılığının güçlendiği bir ülke haline geleceğiz. Hatta bununla ilgili de Gelibolu tersaneleri son gücüyle çalıştırılmaya başlandı ve de Türkiye'de şu anda Tuzla'dan öne geçebilecek bir duruma getirilmeye çalışılıyor. Bu da ileriye bağlı bir yatırımdır, çünkü açık denizden de rahatlıkla ülke sınırlarından dışarıdaki nakliye işlemi gerçekleştirilebilecek.

Biz Çanakkale Barosu olarak, önümüze ne olay gelirse, hani siyasilerin bahsettiği ve de çok hoş olarak benimseyerek belirttiği bir söz var. Diyolar ki, "tabiat anamızsa, madenler de babamız." Ancak nasıl diyorlar burada; "tabiat anamızsa" diyorlar. Tabiat ana olmadan çocuk doğmayacağı düşüncesindeyiz. Babamızı bir kenara bırakıyoruz, biz anamızın yolundan gitmeye çalışıyoruz. Bununla ilgili bugüne kadar en az dört tane dava açtık. Bunları biz Çanakkale Barosu olarak bizzat açıyoruz, bizzat kendimiz açıyoruz ve de buraya gelmeden bir gün önce, dün yola çıkmadan önce sevindirici bir haber daha aldık, Türkiye basınına da yansıdı. Çanakkale'de İntepe beldesinde gerek doğanın, gerekse tarihin katledilerek yerine getirilen bir yol vardı. 2001 yılında bu yolun yapıldığı sırada Çanakkale'de

bazı meslek odaları ve de Çanakkale'de sivil toplum örgütleri ayağa kalktı. Biraz önce Güney Dinç beyin bahsettiği gibi, her ne kadar halk ayağa kalksa da dikkate alınmaz, herhangi bir çözüm bulunmaz vasfıyla bu yol gerçekleştirildi. 2007 yılının Ağustos ayında bununla ilgili, bu çöküşle birlikte biz Çanakkale Barosu olarak Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunduk. Suç duyurusunda bulunduktan sonra, savcılık bunu araştırmaya değer gördü. Karayolları Bölge, Çanakkale Bursa'ya bağlı olması sebebiyle, Bursa Valiliğinden soruşturmanın yapılması, davanın açılabilmesi için Bursa Valiliği'nden izin istendi. Aynı biraz önce yine Güney beyin bahsettiği gibi, yürütme bu soruşturmanın yapılmasına ket vurmaya çalıştı ve de memurlar hakkında soruşturmaya izin vermedi. Bunun üzerine biz bölge idareye müracaat ettik. Bölge idarenin dün kararı Çanakkale'ye ulaştı. *"Bu soruşturma yapılması gerekiyor ve de memurlar hakkında dava açılmaya olası gerekli bir mevcut konum vardır"* diye bu kararı da elimize aldık.

Bu davalarımızın haricinde, Akademik Odalar Birliği'ni Çanakkale Barosu önderliğinde kurduk. Çünkü her ne kadar biliyorsunuz, dernekler, sivil toplum örgütleri bazı konumlarda bunlar belli bir yöne angaje olabiliyorlar. Hiç olmazsa belirli bir meslek grubu, hiçbir yöne angaje olmayacak grubun yarımızda olması dileğiyle Çanakkale'deki tüm odaları, meslek gruplarını Çanakkale Barosu'yla birlikte bir gruplanmaya soktuk ve bunlarla beraber de hareket ederek gerek Çan Termik Santrali, gerekse Biga'daki İÇTAŞ, biraz önce Balıkesir'in bahsetmiş olduğu İÇTAŞ'la ilgili de çalışmalara girdik.

Şunu da iletmek istiyorum Balıkesir'deki arkadaşımıza: Biz İÇTAŞ'la ilgili çalışmalarımızı bırakmıyoruz. Çünkü İÇTAŞ'la ilgili genelimizin bilmediği bir konum daha var: İÇTAŞ, İstanbul'da İkitelli'de kendi faaliyetlerini yürütürken, birden bire İstanbul'daki faaliyetlerini bıraktı, oradan bir anlamda kovuldu. Bunun sebebi ise, bölgedeki suyun hepsini emmesi ve de şu anda Çanakkale'ye yerleşti, Çanakkale'nin Biga ilçesine, su havzasının en büyük olduğu, Türkiye'nin neredeyse pirinç tarlası anlamındaki bir ilçemize yerleşti, buradaki su havzasını

TÜLAY
ÖMERCİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

yok etmek amacıyla. Bununla ilgili biz Çanakkale Barosu olarak mücadelemizi kesmeyeceğiz.

Tüm davalarımızla ilgili asıl bilgiyi Çevre Komisyonu Başkanı Ardahan Dikme arkadaşımızın vermesini talep ediyorum. Burada bulunduğunuz için hepimize teşekkür ediyorum. Genel bilgilendirme, genel yapılması gerekli bilgilerle ilgili ise Hilmi Baydar arkadaşımız o sunumu da sizlere yapacak.

ARDAHAN
DİKME'NİN
KONUŞMASI

Av. Ardahan DİKME (Çanakkale Barosu): Değerli hocalarımızı ve sevgili meslektaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Biraz önce Sayın Çanakale Barosu Başkanı'nun da ifade etmiş olduğu gibi, öncelikle Çanakkale varyantına değinmek istiyorum. 2001 yılında Karayolları Bölge Müdürlüğü tarafından ihalesi yapılan, fakat bölgenin SİT alanı olması nedeniyle ancak çalışmalarına 1 yıl sonra başlanabilen İntepe varyantı, İntepe Belediyesi ve sivil toplum kuruluşlarının yapılacak projenin zemine uymadığı hususunda bütün itirazlarına rağmen gerçekleştirilmesi, çok geçmeden toprak zeminin kaymaya başlaması, çökme nedeniyle kullanılamaz hale gelmesi, iyileştirme çalışmalarının olumlu sonuç vermemesi, bunun da sonuç vermeyeceği düşüncesiyle yol yapımı tamamen yeni bir proje için atıl duruma bırakılmıştır. Şu anda tali yoldan gidış dönüş sağlanmakta olup, trafik kazalarına zemin hazırlanan bir konum oluşmuştur.

Yol çalışmaları esnasında 100' den fazla ağaç kesilmiş, çok büyük miktarda hafriyat yapılarak doğal görünüm bozulmuştur. Bu konuyla ilgili olarak Çanakkale Barosu Başkanlığı, ilgililer hakkında Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştur. Bursa Valiliği, Karayolları 14. Bölge Müdürlüğü'nde çalışan şüpheliler hakkında soruşturma izni verilmemesi yönünde karar vermişti. Çanakkale Baro Başkanlığı'nca Bursa Bölge İdare Mahkemesi'nde işbu karara itiraz edilmiş olup, düne kadar yaptığımız itiraz hakkında olumlu ya da olumsuz bir bilgimiz yoktu. Az önce Sayın Başkan'ın da ifade etmiş olduğu gibi, 06.06.2008 tarihinde

valiliğin vermiş olduğu karar bozularak sorumlular hakkında yargı yolu bir anlamda açılmış oldu.

Diğer konu, Çanakkale Çan Termik Santrali'yle ilgili. 'Bu konuda sayın meslektaşımız ve üstadımız Hilmi Baydar, Çanakkale Barosu adına davayı takip etmekte ve bizleri temsil etmektedir. Yine şu anda aramızda olan Av. Yakup Okumuşoğlu'yla birlikte bu davayı kendileri yürütmüşlerdir. Bu davanın özelliklerinden bahsetmek istiyorum sizlere: Davacılar, Çanakkale ilinin tümünü kapsayacak şekilde çok farklı meslek gruplarından ve çeşitli sivil toplum örgütlerinden temsilciler, çiftçi, öğretmen, avukat ve meslek kuruluşları başkanlarından oluşan çok geniş bir yelpazeyi temsil etmektedirler. Çan Termik Santrali'ne verilen ÇED olumlu belgesinin iptali için açılan davadaki 7 avukattan 2'si baromuz mensubudurlar.

Bursa İdare Mahkemesi yargıçlığında açılıp, önce davanın reddi yönünde karar çıkmış olup, temyiz üzerine Danıştayın yol gösterici olarak bozmasıyla birlikte, bilirkişilerden ek rapor istenerek daha önce aleyhe olan dava bu sefer Danıştay'dan lehimize olarak geliyor. Bunun üzerine Danıştay, mahkemede incelenmemiş ve tartışılmamış olmasına rağmen, TÜBİTAK kararına dayanarak, TÜBİTAK'ın hazırlamış olduğu raporlara dayanarak önceki kararını bozuyor. Bu aşamadan sonra davanın reddedildiğine ilişkin karar verildiği hususunda tarafımıza resmi bir tebligat yapılmamış olmasına rağmen, biz davanın reddedilmiş olduğunu öğreniyoruz.

Buradan çıkardığımız sonuç, idarenin bir şekilde her zaman galip gelmesi ve idari yargı yoluyla bu davalardan olumlu sonuç alamadığımız kanısındır. Bu durum karşısında adli yargıya başvurularak, adli yargıyla birlikte daha kesin ve daha net, daha çabuk çözümler bulunmalıdır. Bizim baro olarak görüşümüz, Hilmi beyin de anlatacağı ve açıklayacağı üzere, özellikle Türk Medeni Kanunu'nun 738. ve 737. maddeleri ışığında taşınmaz mülkiyetinden doğan yetkilerin kullanımından, özellikle işletme faaliyetleri sürdürülürken komşuları olumsuz şekilde etkileyecek olan taşkınlıklardan kaçınma yükümünden hareket edilerek adli yargıdan kesin ve

ARDAHAN
DİKME'NİN
KONUŞMASI

kısa, net sonuçlar alınabilmelidir. Komşuluk hukukuna aykırı olarak ortaya çıkacak olan toz, duman, is, kirlenme nedeniyle sataşmanın önlenmesi hükümlerine dayanılarak işletmelerin çevreye zararlı eylemlerinin tedbir kararıyla durdurulmasının adli yargıda önü açılmalıdır.

Yine Çanakkale Barosu'nun doğrudan taraf olduğu ve davacı sıfatıyla davaya katıldığı Çanakkale ili Biga ilçesi Kemer ve Bekirli köylerinde İstanbul Çelik, Tersane ve Ulaşım Sanayi AŞ tarafından kurulması amaçlanan İÇTAŞ Tersanesi ve yan tesisleri, bu yan tesisler iskele, dalgakıran ve enerji santrali. Bunlarla ilgili olarak 17.08.2007 tarihli ÇED olumlu kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Çanakkale İdareci Mahkemesi yargıçlığında dava açılmış olup, şu aşamada davalı Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından tarafımıza cevap verilmiş, davalı tarafça ilgili belgeler mahkemeye sunulmuştur. Bu davadaki dikkat çekici hususlardan bir tanesi, Çanakkale Barosunun bu davada bizzat davacı olmasıdır. Henüz bu davada yürütmenin durdurulmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmamış, karar verilmemiştir.

Diğer bir konu da, Kaz Dağları'nda altın ve Kaz Dağları'nda madencilik faaliyetleridir. Şu anda 30 civarında belediyenin ve bazı sivil toplum örgütlerinin de destek verdiği Kaz Dağları ve Madra Dağları Çevre Platformu oluşturulmuş olup, oluşturulmuş olan bu platform içerisinde Çanakkale Barosu'ndan ve Balıkesir Barosu avukatlarından meslektaşlarımız yer almaktadır. Çanakkale Barosu'nu bu platformda değerli üstadımız Av. Hilmi Baydar temsil etmektedir. Altıncıların işletme ruhsatı alıp almadığı ve ÇED raporunun alınıp alınmadığı hususunda her bölge, her ilçe, kendi sınırları içerisinde Çevre ve Orman Bakanlığı'na başvuru yapmış olup, bu başvuru karşısında verilecek ya da verilmeyecek olan cevaplar karşısında yasal süresi içerisinde davalar açılacaktır ve yargıyla ilgili, açılacak olan davalarla ilgili çalışmalarımız halen devam etmektedir.

Bilgilerinize saygılarımızla sunarım.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Buyurun.

Av. Güney DİNÇ: Hani "kararların peşini bırakmayalım, ardından dilekçeler yazalım" demişlerdi. Bir de şunu eklemeliyiz: Yatırımcı kuruluşa da bir dilekçe göndermekte yarar var. "Sen bu limanı yapıyorsun veya sen bu yolu yürütmenin durdurulması kararına rağmen sürdürüyorsun. Senin de haberin olsun, bu yapılaşmayı, bu etkinlikleri sürdürdüğün takdirde, ileride iyi niyet iddiasında bulunamazsın. Bu işi durdur, yoksa bu zararı kendin çekeceğin gibi, yaratacağın çevresel zararlardan da sen sorumlu olacaksın"ı da göndermek lazım bu kuruluşlara. Hatta bu kuruluşla birlikte yatırımcı idarelere de bunu yollamak lazım ki, hepsi birbiriyle bu aşamada da irtibatlarını kursunlar diye.

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

Yine arkadaşımız şunu demişti: "Bu kararlar sitelerde yayınlansın." Gerçekten mesela İspanya'nın Lorca kenti, deri sanayiinde ilerlemiş bir bölge. Orada bir Lopez Ostra davası var, kitapta var bu karar. Buradaki bir atık tesisinin yarattığı zararlara karşı açılmış bir dava. Bu dava kazanıldı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde. Lorca kentinin sitesini açtığınız zaman, şimdi açsanız görürsünüz, orada hemen birinci sayfada Lopez Ostra var, arkasından da kararın açılımı geliyor. Yani bu konu önemli, duyuru önemli. Adeta kent, bir tabakhane kenti, kendisiyle mücadele eden bir savaşçı hanımın davasını, kimliğini sitesinde yayınlıyor.

Efendim, Sayın Artvin Barosu Başkanı'nın açıklamalarında şu noktayı arumsatmak istiyorum: Bu Rio Sözleşmesi başvurusu, yani açık söyleyeyim, bilmediğimiz bir şey. Çok yararlı bir olay herhalde, sonucunu gelişmelere göre elbette bizimle paylaşırlar. Ama bir küçük anımsatma yapmak isterim: Rio Sözleşmesi'nin bir sekreteryasına başvurmuşsak eğer, daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuramayız, yani burada böyle bir koşul var. Bir uluslararası organa iletilmiş olan başvuru, daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne getirilemeyecek.

GÜNEY
DİNÇİN
KONUŞMASI

Bir de genel olarak söylemek istediğim bir şey var. Ben de örneğin Mimarlar Odasının avukatlarındanım. Şöyle şeyler yapılıyor; İllerde, ilçelerde kuraldışı bir yatırıma karşı hemen bir toplumsal çevre oluşuyor, arkasından dilekçeler veriliyor, itirazlar ediliyor, kamuoyu oluşturuluyor. Burada bir noktaya dikkat etmek lazım: Verilen her dilekçe, sonuçta bir idari taleptir. 60 gün yanıtız geçerse, biliyorsunuz ardından dava açmak gerekir. Burada bazı hak kayıplarına rastlıyorum zaman zaman, yani topluca bu dilekçeler veriliyor, bir daha veriliyor, bir daha veriliyor. Böyle bir kavga yürütülürken, bir zaman sonra bakıyoruz ki, dava hakları kaybolmuş. Onun için, bu dilekçelerle mücadele edilirken, bir noktayı düşünmek lazım, birini yedekte tutmak lazım, yani o dilekçelere imza koymasın en azından. Yani birisi dilekçeyi imzalamasın ki diğerlerinin hakları düşmüş olsa bile, o yeni olayı öğrenerek dava açabilecek koşullarda tutulsun.

Efendim, idarenin takdir yetkisi, Recep beyin sözünü ettiği. Eskiden de "üstün kamu yararı" diye bir şeyler söylerlerdi, Danıştay kararlarında da vardır bu. Bunu şöyle demek lazım: Bunlar yanlış kararlar, yani sizler haklısınız, eğer idarenin yatırımını hukuka uygunluk denetimi içinde idari yargı değerlendirmeyecekse, o zaman hiçbir şey yapmayacak demektir. Çünkü her işlem bir yatırımdır, yani ilgilendiğimiz konuların her biri yatırım gerektiriyor zaten. Yanlış bir karar, böyle bakalım, yani yargı her zaman da doğru karar vermemiş oluyor.

Sayın Tokuçoğlu'nun anlattıkları, yani bana bildiğimi bir kez daha anımsattı: Kuşadası'nda hukuk yok, devlet yok, bu bir gerçek, bunu ben de yakından biliyorum. Ama size bir bilgi vereyim: Kuşadası Belediye Başkanı hakkında açılmış bir dava var, 3 Temmuzda 2. Asliye Ceza'da görülecek. Çok uzun yıllar sonra açılan bir süreçten sonra, bir yığın davadan sonra yıkım kararını yerine getirmediği için.

Bir de Didim'den bir ek yapayım: Didim'de tek bir gecekondu yok. Ancak Hazine, çok önemli birtakım arsaları Toplu Konut İdaresi'ne bedelsiz devretti, toplu konut üretsin görüntüsü altında. Ancak açılan davada gördük ki, "hayır, biz bunu

toplulu konut, fakir fakara ev sahibi olsun falan diye değil, biz villa inşa edeceğiz.” Devlet böyle savunuyor kendisini, devlet böyle bir savunma veriyor, *“biz villa inşa edeceğiz, yap-işlet yollarıyla, onların malum şirketleriyle birlikte ve bunları yabancılara satacağız”* diyor. Bu dosya bende var. O zaman şu çıkıyor ortaya: Kanunsuzluğun sınırı yok, yani kamu yararına aykırılığın sınırı yok.

Balıkesir’le ilgili yürütmenin durdurulması kararlarının ret gerekçelerinin bulunmaması hakikaten çok önemli bir eksiklik. Bu olmuyor, böyle yapıyorlar. Ama nihai karar olacak da, ondan sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne gidebiliriz. Zaten bir YD ret kararı üzerine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne gidilmeyeceğine göre, yürütmenin durdurulması kararının gerekçesiz olmasının sözleşme açısından pek etkili olacağını sanmıyorum. Ancak Türk hukuku açısından etkisi olması gerekiyor. Çünkü bütün mahkeme kararlarının bizim Anayasamıza göre gerekçeli olması öngörüldüğüne göre, yürütmenin durdurulması kararlarının gerekçesiz olması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı her şeyden önce. Bu değerlendirilerek belki yol alınabilir.

Gelelim Sayın Başkan’ın değindiği Çanakkale meselesine: Benim için de çok özel bir yeri var Çanakkale’nin. Benim annemin babası da Çanakkale şehididir. Ancak bu yıl Sayın Başbakan geldiler, oraya katıldılar ve biliyorsunuz, bir yasa çıktı. Artık Çanakkale Şehitliği’nin düzenlenmesi, işletilmesi de yap-işlet formülü içinde özel sektöre, hatta yabancılara açılıyor. Yani insanın aklına şu geliyor: *“En iyisi Anzaklara versinler Çanakkale’yi ya da İngilizlere falan, onlar işletsin”* dedirtecek kadar korkunç bir çarpıklık söz konusu.

Tabii *“herkes malını mülkünü satıyor”* olayı karşısında bir şey yapamayız. Ancak bu konuların -Sayın Keleş üstadımız çok daha net vurgular- çözümünü için hani yabancılara mal satılıyor, bunun kavgası yapılıyor falan... Ben çok düşündüm ve tek bir formül buldum. Bunu yabancılara mal satılıyor diye bakmayalım, yani yurtseverlik veya bu boyutta bakmadan, teknik boyutta baktığımız zaman, tek bir çözümünü var. Çünkü şeyi satıyorsunuz, yani bir şirketi satıyorsunuz, bir bankayı

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

veriyorsunuz, yine gidiyor mal mülk yabancıya, her şeyiyle birlikte. Tek bir çözüm buldum, ama bu çözüm, yabancından çok yerliyi rahatsız edecek bir çözüm. O da şu: Planlar, her ölçekteki planlar. Yani nerede ne kadar, ne yapılacağı kesin planlarla, imar planlarıyla belirlendiği zaman, zaten birçok yer satın alınır olmaktan çıkacak. Yani "tarım toprağı" diyeceksiniz, "turizm alanı" diyeceksiniz, "konut yeri" dediğiniz zaman ve eğer bu planlar bir anayasa katılığında mutlak surette uygulanırsa, uygulanacaksa, o zaman bu yerler imar planlarının dışında bir değer taşımayacaktır ve alınıp satılmaları, kullanım biçimleriyle sınırlı olarak sürdürülebilecektir.

Ben şurayı vurgulamak istiyorum: Bugün şu saate kadar, yani çok kısa bir sürede dinlediklerimiz, bildiğimizi zannettiğimiz halde dinlediklerimiz şunu ortaya koymuştur ki, Türkiye'de korkunç bir yağma yaşanıyor. Yani herhalde Barolar Birliği Yönetimi'ne çok fazla iş düşecek, bu konuları çözmek için, çünkü şurada dinlediklerimiz büyük bir felaket. Ben bütün arkadaşlarımı kutluyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım; 14.00'te tekrar bir araya gelmek üzere yemek arası veriyoruz.

*Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları
ve
Uygulamalarının Değerlendirilmesi Toplantısı*

Üçüncü Oturum

Oturum Başkanı
Av. Güneş GÜRSELER
Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri

Oturum Başkanı: Buyurun.

Av. Tuncay KOÇ (Antalya Barosu): Bütün meslektaşlarımıza selamlar ve Barolar Birliği'nin böyle önemli bir toplantıyı organize etmesinden dolayı biz de sevinç duyuyoruz ve daha önceki öneriler çerçevesinde yılda en az bir kere çevre üzerine çalışmaların takip edilmesini, bu toplantıların süreklilik kazanmasını talep ediyoruz.

Kurulumuz 1997 yılında Antalya'da atık su problemlerinin başlaması ve belediyenin daha önceden onaylanmış bir projeyi tam arıtma olarak yapmayarak, daha basit, daha ucuz bir proje olan sadece ön arıtma sistemiyle yapmasından dolayı Baromuz o yıl harekete geçerek bir sivil toplum örgütü baskısı oluşturdu, öncülüğünü kendi yaptı. Bu konu üzerine, atık su üzerine yürüttüğü kampanya sonuç verdi ve dava açmaya gerek kalmadan belediye tam arıtma yapmayı kabul etti. Bir sonraki yıl da, 1998 yılında İzmir'den gelen avukat arkadaşlarımız, başta Jale hanım olmak üzere, Nurcan hanım, "Çevre Kurulu"nun oluşmasında büyük emek sarf etti. İzmir Barosu'nun oluşturduğu çevrecilik hareketleri de göz önünde bulundurularak

TUNCAY
KOÇ'UN
KONUŞMASI

1998 yılında biz de kurumsallaşma yoluna gittik ve Antalya Barosu'nda Çevre İmar İzleme Komisyonu oluşturuldu.

Burada birkaç baro hariç, gördüğüm kadarıyla daha çok kıyı bölgelerinin baroları bulunmakta, çünkü en çok da o barolarda var; ormanlık alanlar orada, su alanları orada, geniş rant alanları orada. Antalya'nın da tarım ve turizm kenti olmasından dolayı çok önemli, Türkiye'nin gözü önünde bir yeri var. Fakat 20 yıl önce tarım kenti olan şehrimiz, giderek turizm kenti olma hüviyetini kazandı ve bugün tarım kenti üçüncü dördüncü plana atılmakta, tarım alanları bizde de turizme açılmaya teşvik edilmekte ve açılıyorlar da maalesef. Turizm de maalesef çok plansız yapılaşma gösteriyor.

Turizmi Teşvik Kanunu'yla ilgili turizm teşvik bölgeleri kurultuyor, planlar Bakanlık tarafından direkt masa üstünde yapılıyor. Bazen yerel belediyeler de devreden çıkarılıyor. Bu yüzden, bizim de mücadelemiz 10 yıldır devam ediyor. Şimdiye kadar açtığımız 30'a yakın dava var, bazılarında 2-3 dava birden açmak zorunda kaldık. O davalardan kısa bir özet sunacağız size, görüntülü bir sunumumuz olacak.

Ben burada sözü komisyonumuzun kurucusu Av. Nurcan Üyüllü'ye bırakıyorum ve filmimizi de başlatıyoruz.

Teşekkürler.

NURCAN
ÜYÜLLÜ'NÜN
KONUŞMASI

Av. Nurcan ÜYÜLLÜ (Antalya Barosu Çevre İmar İzleme Komisyonu Başkanı): Tüm katılımcılara iyi çalışmalar diliyorum ve Barolar Birliği'ne de bu düzenlemeyi sağladığı için teşekkür ederiz. Kendimizi artık daha güçlü bir orduyla beraber olarak düşünüyoruz, bundan sonraki çalışmalarımızda bu daha çok bize güç verecektir muhakkak.

Bizim açtığımız davalardan biri ve Antalya için çok önem arz eden, Kemer'den gelirken şehre girişte, hemen Konyaaltı plajlarının yanı başında, bir de Sarısu dediğimiz koruma bölgesinin de yine yanı başında olan bir alanın belediye depolama alanıyken planlarda, akaryakıt depolama alanına dönüştürülerek yanındaki 580 konutu ve arkasında oluşan Arapsuyu, Kon-

yaaltı Belediyesi'ndeki yapıları tehdit eden dolun tesislerinin yapımı ve Petrol Ofisi'nin özellikle mevcut çok küçük çaptaki bir dolun tesisinin etrafında oluşturduğu dolun tesisleri, 80 bin metreküplük bir petrol dolununu sağlıyor. Denizden ulaşımı ve şehrin içine de dağıtımını sağlamakta bu.

Petrol Ofisi'yle tabii ki bir mücadeleye başladık. Ancak o da basınını kullanarak âdeta belediyeyi, baroyu tehdit eder şekilde, tüm basın, gazetede tam sayfa "*kamuoyuna duyuru*" şeklinde, bizleri adeta tehdit eden beyanat verdiği halde, biz bu davadan o kadar emindik ki, yanı başında yaşayan insanlar var. Yani insan sağlığını bu kadar tehdit edebilen bir yapı olamaz. Davamıza bu kadar samimi olarak inandık, lehimize bitecek zannettik. Gelen ilk bilirkişiler lehe rapor verdiler, fakat Danıştay maalesef kararı bozdu. Dosya yeniden incelenmek için yeniden geldi. Oysa bu alanın tamamı, yanındaki serbest bölgenin de depolama alanı için planlanmıştı. Yani ileride limanın gelişmesini sağlayacak tüm alanlar, hemen hemen Petrol Ofisinin kullanımına tahsis edildi.

Davamız hala devam ediyor. Daha sonraki bilirkişiler de maalesef aleyhimize rapor vermiş durumdalar. Bu yapıların, gördüğünüz konutların burada olmaması gerektiği şeklinde bir rapor verildi. Oysa arkasında Konyaaltı Belediyesi'nin yapılaşmaları var, yani bu 2 kilometre ötesinde. Yanı başındaki konutlar, yapı ruhsatı almış, zamanında başlamış ve Petrol Ofisi'ne daha sonra ruhsat verildiği halde, bilirkişiler zaten keşif sırasında da tarzlarını sergilediler maalesef. Maalesef belediye avukatları da resmen bize saldırıda bulundu, yani avukatlıklarını unuttular, kendilerini davayla özdeşleştirerek bu kadar haklı olduğumuz bir davada bir hukukçu olarak savundular. Belki taraftılar, ama avukatlık mesleğinin gereğinin çok sınırlarını aşarak da bize saldırıda bulundular maalesef. Böyle bir dava aleyhimize bitecektir, yani şu aşamada Danıştay'da, duruşmalı istedik. Resimlerle de her şeyi gözlerinin önüne serdik, yani Danıştay'daki incelemede de bunu görüyorlar.

Şimdi de Migros davamız: Bu da bizim Antalya Çevre Komisyonu'nun çok mücadele verdiği konulardan biri. Koç

NURCAN
ÜYÜLLÜ'NÜN
KONUŞMASI

Grubu'nun yapmış olduğu bu bina da, bu saha 250 bin dönümlük bir fuar alanı olarak planlarda yer almışken, "alışveriş merkezi" ibaresi konulmak suretiyle planlara Koç'un arzu ettiği alışveriş merkezi buraya kondu. Oysa planların üzerinde, altında mağara kaynaklarında şehrin suyunu oluşturan su kaynakları var ve Olbia Antik Kenti'nin kalıntılarını taşıyan bir alan ve tapuda da koruma şerhi bulunduğu halde, bu binanın yapılmasına izin verildi, ruhsat verildi. Temel atıldığı tarihte biz hemen belediyeden planları temin edip yargının kısa sürede yürütmeyi durdurma vermesi için çok büyük çaba harcadık arkadaşlarımızla. Maalesef yapı bittikten sonra, işletmeye açılınca yürütmeyi durdurma kararı verildi. Halkımız da burayı çok seviyor. Şimdi lehimize kararlar aldık, ama halkın bize saldıracığını düşünüyoruz. Bunun nasıl yıkımını, yani hukuku yerleştirmek için, aynı Park Otel'i nasıl yıkıldıysa, hukuk adına bu binanın yıkılmasını istiyoruz, bir hukukçu olarak. Ama ne kadar taraftar buluruz, bu şüpheli.

Noyan bey "mücadele edelim" diyor, ama bizim halkımızın buradan vazgeçeceğini zannetmiyoruz. Oysa esnafı öldürdü bu şey, şehir merkezine konulmakla hem kültür varlıklarını yok etti, hem su kaynaklarını yok etti, kanyonu görüyorsunuz, tarihi bir kanyondur o ve Olbia Antik Kenti'nin iskele ayakları vardır aşağıda. Bu kadar görünen bir tarih varken, maalesef su kaynakları da yok edildi. Bizim arıtmamız tamamlanmadığı için alta da deşarj yapıldı ve planların üzerinde açıkça "mutlak yapı yapılmaz" şerhleri varken, yani o gün yürütmeyi durdurma verilebilirdi yargı tarafından. Biz planları adli yargıda yaptığımız tespitlerle temin edebildik. Belediye bize 20 gün o planları vermemek için çaba harcadı, fakat biz de onun acısını "Kent Konseyi"nde Başkan'a kınama kararı aldirarak, bu şekilde bir disiplin cezası gibi bir eylem yaptık.

Migros, bizim için gerçekten hukukun çiğnendiği, idareler tarafından, Koruma Kurulu da maalesef koruma şerhlerine rağmen burayı ifraz ederek, parçalayarak -ki yasaktır, imar kanunlarına göre bu alanlarda ifraz yapılamaz- ifraz işlemi de yaptı burada ve onu onayladı. 5 tane işlem vardı hukuka

aykırı, 5'ini birden dava ettik, hukuki ve maddi bağıllık olduğu için. Ancak mahkeme, 26 sayfalık bir bilirkişi raporu, şahane bir rapordur, yani bir idari yargıda hakikaten her konuya değinen bir bilirkişi raporu lehimize çıktı, mahkeme de lehe karar verdi. Ancak Danışta'ya geldiği zaman, işlemler ayrı dairelerde incelenmesi gerekiyor diye "davaları ayırın" dediler. Geldi, 2 sene sonra davaları yeniden açtık. Bu hukuktaki açmazları da ortaya koydu; nelere çare bulmamız gerekiyor?.. Bu şekilde tekrar dava geri geldi, tekrar karar verildi. Danıştaya gitti, lehe karar çıktı. Bu sefer tekrar plan değiştirildi, burası turizm merkezine çevrildi, içine alındı burası. Yeni bir dava açılacak, 5.000'lik plan yapıldı, 1.000'lik de yapılsın da birlikte dava edelim, 2 tane ayrı dava olmasın diye beklemekteyiz. Bizim Migros davamız böyle. Bir gecekondudur bu gördüğünüz bina, hukukun cezalandırdığı bir binadır ve Antalya'nın en güzel görü merkezi, yani böyle bir binayla kapatılmamalıydı burası. Ne dokuya uygun, hem ihlal etti orayı, hem de görü merkezini tamamen kaybetti.

Teşekkür ederim.

Av. İsmet ŞENOĞLU (Antalya Barosu Çevre Kurulu): Sayın Başkan, değerli meslektaşlarım; benim sunumum, şu anda görüntülerini izliyorsunuz, Antalya merkezi Muratpaşa Belediye sınırları içerisinde, tam merkezde, kent merkezinde 250 bin metrekare alanı olan ve önceki imar planında kentsel, bölgesel spor alanı, Yüzüncüyıl Spor Tesisleri olarak adlandırılan bir mekan. Burasının mülkiyeti daha önce Beden Terbiyesi Müdürlüğü'ne ait, yani Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait. Sonra Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'yle Antalya Büyükşehir Belediyesi arasında bir protokol yapılıyor. Bu protokolü görerseniz, çok gülersiniz; çok basit, hani bu muhtar senediyle alım satım işleri yapılıyor ya, ona benzer bir protokol. Bu protokolle şimdi değineceğim tesislerin üzerine yapılması için Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na devrediliyor. Büyükşehir Belediye Başkanlığı, buna koşut olarak 1/5.000 ve 25.000 ölçekli planlar üzerinde tadilat yapıyor. 250.000 metrekarelik alanın bir bölümünü, 40.000 metrekaresini ticari alan olarak planlıyor. Di-

NURCAN
ÜYÜLLÜ'NÜN
KONUŞMASI

İSMET
ŞENOĞLU'NUN
KONUŞMASI

İSMET
ŞENOĞLU'NUN
KONUŞMASI

ğer tarafında ise UEFA standartlarında 30.000 kişilik stadyum, 10.000 kişilik kapalı spor salonu yapılması öngörülüyor.

Şu anda plan tadilatı öncesinde, yani şu geldiğimiz evreden önce buranın üzerinde Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nün idare binaları var. Ayrıca bir yeni bitmiş, kara yapısı bitmiş bir kapalı yüzme havuzu var, artı bir kapalı spor salonu var ve birden çok, bazıları tribünlü spor alanı var. Bunun üzerinde binlerce amatör sporcu ve aynı zamanda kent insanı, farklı spor alanlarında etkinlikler gerçekleştiriyor, spor yapıyor. Ama şu anda planlanan konuma göre, 30.000 kişilik statta 20 kişi spor yapacak. Binlerce kişi sonra dışarıya boşaldığı zaman, magandalar gibi silahlarla kentin huzurunu bozan, araç konvoyuyla kentin huzurunu bozan bir yapılanma. Kapalı spor salonunu düşündüğünüz zaman, onda da biliyorsunuz sınırlı sayıda, 12 kişi spor yapacak, tribünlerde sadece insanlar izleyecek. Oysa daha önceki konumunda çok sayıda amatör sporcu ve kent insanı, farklı alanlarda spor yaparak kullanıyordu burayı. O dönemdeki planlamasında da bölgesel spor yapılma alanı olarak tahsis edilmiş bir alan.

Yapılan imar tadilatı sonrasında biz iptali istemiyle dava açtık. Açılan davada yürütmenin durdurulmasını talep ettik. Yürütmenin durdurulması istemimiz idare mahkemesi tarafından reddedildi. Bölge idare mahkemesine yaptığımız itirazla bölge idare mahkemesi, yürütmenin durdurulmasına karar verdi, buranın önceki tahsis amacına aykırı olarak plan tadilatı yapılamayacağı nedeniyle.

Bilirkişi incelemesinde maalesef bilirkişiler, adının önünde akademik unvanları olan -hocamız bizi bağışlasın- bilirkişiler, bütün bu gerçekleri göz ardı ettiler ve yapılan bu değişikliğin İmar Kanunu'na, plan yapma esaslarına uygun olduğunu söylediler. Biz davayı açarken şu gerekçelerle açmıştık, bunları söylemiştik: 3194 sayılı Kanun'a aykırılık, plan yapımına ait esasları belirleyen yönetmeliğe aykırılık, Antalya Master Ulaşım Planı'na aykırılık, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı genelgelerine aykırılık, planlama esaslarına aykırılık ve şehircilik ilkelerine aykırılık, açtığımız davanın dayanakları buydu. İdare mah-

kemesi, esas yönünden davanın reddine karar verdi. Bir üye, azlık oyu kullandı. O üyenin gerekçesi, bizim gerekçelerimizle uyumluydu. Çünkü Plan Yapımı Yönetmeliği maddelerinden söz ederek, *"buna aykırı olarak bu yerin niteliğinin bu şekilde değiştirilmesi olanaklı değildir."*

Şu anda dosya temyizde, Danıştay'a temyiz ettik, ama maalesef tam bu evrede başka bir şey gerçekleşiyor: Danıştay'dan yürütmeyi durdurma talebinde bulunduk. Danıştay 6. Dairesi talebimizi reddetti. Bu aşamada daha henüz dava sonuçlanmamış, ama resimde de gördünüz, iş makineleri girdi, o kapalı yüzme havuzu yıkıldı; hiç kullanılmadan, daha yeni, kaba inşaatı bitmiş. Arkasından kapalı spor salonu yıkılacak, iş makineleri öbür tarafa da girmiş durumda. Bakın, bunun çevresindeki olan konumlarını anlatacağım. Şu anda yolu görüyoruz, Yüzüncü Yıl Bulvarı, bunun sağ tarafında 2 tane 5 yıldızlı otel var, Falez Oteli ve Sheretton Oteli, yanında Atatürk Kültür Merkezi var. Batı tarafında Akdeniz Üniversitesi Kampüsü var, onun önünde adliye binası ve kamu binaları, kuzeyinde Meltem Mahallesi, yüksek yapılı konutlar var, diğer tarafında da Devlet Hastanesi var. Devlet hastanesine şimdi yeni bir ünite eklendi, büyüdü. Bu konumda olan bir yeri bu şekilde planladılar.

Bizim değerlendirmemiz şu: ihalesi yapıldı, o nedenle iş makineleri girdi. İhalenin yapılış biçimi, ihale yapılan kişileri dikkate aldığımızda, bunun tamamen bireysel ranta dönük ve giderek siyasal ranta dönüşecek bir niteliği var ve artı bir şey var: 40.000 metrekarelik bu ticari alanda yerüstü ve yeraltında kat sınırı yok. Sayın Belediye Başkanı çıkıyor, bir yerel televizyonda, bu aynı zamanda kabloluda da yayın yapıyor, diyor ki, *"Efendim, ne demek sınırı yok; bunun bir sınırı olacak."* Peki, ne sınırı; hayır, hiçbir sınır yok, sınırsız ve bu dava sırasında değiştirildi. Bakın, başka şeyler yapıyorlar, yasa önünde hile oluşturuyor. Dava sırasında tekrar imar tadilatı yaparak sınırsız olarak yapılaşma kriteri getiriyorlar, kriter diyebiliyorsanız buna, sınırsız, adamın gücü neyse.

Çok teşekkür ederim.

TUNCAY
KOÇ'UN
KONUŞMASI

Av. Tuncay KOÇ: Şimdi başka bir alandayız, Kırcaamii alanı. Burası Antalya'nın tarım bölgesi olarak bilinir, fakat her gelen belediye, bu yeri imara açmak için çok uğraşiyor. 2001 yılında da bölge imara açılmak istenmişti. O zaman dava etmiş-tik baro olarak ve belediye, kamuoyu tepkisinden çekinerek bu alandaki planları geri almıştı. Fakat bu yıl içinde Büyükşehir Belediyesi, tekrar Kırcaami planlarını değiştirerek, 1/50.000'lik ve 1/25.000'lik uygulama planlarını değiştirerek bu bölgeyi tekrar imara açtı. Görmekte olduğunuz yerin ön tarafı, biraz önceki resimlerde ana cadde ve geniş, 10-12 katlı binalar. Burası eski, yeni bırakılmış bir sera, arka tarafı olduğu gibi bahçe. Hala burada seracılık yapılıyor, meyve bahçeleri mevcut. Toplam alan 3 hektar, 15.000 dönümden fazla bir alan. Ön tarafları, caddelerin keşiştiği yerler, sağlıklı solum binalarla dolmuş vaziyette. Fakat bu alan, Kırcaami'den havaalanına kadar olan yeşil bir dokusu var. Buradaki kent halkı, tabii ki alanlarının imara açılmasını istiyor. *"Tarımdan zar zor kazandığımız parayla geçinemiyoruz, bir müteahhide veririz, 10 daire, 20 daire alırız"* diyorlar. Tabii ki bireysel olarak haklılar, vatandaşlara böyle bir şey diyemeyiz, ama plan yapmakta kesinlikle burada kamu yararı yoktur. İki hafta önce Antalya'da çeşitli sivil toplum örgütleriyle beraber bu alanı dava etmiş bulunmaktayız.

Antalya'da bir Eşgüdüm Kurulu'muz var, çeşitli meslek kuruluşları bu Eşgüdüm Platformu'nu oluşturdu. Dönem dönem Antalya'ya ilişkin alınmış kararlar, bu Eşgüdüm Platformu'nda gündeme geliyor ve dava açılma konusunda ortak karar çıktığı zaman, işin hukuki boyutlarını biz yürütüyoruz. Fakat Eşgüdüm Kurulu olarak çeşitli meslek örgütleriyle beraber kamuoyu da oluşturarak dava açıyoruz, bu da etkili oluyor.

Bu görmekte olduğunuz alan da Lara-Kundu bandı alanı. Sağ taraftaki bu yeşil kumul ormanları tabir ettiğimiz yer, sık sık plan değişikliğine konu oluyor, Lara-Kundu 1/50.000'lik planlar. Buraya da bir temalı park oluşturmak isteniyor. İleri bölgesi, Aksu bölgesi, zaten tamamen şu anda fiili olarak 5 yıldızlı otellerle dolmuş vaziyette. Ancak geçerli bir plan hâlâ yok. Planlara daha önce alınmış kesin bir karar var, ondan

sonra yapılan planlar, belediye durmadan plan değişikliğine gidiyor. Daha sonra ihaleyi ve plan değişikliği olduğu için dava konusuz kalıyor, yeni bir plan yapılıyor. Biz de o yeni plana karşı dava açmak zorunda kalıyoruz. Bu konuyu Sevda arkadaşımızla beraber hazırlıyoruz. Sırf bu alana özgü yaklaşık 15 dava oldu. Dava açılıyor, yeni bir plan yapılıyor, konusuz kalıyor, ikinci bir dava geliyor.

Bu alan 3.500 dönüm, ayrıca biraz sonra bahsedeceğimiz 2934 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun ormanlarla ilgili bir maddesini baro olarak başvurarak iptal ettirmiştik, Anayasa Mahkemesi, geçen yıl bununla ilgili olumlu bir karar verdi, o kararlar da ilişkili. İhale, yürütmenin durdurulması sayesinde iptal edildi. Fakat 2934 sayılı Kanun'da geçen ay ilgili değişiklikler yapılarak tekrar ormanlık alanların turizme tahsisi mümkün hale geldi. Bir aylık bir süre var, bir ay içinde ön tahsis almış yatırımcılar başvurarak tekrar Turizm Bakanlığı'ndan bu alanlara ilişkin kesin tahsislerini alabilecekler. Biz de tekrar dava edeceğiz.

Şu anda görmekte olduğunuz kumul ormanları, Belek ve Aksu bölgesi bu şekilde, oluşturulmuş yapay ormanlardır bunlar. Kumul çok yürüdüğü için, devlet 1950-60'lı yıllarda burada kumul ormanları oluşturarak, özellikle fıstık çamları dikerek alanı ormanlaştırmış vaziyette. Fakat 1982 Turizmi Teşvik Kanunu ve Orman Kanunu'nda 1985 yılında yapılan değişikliklerden sonra bu alanlar olduğu gibi turizme tahsis edildi ve bu alanda binlerce ağaç kesildi. Şu görmekte olduğunuz, basına çok yansıyan Belek golf alanları. Ön sıradaki ağaçlar dikenli tellerle çevrilmiş durumda, içeri gözükmeyen diye, bu alanlar yeşil kalmış durumda. Fakat iç tarafta çok büyük bir orman tahribatı var. Bu ulusal basına da yansıdı. Onun bilgisayar kaydını edinemedik, fakat basında çıkan fotoğrafını getirdik. Belek, golf turizmi için 30'dan fazla bu alanda 5 yıldızlı tatil köyü ve golf alanı oluşturuldu ve eski Orman Mühendisleri Odası Başkanı'nın bir hesaplamasına göre, bölgede 500.000 ağaç kesildiği söylendi. Buna ilişkin Orman Bakanlığı açıklama yaptı, "hayır, 500.000 ağaç değil, elimizdeki rakamlara

TUNCAY
KOÇ'UN
KONUŞMASI

göre 120.000" dedi. En azından şu kesin ki, 120.000 ağacın bu bölgede kesildiği belgeli durumdadır. Tabii üstü için elimizde yeterli kanıt yok, ama rivayetler muhtelif.

Bu aradaki ağaçlık alanlar, bakın ağaçlara kadar, sonra kum görüyorsunuz, orada da ağaçlar vardı. Burada 5 metrekarede bir ağaç var. Bu alanlar kesilerek toprakla yeşillendirilmeye çalışılıyor. Golf alanı yeşil bölgelerde yapılıyor. Doğası itibarıyla kuzey bölgeleri uygun, yani kuzey yarımkürenin kuzey ülkelerinde ortaya çıkmış bir spor, golf. Çünkü çok yağış alan yerlerde olması lazım, çimlerin 4 mevsim yeşil kalabilmesi için çok su çekiyor. Çok su çektiği için de yeraltı su rejimini bozan bir yapıya sahip. Bizim araştırmalarımıza göre, özellikle Kuzey Amerika'da bu spor çorak alanlarda, çöplük alanların rehabilitesi sırasında yapılıyor, oralar ağaçlandırılıyor ve o alanlar da tekrar doğaya kazandırılmış oluyor. Ama bizde daha ucuz ve hesaplı olduğu için, devlet kendi eliyle büyüttüğü ormanları yatırımcılara tahsis ederek hem orman ekolojik sisteminin bozulmasına, hem de yeraltı su rejimlerinin bozulmasına kendi eliyle sağlamış oluyor.

Turizmi Teşvik Kanunu'yla ilgili madde 15 Mayıs'ta TBMM'den geçti. Meclis'teki muhalefet partilerinin bu konuda Anayasa Mahkemesi'ne götürmesi konusunda hazırlık çalışmaları olduğunu biliyoruz, o konuyu takip ediyoruz. Bizde kesin tahsisler olduğu zaman, yine bölgeyle ilgili Anayasa Mahkemesi'nin gerekçelerine aykırı kanun yapıldığı için, tekrar bunu Anayasa Mahkemesi'ne götürmeyi planlamaktayız. Şu anda yasayla ilgili durum böyle. Antalya'da 21 alan bu yasaya göre tekrar tahsis verilecek durumda. Türkiye genelinde de 58 alan tekrar turizme tahsis ediliyor. Tabii bunun arkası gelebilir, şu anda ön izin verilmiş 58 alan mevcut. Bu alanların içinde Antalya, Muğla ve Mersin başta olmak üzere, diğer çeşitli iller var. Bu konularla ilgili tabii ki mücadelemiz sürecektir. Fakat meslektaşlarımızın burada bir araya gelmesi hakikaten bir güç oluşturdu, çünkü biz kendi Antalya Baromuzda da şundan şikâyetçiyiz: Bu konularla ilgili çok az arkadaş ilgileniyor. Yapılacak çok iş var, ama az meslektaştan destek görebiliyoruz.

Bu yüzden de bazen biz de elimizde olmayarak usuli hatalara sebep olabiliyoruz, dosyaları bazen süresini takip edemeyebiliyoruz. Bunlar bir gerekçe değil, ama sonuçta biliyorsunuz, alanımız geniş, önemli konular. O yüzden de kendi barolarımızdan da destek almamız lazım.

TUNCAY
KOÇ'UN
KONUŞMASI

Şu gördüğünüz tabelada Belek'te tahsis edilmiş çeşitli otel isimlerini görmekteyiz. Turizme karşı değiliz, ama ekolojik bir turizme karşı değiliz, koruma-kullanma dengesini kullanan bir turizme karşı değiliz. Antalya'da bu koruma-kullanma dengesi kesinlikle artık gözetilmemekte; her bölge turizm bölgesi ilan edilerek gerek tarım alanları, gerek ormanlık alanlar tahrip edilmekte. Geniş bir turizm master planına ihtiyacımız bulunuyor. Böyle bir çalışma maalesef Turizm Bakanlığı tarafından yok.

Herkese teşekkür ediyoruz.

Başkan: Ben de teşekkür ederim.

Biraz huzlanmamız da gerekecek. Antalya Barosu'na çok teşekkür ediyoruz, böyle bir geniş bir çalışma için. Bundan sonraki toplantıların ve bundan sonraki komisyon çalışmalarının nasıl olması gerektiği konusunda oldukça ufuk açıcı oldu, çok teşekkürler.

Şimdi Edirne; buyurun.

Av. Bülent KAÇAR (Edirne Barosu): Teşekkür ederim.

Biz Edirne Barosu olarak, öncelikle Trakya'nın alternatifsiz bir su kaynağı olan Ergene Nehri'nde ve havzasında oluşan çevre kirliliğinin sonuçlarını ağır bir şekilde yaşayan bir bölgenin barosuyuz. Tabii ki Tekirdağ ve Edirne olarak bunu beraber yaşıyoruz. Ancak bu çevre mücadelesinde şu 12 yıllık süreçte edindiğimiz bir deneyim var. O da bu çevreye ilişkin dava ve süreçlerde kullanılmak üzere barolara Barolar Birliğinin ciddi bir maddi destek sunması gerekliliğidir. Çünkü tek başına bu mücadele yapılamadığı gibi, gerçekten maddi bir altyapı olmadan da, arkadaşların da belirttiği gibi, gerek bilirkişi ücretleri,

BÜLENT
KAÇAR'IN
KONUŞMASI

BÜLENT
KAÇAR'IN
KONUŞMASI

gerekse bu konudaki toplumsal duyarsızlık sonucu az sayıda gönüllü insana bu işin kalmış olması, bu konudaki mücadelenin sürekliliğini kesintiye uğratmaktadır. Bu çerçevede, çevre mücadelesindeki hukukçuların bu birikim ve deneyimlerinin paylaşımının sağlanması ve bu çabaların, bu paylaşımın genişletilmesi, Barolar Birliği'nin de bilgi ve deneyim paylaşımını güçlendiren destek çalışmalarının merkezinde aktif olarak yer alması önemli.

Trakya'da yaklaşık 608 bin dönüm alanı etkileyen Ergene Nehri'ndeki kirlilik, artık bizce bölgenin bitişini, verimli tarım alanlarının ve sağlığının bitişini gündeme getirmiştir. Elbette 1996 yılında ortaya koyduğumuz hukuksal mücadele belirli sonuçlar yaratmış olmasına karşın, bu kirliliğin önüne geçilemediği gibi, bugüne kadar yaratılan tahribat da önlenememiştir. Bu konuda Edirne İdare Mahkemesi'nin ve Danıştay'ın çok önemli kararlarını elde ettik. Ancak dediğim gibi, artık Ergene Nehri, dördüncü sınıf kirli kıta içi su kaynağı özelliğindedir. Bundan sonra buranın kurtarılması bizce mümkün değildir, çünkü yaklaşık bine yakın sanayi kuruluşu orayı işgal etmiş ve burayı da bir kanalizasyon kanalı gibi kullanmaktadır.

Biz sadece devlet ve uluslararası şirketlerle değil, yöremizdeki önyargılar, duyarsızlıklar ve korkularla da karşı karşıyayız. Çünkü 1997 yılında başlattığımız, Ergene Nehri'nde doğan kirlilik sonucu tarım arazilerindeki maddi zararlara ilişkin tam yargı tazminat davalarında 9 müvekkilimizden 2'si, Av. Mustafa Çelik ve Av. Bülent Kaçar olarak bizi şikâyet etti. Gerekçe de aldığımız vekâlet ücretleriydi, bunların çok olduğu yönünde bizi Bakanlığa, savcılığa şikâyet ettiler. Müvekkillerimiz çevre korumacı düşüncenin ötesinde, halen şu anda da bu böyle, dava sürecinde ne kadar para alacağına dair beklentilerle katıldılar. Bu durumda da tabii bütün yük birkaç gönüllünün üstünde kalmaktadır. Biz bu nedenle kurumsal bir mücadelenin de Trakya'da ortaya konulması gerektiğini düşünüyoruz.

Bölgemizde ayrıca termik santral kurma girişimleri, baz istasyonları ve Trakya'yı bitirme projesi olarak adlandırdığımız Trakya Kalkınma Birliği'nin master planları mevcuttur.

Buna ilişkin olarak Ergene çevre düzeni planını yok sayan ve kendilerine uygun bir plan oluşturarak İstanbul içindeki sanayi kuruluşlarını Trakya'nın birinci sınıf verimli tarım arazilerine, su kaynaklarına, ormanlarına taşımayı hedefleyenlere karşı Edirne Barosu Yönetim Kurulu, aldığı kararla Trakya plan çalışmalarına karşı Edirne'deki sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hukuki mücadele kararı almıştır.

Trakya'yı İstanbul'un arka bahçesi haline getirmeye çalışan Tekirdağ, Edirne, Kırklareli valilik ve belediyeleri, Trakya Kalkınma Birliği'ni oluşturmuş, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'yle birlikte muhalefete rağmen bu planı hayata geçirmeye çalışmaktalar. Zaten Ergene Nehri ve havzasındaki kirlilikle tamamen yok olan tarım arazilerimiz, bu planla artık Trakya'nın idamına doğru gitmekte.

Bizim hukuki mücadelemizde birkaç noktayı vurgulamak istiyorum: 1997 yılında açtığımız tam yargı tazminat davası çok kısa bir sürede, 1,5 yılda sonuçlandı ve 99 yılında Danıştay 6. Dairenin Edirne İdare Mahkemesinin kirlilik sebebiyle Çevre Bakanlığını sorumlu tutup tazminat ödemeye mahkûm ettiği kararını onadı. Ancak 2001 yılında yeniden meydana gelen tarım alanlarındaki zarara ilişkin açılan yaklaşık 500 civarındaki davayı Edirne İdare Mahkemesi, çok ilginçtir, 1998 kararının gerekçelerini 5 sayfa aynen yazıp sonuç kısmında "*davanın reddine*" diyerek reddetti. Bunun üzerine temyize gidilince, Danıştay önceki mahkeme kararlarını ve önceki Danıştay kararını gözeterek bir kararla Çevre Bakanlığının bu Ergene Nehri'ndeki kirlilik sonucu uğranılan zarardan sorumlu tutulması gerektiği kararını da verdi ve şu an çiftçilerin önemli bir kısmı, yaklaşık 7 yıl sonra da olsa, uğradığı zararları icra yoluyla Çevre Bakanlığı'ndan tahsil etmiş durumda.

Oluşturulacak yazılı çalışmaya sunacağımız belgeler var, onlara çok fazla girmek istemiyorum. Ancak bizim için çok ilgi çekici olan şu: İki eski Edirne valisinin milletvekillerine ve bakanlıklara yolladığı belgeler var elimizde. Orada valiler, bakanlıklara yazı yazarak acilen önlem alınması gerektiğini istemekteler. Bu gerçekten Türkiye Cumhuriyeti Devleti açısın-

BÜLENT
KAÇAR'IN
KONUŞMASI

dan trajikomik bir durum. Okuduğunuzda göreceksiniz, "acaba sorumlu kim?" sorusunu insana acı acı düşündürüyor.

Bizim de şimdilik aktaracaklarımız bu kadar.

Başkan: Teşekkür ederim.

Tabii Edirne'nin tam yargı yoluyla Çevre Bakanlığı'nı çiftçilerin ürün kaybı nedeniyle uğradıkları zarar yönünden tazminata mahkûm ettirmesi bir ilk oldu ve bunun arkasının getirilerek diğer bölgelerde de aynı tür davaların açılması gerektiğini burada birlikte vurgulamış olduk.

Şimdi sıra İstanbul'da.

Buyurun.

ALİ YAŞAR
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

Av. Ali Yaşar ÖZKAN (Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Başkan Yardımcısı): Efendim, burada bu toplantıyı düzenleyen Barolar Birliği'ne ve siz saygıdeğer Yönetim Kurulu üyelerimize, Genel Sekreterimize, Baro Yönetim Kurulu Başkanı Kâzım Kolcuoğlu başta olmak üzere hepsinin selam ve saygılarını iletiyoruz.

Tabii İstanbul, başlı başına, her yönüyle çevre açısından bir vaka durumunda. Esasen gerçekten başta meslek odalarımız olmak üzere, bu hususta ciddi mücadeleler verdiği ve ciddi bir geçmişi var. Tabii bizden önce söz alan baroların değerli yetkililerinin belirttikleri hususlar, benzer hususları burada tekrar etmek istemiyorum. Çünkü bu toplantı açısından verimli olabilmek bakımından birkaç hususa değinerek konuşmamızı tamamlayacağız. Öğleden sonrası bir ağırlık da çökmüş olması bakımından kısa kesmeye çalışacağım.

Özellikle Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu, son iki yıl içerisinde kısaca GDO olarak isimlendirdiğimiz genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili çalışmalar yaptı. Bu çalışmalar çerçevesinde yaptığımız tespit ve değerlendirmelerde, bir kere bir Tohumculuk Kanunu çıkarıldı 2006 sonu itibariyle. Bu Tohumculuk Kanunu'nun TBMM'ye sevki sırasında gündeme gelmesi aşamasında, tasarıda mevcut olan bu GDO'lu türlerle

İlgili düzenlemeler her nedense, her nasılsa yasalaşma aşamasında ortadan kayboldu ve sonuçta tabii genetiği değiştirilmiş organizmalarla ilgili bir yasal düzenleme halihazırda mevcutta bulunmadığı ve bunun dışında, bu hususta bizzat yetkili kılınan, bu hususta eşgüdümü devam ettiren Tarım Bakanlığı'nun ilgili birimleri tarafından ifade edilen bir durum söz konusu. Bu da Ankara ve Bursa'da kurulmuş olan iki tane laboratuvar var ve bu laboratuvarlara isteyen kişilerin müracaat etmesiyle yapılan bir denetim var. Bunun ötesine geçmiş, bunun ötesinde mutlak bir denetim maalesef bu hususta söz konusu olmadığını tespit etmiş bulunmaktayız. Öte yandan, bu hususta en önemli olan husus da, söz konusu maddeleri yurtdışından Türkiye'ye getiren kişiler açısından sadece beyana dayalı bir sistem işlemektedir.

Yurtdışından Türkiye'ye getirilen tohumlar açısından, özellikle genetiği değiştirilmiş organizmalar açısından ki bu genetiği değiştirilmiş organizmalarda hepinizin malumu, bir başka canlının genleri diğer canlıya verilmek suretiyle -ki 1990'lı yıllardan sonra gelişen ve güvenilirlikleri kanıtlanmadıkça Türkiye'ye sokulması mümkün olmayan- bu hususta Türkiye'nin Uluslararası Biyogüvenlik Protokolü'ne imza koymuş olması nedeniyle de bir yükümlülüğü bulunmasına rağmen, bu hususta gerçekten ciddi bir çalışma söz konusu olmadığını tespit etmiş durumdayız. Dolayısıyla Türkiye, aslında bu genetiği değiştirilmiş organizmaları en çok üreten iki ülke, Amerika Birleşik Devletleri ve Arjantin'den ciddi anlamda mısır, buğday, soya fasulyesi gibi -özellikle mısır açısından- getiren bir ülke. Bu ürünlerdeki sürekli bir denetimin yapıldığı konusunda bizim bir tespitimiz söz konusu değil. Ancak tabii bundan 1-2 yıl önce bir konuşmada bir yetkilinin beyanı, talep gelirse bir incelemeden bahsediyor. Bunun ötesinde, bilimsel makalelerde tıp bilimi açısından tespit ettiğimiz ki bunlar Amerika Birleşik Devletleri'nde onkoloji alanında çalışan bilim adamlarının verileri, açıkça birkaç tane maddenin kesinlikle kanserojen olduğu ortada. Ancak bunlarla ilgili denetim ve mekanizmaların yeterince işletilemeyişinin en önemli nedenlerinden birisi de Türkiye'nin Biyogüvenlik Protokolü'ne

ALİ YAŞAR
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

uygun olarak Biyogüvenlik Kanunu'nu henüz çıkaramamış veya çıkarmamış olması durumuyla karşı karşıyayız.

Dolayısıyla bir ilacın bile kullanıma sunulmadan evvel uzun yıllar birtakım test ve deneylerden geçtikten sonra canlı türleri bakımından, gerek bitki, gerek hayvan, gerekse insan açısından zararlı olup olmadığı anlaşıldıktan sonra kullanılabilir iken, maalesef bu türünler açısından ciddi bir tehlike olduğunu görüyoruz.

Tabii ülkemiz açısından şu hususu da belirtmek istiyoruz: Resmi olarak bu hususta bu ürünlerin kullanılması konusunda verilen bir ruhsat, izin vesaire söz konusu değilse de, bunların girişinin yasaklanmamış olması nedeniyle ve bu hususta gerçekten bir denetim yapılmıyor olması nedeniyle ülkemiz açısından ciddi bir tehlikenin varlığına dikkat çekiyoruz. Bu hususta bizim yakından izlediğimiz bir davanın burada olumlu bir şekilde sonuçlandığını beyan etmek isteyecektim. Ancak üzülerek söyleyeyim, onu takip eden meslektaşımız da aramızdadır, orman ürünleri açısından yapılan bir müracaatta yürütmenin durdurulması kararı verilmiş olmasına rağmen, sonradan yaptığım incelemeye göre, bu davanın reddedildiği bilgisini aldım. Tabii dolayısıyla burada yapacağımız çok iş olduğu inancındayız.

Özellikle çevre dediğimiz zaman, sağlık terimini Birleşmiş Milletler Sağlık Örgütü, beden ve ruh hali itibariyle insanın tam bir iyilik halinde olması olarak tarif ediyor. İnsanın tam bir iyilik haline olumsuz tesir eden bütün kavram ve terimleri biz çevreyle yakından ilgili olarak düşündüğümüz için, İstanbul gibi bir metropolde trafik konusunun da çevrenin ayrılmaz bir parçası olduğu düşüncesiyle bu hususta da birtakım çalışmalar yapıldı. Birtakım açıklamalarda, basına yansıyan veya kamuoyunda "kara nokta" falan deyip geçiştirilen noktaların aslında birer mühendislik hatası olabileceğini, bunların bir mühendislik çalışmasıyla ortadan kaldırılabilene ilişkin çalışmalarımız oldu.

Burada somut bir davadan bahsetmek istiyorum: Hemen hepinizin de gelip gittiğini düşündüğümüz İstanbul gibi büyük bir metropolün girişinde, basında da sıkça "burada türbe mi var?" veya "burada baz istasyonları mı etkili?" diye yayımlar yapılarak meydana gelen ölümcül ve sayısız trafik kazası nedeniyle rasgele bizim de bir davamızla bir olayla karşı karşıya geldik. Bu söz konusu olayda çok sayıda trafik kazasının meydana geldiği bir yer, otopan üzerinde bir yer söz konusu ve bu yerle ilgili olarak hizmet kusuru iddiasında bulunduk. Hizmet kusuru iddiasında bulunduk ve ilk olarak bu konuyla ilgili olan bütün kurumlardan, jandarmadan, polisten, belediyeden, savcılıktan, Karayollarından buradaki kaza istatistiklerini istedik ve ilk celsemizde de bu istatistiklerin hemen çoğu toparlandı. Çıkan sonuç, gerçekten aynı gün içerisinde bile sayısız maddi hasarlı ve aynı zamanda bedensel zararlı ve ölümlü sonuçlanan yüzlerce kazayı ifade ediyordu.

ALİ YAŞAR
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

Biz avukatlar, sıkça davaların uzamasından hep şikâyet ederiz, adaletin gecikmesine engel olduğundan şikâyet ederiz. Ama çalışma sırasında, bir dönem sonra hizmet kusuru iddiasında bulunduğumuz kurum, aynı yerle ilgili olarak sanıyoruz bu davanın devam ettiğini ve istenen bu istatistiklerin kullanıldığını görmüş olacağız ki, aynı yere ilişkin ciddi güçlendirmeler, aynı yerle ilgili birtakım tedbirler aldı ve oradaki yol yapısında değişikliğe gitti, meyli değiştirdi, su kanalları açtı, yol üzerinde su birikmesine engel oldu. Ardından istediğimiz istatistiklerde, aynı kurumlardan yine aynı istatistikleri istediğimiz zaman gördük ki, artık değil orada kazalarla insanların yaralanıp öldükleri, bir kaza dahi olmadığı belirtiliyordu. Tabii bu, işin bir başka tarafı. Ancak şunu da beyan etmek istiyorum ki, maalesef bütün bu gerçeklere rağmen, şu hukukçu olmaya bile veya bir mühendis olmaya bile gerek olmayan kusur durumu ortaya konulmuş olmasına rağmen, ilgili kurum ve kuruluşun henüz tam anlamıyla kusurunu ortaya koyabilecek, böyle bir bakış açısına sahip bir bilirkişi raporunu İstanbul gibi büyük bir kentte henüz ortaya koyamadığımızı, konulamadığını, bunun mahkeme tarafından henüz ortaya konulmadığını, ancak inanç ve kararlılıkla bunun

ALİ YAŞAR
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

peşinde devam ettiğimizi, bu gerçeğin mutlaka ortaya çıkıp hukuk kararıyla belirleneceğini belirtiyorum.

Sözümü uzatmadan son olarak bir hususa daha değindikten sonra tamamlayacağım. Baromuzun çalışmaları sırasında tespit edilen bir Dünya Çevre Koruma Birliği adı altında, Birleşmiş Milletler bünyesinde faaliyet gösteren bir kurumdan bahsedeceğim. Bu kurum, kendi alanlarında çalışan Hindistan'dan tutun da dünyanın her köşesinde Birleşmiş Milletler üyesi olan devletlerin hemen çoğundan hukukçu üyeleri barından bir birlik olduğu bilgisini aldık. Ancak bu birlik bünyesinde Türkiye Cumhuriyeti adına çalışan bir hukukçu olmadığını da tespit ettik. Bir Türk çalışıyor, ama bu Türk de Amerika tebaalı olarak orada çalışmasını devam ettirdiğini öğrendik. Bu konudaki organizasyonu, Dünya Çevre Koruma Birliği organizasyonunu burada heyette bulunan değerli hukukçuların birçoğunu da, hemen çoğunu da çağırarak suretiyle yapmayı planladık. Ancak elimizde olmayan nedenlerle bu yıl ertelendi. Umarız gelecek yıl bu geniş katımlı çevre toplantısını yapmaya gayret edeceğiz ve aynı heyeti de biz burada ağırlamaya çalışacağız.

Tabii burada geniş anekdotlar var, ama sözü de daha fazla uzatmak istemiyorum. Saygılarımı sunuyorum.

JALE
ÖZBERK'İN
KONUŞMASI

Av. Lale ÖZBERK (İzmir Barosu Kent ve Çevre Komisyonundan Sorumlu Yönetim Kurulu üyesi): Bu gündemle toplantıyı düzenleyen ve barolar arası dayanışma ve bilgi aktarımını sağlayan Birliğine öncelikle teşekkür ediyorum.

Türkiye gündeminde özelleştirme adı altında şirket satımlarıyla yeraltı ve yerüstü kaynakların da satıldığı hepimizce malumdur. Hukuk tanımaz usullerle yapılan çevre davalarını ülke politikasından ayırmak mümkün değildir. Kent ve çevre konularındaki davaların ülke kaderindeki rolü yadsınamaz. Baroların bu konuda daha ısrarlı tavırlarıyla netice alacağına inanıyorum. İzmir Barosu'nun bu konudaki çalışmalarını yıllardır sürdürdüğü bilinmektedir. Bu konuda çalışma yapan sayın meslektaşlarımız, gerek Barolar Birliği davetiyle, gerek baro nezdinde katılımı sağlamıştır. Bu konuda yapılan çalışmaların

ve davaların münferit isimlerle anılmaması, yeni isimlerin, yeni meslektaşların onların biraz olsun yüklerini alması, bu yolun özellikle genç meslektaşlara da açılması, bu duyarlılığın ve bilgi aktarımının sağlanması amacıyla bu toplantıya 2 genç meslektaşımız, Sayın Murat Ülkü ve Sayın Ahmet Gonca ile katılıyoruz.

JALE
ÖZBERK'İN
KONUŞMASI

Sözü yıllardır gerek baro adına, gerekse kendi adına kent ve çevre sorunlarında davaları takip eden Sayın Enis Dinçeroğlu'na bırakıyorum.

Av. Enis DİNÇEROĞLU (İzmir Barosu): Barolar Birliği'nin oluşturduğu bu toplantı için ilk önce kendilerine teşekkürü borç bilirim.

ENİS
DİNÇEROĞLU'NUN
KONUŞMASI

Barolar Birliği, 5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Kyoto'nun gündemde olduğu bugünlerde bu toplantıyı düzenlemesinde 2 önemli çevre olayını önümüze getirmiştir. 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde basına baktığımda, basından çok önemli gördüğüm, bizim şu anda tartıştığımız konulara bir başka boyut getirebilecek bir havadis gördüm. Havadisi isterseniz şöyle bir okuyayım: *"Kyoto Protokolü'nü imzalamaya hazırlanan Türkiye'nin Dünya Çevre Günü'ndeki karnesi hiç de iç açıcı değil. Tüm bu olumsuz tabloya karşı, imzalanması halinde uzun vadede Türkiye'deki tüm altyapı sisteminin değiştirilmesi beklenen Kyoto Protokolü, çevrecileri umutlandırdı. Türkiye'nin çevre karnesindeki kırık notlarından bazıları şunlar:*

1. 3.000 aşkın belediye olmasına rağmen, sadece 32 düzenli çöp depolama tesisi var. Bu tesislerde 400 belediyenin atıklarını topluyorlar, kalan çöpler ise vahşi yöntemlerle toplanıyor.

2. Türkiye'de her yıl 1.1 milyon ton tehlikeli atık ortaya çıkıyor. Buna karşılık sadece 35.000 ton kapasiteli İZAYDAŞ tesisleri bertaraf çalışmasını yapıyor. Diğer atıkların bir bölümü depolanıyor. Çevre ve Orman Bakanlığı, yeni bertaraf tesisleri kurma çabalarını sürdürüyor.

3. Belediyeler atık su verilerine göre 3.225 belediyeden 2.321'inde kanalizasyon şebekesi var. Bakanlık verilerine göre bu oran, nüfusun

ENİS
DİNÇEROĞLU'NUN
KONUŞMASI

yüzde 72'sini kapsıyor. 127 Organize sanayi bölgesinin 37'sinde atık su arıtma tesisi var. 14'ü belediye kanalizasyona bağlı arıtma tesisi olmayan tesislerde 2009 Mayısına kadar süre verildi. Doğal Hayatı Koruma Vakfı Genel Müdürü Filiz Demirayak, 'Türkiye'de şu anda yüzde 4 olan koruma alanı yüzde 10'a çıkarılmalıdır' dedi. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonu Başkanı Haluk Özdalga, Kyoto Protokolü'nün Meclis tatile girmeden kabul edilmesini istedi."

Evvelsi günkü çıkan bu havadis, bana göre bugünün, bu toplantının en önemli konularından biri olmalı. Neden en önemli konularından biri olmalı? Çevre, adı üzerinde, belli bir mahallin üzerinde yaşamaya karar veren insanların oluşturdukları bir bilgiler bütünü. Çevre Kanunu da bunu ilgilendiriyor; bunun imar yönü, bunun katı atık yönü, bunun yaşama biçimleri, insanların nasıl değişeceklerine karar vermesi bu çevre içinde gerçekleşiyor. Bizim şu anda yargı kararlarımızın uygulanmamasının değerlendirilmesi olayında bahsedilen havadisle birebir bağlantısını şöyle görüyorum: Kyoto Protokolü'yle altyapı hizmetleri çok yakın bir gelecekte belli bir disiplin adı altında yapılacak, realize edilecek ve bu arada mahalli idareler de elinden geleni yapacak diye algılayabilirsiniz.

Kyoto Protokolü'nün içeriğine baktığımızda, gösterilen adresler farklıdır, nitekim ön hazırlıkları da yapılmıştır. Ben idari yargı kararlarını uygulamayan idarecileri çok iyi anlıyorum ve hak veriyorum kendilerine. Aynı okullardan çıkma, aynı formasyondan çıkan, birisi hâkim olmuş, bir tanesi idarenin bir köşesinde oturan iki idareci neden birbirlerinin kararlarını dinlemezler veya uygulamazlar? Çünkü iki tane kamu hizmeti anlayışı olduğu için; çünkü iki tane kamu yararı anlayışı olduğu için; çünkü idarenin kendisinde farklı, yargıda farklı kararlar tecelli ettiği için. Bir örnek mi; geçen sene İçişleri Bakanlığında valilere, mahalli idare birliklerine ve belediye başkanlarına verilen, zannediyorum 7. Uyum Paketi'nden sonra oluşan, 3-4 gün süren bir seminer verildi. Bu yabancı uzmanlar Avrupa Birliği'nden gelmişlerdi, Avrupa Komisyonu üyeleriymi, çeşitli

ülkelerdendi ve bizim ezberimizi bozan, idari yargı kararlarını uygulamamakta direnen hakimlere yeni tanımlar getiren bilgileri verdiler. Neydi bu bilgiler? Bunlar, 2003 yılı itibariyle bizim kabul ettiğimiz ve girmeyi arzuladığımız Avrupa Birliği'ne Logan Projesi adı altında sunulan bir bilgiler özeti idi. Logan Projesi nedir? Birinci olarak kamu hizmetini yeniden tanımlar Logan Projesi. İçişleri Bakanlığı, valilerine ve belediye başkanlarına vermiş olduğu bu brifingde Avrupa Komisyonu dilinde kamu yararı, pazarın açılması, rekabet kuralları, devlet yardımının kurallara bağlanması, kamu ihale kurulları ve sağlayıcının seçilmesi olarak tanımlanmıştır. Bunun dışında, bizim, Sayın hocamız Sıdık Sami Onar'ın kamu hizmeti tanımıyla uzaktan yakından alakası olmayan bir tanımdır bu.

İşte bizim ezberimizi bozan, bir türlü anlayamadığımız, kamu hizmeti, kamu yararı ve iyi yönetim diye özetlenen genel idare hukuku bilgisinde karşı karşıya kaldığımız paradoks budur arkadaşlar. Biz farklı eğitim aldık, ama şu anda idareciler farklı bir eğitim veriliyor. Nedir peki bu kamu yararının realize edildiği konular? Deniliyor ki bütün mahalli idarelere, ki bu özel idare genel sekreterleri, artı valiler, artı belediye başkanlarına: "1. Genel menfaati ilgilendiren hizmetler şunlardır: Sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri, kamu yerel taşıma hizmetleri, su tedariki, kanalizasyon, atık yönetimi, enerji, posta hizmetleri, telekomünikasyon ve yayın, bunların hepsi kamu hizmetinin iştigal sahasına girer." Tanım neydi; "bu konularda pazarı açın, rekabet kurallarını çalıştırın, devlet yardımını kontrol altına alın ve kamu ihalesi kurallarını belirleyin."

Ahmet beyin bu konuda çok engin bir çalışması var. Sadece 2007 yılında 4 tane değişiklik Kamu İhale Kurumu'nda, 2008 yılında 1 tane, şu anda da 9. değişiklik sırada. Tam anlamıyla dijital ortamda yapılan, artık Avrupa'nın her merkezinden izlenebilecek sanal bazlı bir Kamu İhale Kanunu realize ediliyor.

Logan Projesi devam ediyor: "2004 ve 374 sayılı Avrupa Komisyonu Beyaz Kitabında sosyal ve siyasi hizmetin önemini kabul eden tarafsızlık, özgürlük, oransallık, ancak bu hizmetler ifade edilirken belediyelere ait şirketler birer ekonomik operatördür." Bu

ENİS
DİNÇEROĞLU'NUN
KONUŞMASI

demek oluyor ki rekabet kuralları gereğince belediye işletmelerinin özel şirketler gibi görülmesi lazım. Topluluk içi ticaret yaptıkları zaman, bu belediye ve kamu işletmeleri, firmalar arası kartel ve diğer işbirliği türlerinin kontrolü, şirket birleşmelerinin kontrolü, devlet teşviklerinin sübvansiyonu.

Sonuç: Belediyelerin neredeyse tüm faaliyetleri için kamu ihale kuralları geçerlidir. Kamu İhale Yasası çerçevesinde kamu-özel ortaklığının bazı türleri sorun yaratabilir, Belediyeler Arası İşbirliği ve Avrupa Komisyonu soruşturmalarına hedef olabilir. Avrupa Adalet Mahkemesi, AK kurallarına aykırılık gerekçesiyle kamu yararına dönük hizmet veren belediyelere karşı birçok karar çıkarmıştır.”

Toplantı böyle bitiyor, sonra tek tek, ben en genel manada oları özetledim size. Arkasından bizim çıkartılması gereken 9. Paketimizdeki birkaç özellikten bahsedeyim. Mesela 21 Nisan 2008 tarihli İçişleri Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün genelgesiyle ithalat, ihracat, market, pazarlama, muhtelif malzeme üretimi, benzeri ticari konuda faaliyette bulunmak amacıyla belediyelerin şirket kurmalarına imkan bulunmamaktadır. Genel kural olarak mahalli idarelerin serbest piyasada üretilen mal ve hizmet alanlarında faaliyette bulunmak amacıyla şirket kurması ve bu amaçla şirkete ortak olması, kurulmuş şirketlere bedelsiz devir almasına imkân bulunmamaktadır.

Evet, belediye şirketleri de bir tasfiye sürecine bu Logan Projesi ışığında 21.4.2008 tarihi itibarıyla girmiştir. Neydi bunlar? Haksız rekabet kurallarına aykırı, Avrupa Birliği firmalarıyla rekabette devletin müdahalesi ve sübvansiyonuna neden olan birlikler ve bunların kaldırılması karar haline gelmiştir.

Bunu neden anlattım arkadaşlar? Bunu anlatmanın en büyük sebebi, bizim kamu hizmeti anlayışımızın artık değişmiş olduğunu görmemiz lazım. Bu denli bir liberasyonda kamu yararı, üstün kamu yararı hukuk bazına oturtulduğunda, Güney Ağabeyimiz gerçi bunları haklı olarak hukuk dışı diyor, ama hukuk dışının çerçevesini maalesef Anayasa çizdi. Nasıl çizdi? Anayasa'nın 90. maddesi, buradaki toplantımızın konusu olan Anayasa'nın 138. maddesinin üstündedir, 125. maddenin

de üstündedir. Şu anda okuduğum mahalli ve müşterek ihtiyaçları gerek 1580, gerek 5393'e göre belediyelerce yapılması gereken yerel hizmetlerin yetki devridir. Artı nedir; tahkim sözleşmesinin süresiz hale getirilerek kamu hizmetinin bir nevi kapitülasyonlara geçmesidir.

Biz önümüzdeki kararlardan bahsediyoruz. Ne kararları arkadaşlar; Danıştay bypass ediliyor. Danıştay'dan görüş alınma, Danıştay 2. Dairesi'nden istişare, görüş alma zorunluluğu ortadan kalkıyor. 90. madde efendi oluyor. Dolayısıyla işte bizim idarecilerimizin kafaları neden karışık, neden 138'i uygulamazlar? Siz Anayasa'nın sosyal devlet ilkesine, yaşam hakkına, çevre hakkına, hatta yeni edindiğimiz iyi yönetim hakkına dayanarak bir davanızı ikame edin, ettikten sonra Anayasa'ya aykırılık iddiasında da bulunun o dilekçede. Noyan'ın o güzel 6 teklifine bir 7. teklif daha ekleyelim. Her davanızda doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne getirmek için Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunun. Artık Danıştay bunları zaten kabul edip, açılmış davalarla, siyasi partiler tarafından açılmış davalarla birleştiriyor ve davayı esastan reddetmiyor. Her davanızda bunu yapın, yerel hâkimleri zorlayın, Anayasa'ya aykırılık açısından. Bakalım o zaman 90. maddeyle yaşam hakkını, 90. maddeyle 138. maddeyi, sosyal devlet anlayışını karşı karşıya getirebilecekler mi? O zaman bu konu, bir şekilde Avrupa Komisyonu'na gittiği zaman, Logan Projesi mi, bizim Anayasa'da değişmez diye kabul ettiğimiz sosyal devlet ilkeleri mi karşı karşıya gelecek ve hangisi galebe çalacak? Bizler hâkimlerimizi bu konuda zorlayalım.

Üstün kamu yararı tanımı maalesef oturmuştur, oturmasının halini de 90. madde gayet güzel, sorduğumuzda affedersiniz bir tokat çarpar gibi çarpmıştır. Hele son değişiklikle -yerel özerklik şartı dahil- bu şartların yargılanabilirliği tartışma dışı bırakılmıştır. İşte bunu zorlayacağımız nokta budur. Yoksa yerel bir noktada tabii ki bir idare mahkemesinin genel şehircilik, planlama ilkelerine aykırı olan davranışlarını takip etmeyelim demiyorum. Ama hiçbir zaman için de Güney ağabeyin son konuşmayı yaparken kapattığı yabancılara toprak satışı hakkını

ENİS
DİNÇEROĞLU'NUN
KONUŞMASI

planlamaya bağlayalım, üst ölçekli plana bağlayalım yaklaşı-
muna da katılmıyorum. Sebep; o bir plandır, hiçbir zaman bir
kanunun üstünde değildir. Daha Medeni Kanun bile sayısalılığı
kabul etmemiş, sadece coğrafi bir şekle bağlamayı, çap olarak
bağlamayı, kadastral çapa bağlamayı kabul etmişken, daha
büyük manada bir coğrafi planlamayı kapsayan uygulamalar,
Sovyetler Birliği'nde en sert uygulanmasına rağmen, İlhan
Tekeli'nin kitaplarından da okuduğumuza göre, orada bile
gecekondulaşmalara sebebiyet vermiş ve bu engellenememiştir.
Dolayısıyla bir planlamayla, planlama mantığıyla, dinamik
planlama anlayışıyla yabancılara toprak satışı, "*şurada bunları
yapalım.*" Bunlar delinir, hatta delindi arkadaşlar.

Bakın, siz istediğiniz kadar "*yabancılara mal satmayacağız*"
deyin. En son uygulaması TOKİ ile oldu. TOKİ, hala yürürlükte
mi, değil mi, tartışmalı olan 775 sayılı Kanun'daki Bakanlığın
her türlü yetkisini aldı. Şu andaki 5018'deki uygulamada 18'in
şeyini de aldı, yani artık yıkımları bizatihi TOKİ de yapabilir,
belediyelerin elinden ve mülki amirlerin elinden de bu silah
alındı ve TOKİ'nin en büyük ortakları da Abudabi'dir biliyor-
sunuz, Arap sermayesidir. Sadece kentleri şekillendirmede,
yeniden yapılandırmada veya kıyı bandındaki yetkileri var,
İmar Kanunu'ndan doğan her türlü yetkileri son taslakta al-
dılar. Ama gelir ortaklığı yoluyla artık TOKİ, yabancı serma-
yeye açılmış ve dolayısıyla yabancılar bir şekilde bu malları
edinebilir hale gelmişlerdir. Dolayısıyla "*bunu ben planlamayla
şurada hasrederim, buraya hasrederim*" şeklindeki yaklaşım, bence
hayatın olağan akışına terstir.

Gerek 1924 Anayasası, gerek 1961, gerekse 1980 anayasa-
larıyla 2. Daire'nin istişari görüşü, en son Ankara TMMOB'nin
açmış olduğu doğalgaz dağıtımıyla ilgili olan davada dahi
yetki devrinin ve imtiyaz sözleşmesinin ön plana çıkartılmış
olmasına rağmen, bu konuda daha hala bir yürütmeyi dur-
durma kararının çıkmayışı çok manidardır arkadaşlar. Bu tür
yetki devirlerine, yani Anayasa'nın 127. maddesinden gelen,
mahalli idarelerin bizatihi sahip olduğu yetkilerin özel şirket-
lere ve yabancı ortaklı şirketlere devrinde bir mahzur görül-

memesi, bize İzmir'in eski halini hatırlatıyor. Neden İzmir, "gavur İzmir'di"? *Gavur İzmir* olmasının sebebi, bütün altyapı hizmetlerinin gavurların elinde olmasındandı; kanalizasyon hizmetleri Belçikalıların, elektrik İngilizlerin. Kordon Yolu ilk paralı yolumuzdu, yap-işlet-devret modeline göre 1856'da ilk kurduğumuz 100 senelik kapitülasyon. Toprak doldurma suretiyle punta doldurulan bir alan. İzmir'de Balcı ile Akaret ve Müsakkafat Hakkındaki Nizamname'yle üst hakları tanındı. Nitekim şu anda Medeni Kanun'da yapılan değişikliklerle de üst hakkı şeklinde, ki bunlar beyanlar hanesine yazılması iktiza ederken, mülkiyet gibi artık şufa hakkına bile konu oldu ve bu konuda şakır şakır Güneydoğuda ve bu yörede yabancılar şufa haklarını kullanarak gayrimenkul ediniyorlar, edinilemez denilen yerde bile bir irtifak hakkıyla bunu elde edebiliyor.

Tek sorun, süreye bağlı tutmaktaydı. O sürede de artık Danıştay'ın görüşü alınmaz oldu. Dolayısıyla daimi ve bir müstakil hak olarak kaldılar. Bunlar tam bize Osmanlı'dan kalan mülkiyet türleriydi. Maalesef 1926 Medeni Kanunu anlayışından sonra bu tür mülkiyet haklarını ihdas edemezsiniz, ama son uygulamalarla bunlar da edilmiş oldu.

İnsan hakları ve çevreden AB ve AK ne anlıyor? Biraz evvel ne anladığını söyledim arkadaşlar. AİHM, ki Güney Ağabey de büyük bir kısmını açıkladı, AK ve AİHM, pazarın açılması, rekabet kuralları, devlet yardım kuralları, kamu ihalesi kurallarını kamu yararı olarak görüyor. Siz bu konulardan dolayı herhangi bir davayı AK'nin önüne getirdiğinizde, karar Logan Projesine göre mi çıkacak, bizim değişmez diye Anayasa'daki bahsettiğimiz ilkelere göre, kamu yararı ilkelerine göre mi çıkacak? Dolayısıyla biz bu adli kapitülasyonlara kesinlikle karşı çıkmalıyız. Çatıştırmazsak, yargı mensuplarımızın, yani kamu hizmeti tanımından başlayarak bu kavramlara sahip çıkmasını sağlayamazsak, tren kalkmış olacak çok geç olacak.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

MURAT FATİH
ÜLKÜ'NÜN
KONUŞMASI

Av. Murat Fatih ÜLKÜ (İzmir Barosu): Ben her şeyden önce bu idari yargı kararının oluşumundaki yargı sürecindeki bazı sıkıntıları söyleyip, bundan sonraki turda ve bizden sonraki arkadaşlardan katkı bekleyeceğim, çünkü karşılaştığımız sorunlar.

Birincisi, idari yargının çevre davalarını gerek başlangıçta, gerekse süreçte bir başından atma çalışmasıyla karşı karşıyayız. Bunda en çok kullandığı kavramlar da aktüel menfaat, aynı kişilerin birlikte dava açmasından doğan dilekçe ret gibi hususlar. Bunlarla ilgili özellikle meslek odalarının, çoğu zaman da baroların karşılaştığı bir aktüel menfaat kavramı var. Ben bununla ilgili bütün buradaki meslektaşlardan bu aktüel menfaat kavramının iyi irdelenmesini, bundan sonraki çevre davalarının açıklarken bunun iyi irdelenerek iyi sonuçlar alınabileceğini düşünüyorum ve herkesin bu konudaki kararlarını paylaşmasını düşünüyorum. Çünkü İzmir Barosu, bu konuda menfaat ehliyeti bakımında ciddi sıkıntılar yaşadı.

Ayrıca çevre davalarında mutlaka bilirkişi tayin ediliyor ve bu bilirkişi atanması konusunda son dönemde şöyle bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum: Genelde aynı meslek disiplininden 3 kişi veya en fazla 2 meslek disiplininden 3 kişiden oluşturuluyor. Oysa bir çevre davası, çok fazla meslek disiplinini ilgilendirebiliyor; maden, çevre, tarım, kimya, jeoloji, planlama, şehircilik gibi. O açıdan, özellikle bilirkişi kurullarının oluşumuna dikkat edilmesinin açılan davanın sonuç vermesinde etkin olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca Güney beye bir soru sormak istiyorum: Ben Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne pek çok başvuru yaptım, Memurların Yargılanması Hakkındaki Kanun'un Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırılığıyla ilgili. Acaba bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin verdiği veya en azından değindiği bir kararı var mı?

Bir de son olarak şunu söylemek istiyorum: İdari yargı kararlarının yorumu konusunda Türkiye’de çok ciddi bir sorun var. En son Uşaklı arkadaşlar çok daha iyi bilecekler, Eşme Altın Madeni’yle ilgili Danıştay, yerel mahkemenin davanın reddi kararını temyizen incelerken bir yürütmeyi durdurma kararı verdi, maden kapatıldı. Daha sonra aynı Danıştay, yürütmeyi durdurma kararındaki gerekçelerle bozma kararı verdi ve idare, bunu bir şekilde “bozma kararı, yürütmeyi durdurmayı kaldırmıştır, maden açılmalıdır” diye yorumladı ve hiçbir idari yargı organı da çıkıp bir başvuru üzerine “benim yürütmeyi durdurma kararım devam ediyor, bunu nasıl böyle yorumlarsınız?” demedi, buna bile değinmedi. Yani benim söylemek istediğim, idari yargı kararının uygulanması kadar, onların oluşumuna hizmet eden süreçteki sıkıntıların da göz ardı edilmemesi gerekiyor.

MURAT FATİH
ÜLKÜ’NÜN
KONUŞMASI

Bir de son olarak bundan sonraki tartışmada arkadaşlar da epey, özellikle Artvin’den duydum, tabii bunu bir karşıtlık olarak algılamalarını istemem. Türkiye’de çok ciddi bir sorun var: Barajların yarattığı çevre tahribatı ve kültürel değerlerin yok olmasıyla ilgili çok ciddi bir çevre mücadelesi var Türkiye’de. Ama Türkiye’nin bir yandan da çok ciddi bir su sorunu var. Acaba suların kullanılmasıyla çevre hakkı birbiriyle çatışan, birbiriyle yarışan kavramlar mı, bunların uzlaşarak bir yorumunun üretilmesi mümkün değil mi? Yani Aliano’de görüyoruz, Hasankeyf’te görüyoruz, Artvin’de görüyoruz, yani buradaki barajlara karşı çıkılıyor. Mutlaka somut gerekçeler var, ama bir yandan da çok ciddi bir su sorunu var Türkiye’nin. Bu konuda bir uzlaşmacı yorum yapamaz mı?

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Mersin; buyurun.

Av. Zübeyde BURGUT (Mersin Barosu): Barom ve şahsım adına herkesi selamlıyorum.

ZÜBEYDE
BURGUT’UN
KONUŞMASI

Tülay Sevgi Can arkadaşımızla birlikte Kent ve Çevre Komisyonu’nun birlikte sorumluluğunu üstlenmiş bulun-

ZÜBEYDE
BURGUT'UN
KONUŞMASI

maktayız. Aynı zamanda Baro Genel Sekreterliği'ni yürütüyorum.

Biz ciddi problemleri olan ve tabiri caizse elimizi nereye atarsak elimizde kalan bir bölgeden geliyoruz ve ciddi sıkıntılarımız var. Bu çalışma bizi çok heyecanlandırdı. Geçtiğimiz dönemde Ankara Barosundan gelen, Göksu Deltası'nda çıkan yangınla ilgili Kent ve Çevre Komisyonu'ndan gelen arkadaşlarımızla bir çalışma yürüttük. Hepimiz barolar olarak ayrı ayrı çalışmalar yürütüyoruz, ama birbirimizden haberimiz yok ve tabiri caizse yalnız kaldığımızı düşünüp sıkıntılar çekiyorduk. Barolar Birliği'ne böyle bir teklifle Ankara Barosu'yla birlikte gitmeyi düşünürken bu çağrı geldi ve çok mutlu olduk. O anlamda Barolar Birliği'ne ve siz katılımcılara teşekkür ediyorum.

Baromuzun yıllardan beri değişik çalışmalarda emeği var, değişik kurullarda çalışmalar yürütüyoruz, aynı zamanda baro adına birçok davaları açıyoruz. Bu konuda komisyon üyesi arkadaşlarıma da ayrıca teşekkürü bir borç biliyorum burada.

Bir kısım davalarımızla ilgili kısa bilgiler vermek istiyorum size. Bir vadi korunmasıyla ilgili açmış olduğumuz ve adını Bardin davası olarak belirttiğimiz bir davamız mevcut. Üniversiteden aldığımız ön raporlarla Bern Sözleşmesi çerçevesinde korunması gereken endemik bitkiler ve hayvanlarla ilgili bir rapor alarak mahkemeye müracaat ettik. Çalışmalarımız sonucunda bu çakıl ocağı işletmesi, cesaret edip, baronun da içerisinde olmasından dolayı çalışmalarını başlatamadı. Ancak dava bu anlamda ihaleden geri çekilmesi nedeniyle konusuz kalmakla reddedildi, konusuz kalması nedeniyle sonuçlandı.

Bir diğer konusu vardı, bizim için önemli olan: Burada "CED değerlendirmesi gerekli değildir" raporu alınmıştı, bunların da iptalini istemiştik. Bu yönden davamız, gerekli araştırma yapılmaksızın karşı oy kararıyla aleyhimize sonuçlandı. Şu anda bu davamız Daruştayda.

Bir diğer konu, Taşucu'nda açılması planlanan tersaneyle ilgili açılmış olan bir davaydı, Taşucu Belediyesi tarafından açılmıştı. Baromuz, Taşucu Belediyesi'nin avukatı Ali Rıza Ergün, şu anda Komisyon Başkanı, o dönem Yönetim Kurulu üyemizdi, davaya baronun müdahil olmasını istedi ve araştırmalar sonucunda gayet de olumlu bir yaklaşımla müdahil olduğumuzu sonradan gördük. Bu davada tersaneyle ilgili ÇED raporu iptal edildi. Tabii ki bütün barolardan, anlatımlardan da gördüğümüz gibi, idare bu kararlardan sonra boş durmuyor, davalar aşamasında birçok değişik yönetmelikler ortaya çıkabiliyor, nazım planlarında değişiklikler yapılabiliyor. Bu tür engelleri herkes yaşıyor, bunu gördük buradan, dinlediklerimizden.

Bu davanın çok önemli bir özelliği vardı: Göksu Deltası, çok önemli bir sulak alan ülkemizde, Kuş Cenneti olarak bilinir ve Kuş Cenneti'nin dibine tampon bölge sınırlamalarına da dikkat edilmeksizin ciddi bir tehlike halinde bu tersane yapılma planlanmıştı. Tabii ki bölgesel olarak herkes bu iletişim teknolojisinin olduğu dönemde bilgileri edinebilir, şimdi sizleri onlarla sıkıkmak istemiyorum. Bu anlamda bu davada başarıya ulaşmış olmaktan dolayı da mutluyuz.

Diğer bir konu, biraz önce meslektaşımız bahsetti, baroların karşılaştığı problemlerle ilgili olarak. Tarsus'ta yapılması planlanan Doğu Akdeniz Bölgesi endüstriyel entegre katı atık bertaraf tesisiyle ilgili açmış olduğumuz davada, idare mahkemesi birden bire fikir değiştirdi. Heyet değişmesiyle birlikte baroların dava ehliyetinin olmadığı gerekçesiyle davamızı reddetti. Ama güzel bir sonuç Danıştay'dan direkt bir şamar niteliğinde bir kararla, sıradan vatandaşın dahi dava açma ehliyetinin olduğu yerde kamusal görevi olan baroların bu ehliyetinin olmadığından yola çıkarak davanın reddedilemeyeceği gerekçesiyle Danıştay kararı boldu. Ama diğer taraftan da kaybettiğimiz zamanın içerisinde vatandaşlar tarafından açılmış olan ve komisyon üyesi arkadaşlarımızın önderlik ettiği davalar sonuçlandı. Biz bu arada yaya kaldık bir anlamda ve

ZÜBEYDE
BURGUT'UN
KONUŞMASI

o dava da diğer davalar açısından iptal kararı çıkmış olması yönünden bir avantaj. O dava da şu anda Danıştayda.

Günümüzün en sıcak gündemi balık çiftlikleri. Basında da çok yakinen takip ettiğinizi düşünüyorum. Muğla yöresindeki balık çiftliklerinin yeni çıkan tebliğ ve yönetmelikten sonra yer değiştirme süreci içerisinde Mersin bölgesine gönderilmesi, yer değiştirmesi gündeme geldi. Bu da bizim için ciddi bir problem. Turizm bölgesi ilan edilen, SİT alanlarının olduğu, aynı zamanda Akdeniz foklarının yaşam alanı olarak nazım planlarında yer edinmiş olan bölgelerde, yine Göksu Deltası'nın dibinde, 5-6 kilometre kuş uçuşu mesafede bulunan bir alanda balık çiftlikleri kurulması hedefleniyor. Derinlik problemleri ciddi bir problem, akıntı problemleri var. Vatandaşların denize girebileceği yegane alanları ve en güzel doğal ortamları tahrip edecek mahiyette, denizaltı ekosistemini berbat edecek durumda bir tesis kurma çabası var. Bunlarla ilgili bir tanesine ÇED olumlu kararı verildi. Bunun davası baromuz tarafından açıldı.

Bunun yanında, bir kısım müracaatları da valilik reddetti. *"Çevresel etki değerlendirmesi olumlu"* kararlarını aşabilmek için tonaj küçüklüğüne giderek kapasite yönünden farklı firmalar adı altında, aslında tek çatı bir firma, temelde o yatıyor, ancak farklı firmalar kurularak bu yol aşılmaya çalışıldı. Şu anda 11 tane *"ÇED gerekli değildir"* raporu alınarak ruhsatları aldılar. Onlarla ilgili de baromuz dava açtı. Şu anda yürütmenin durdurulması taleplerimizle ilgili klasik bir şekilde idarenin cevapları bekleniyor, o anlamda süre tanındı.

Tabii baroların bu anlamda ciddi bir sıkıntıları daha var: Yargılama giderleri. Bilirkişi giderlerine ilişkin keşif giderleri ciddi bir maliyet. Bunları diğer barolar nasıl aşıyor, bilemiyorum, ama ciddi bir şekilde önümüzde bu anlamda problemler yaşıyoruz.

Bir diğer konu da Mavi Tünel Projesi dediğimiz ve basında da bir nebze yer alan bir proje var. Yine Göksu'nun suyunun, nehrin suyunun Konya Ovası'na aktarılmasına dair bir proje. Nedense Mersin'de ya da Silifke'de, yörede haberdar olun-

madan, birden bire halkın katılımı toplantılarını hiç alakası olmayan, sonuçtaki menfaat açısından menfaati olan Konya yöresinde, Çumra'da bir köyde yapılarak, habersiz bir şekilde çalışmalar devam ediyor. Mersin Valiliği'ne, Konya Valiliği'ne müracaatlarımız oldu, evrakların temini, bilgi toplamak anlamında. Henüz bilgiye ulaşamadık. Bu anlamda, bütün baroların yaşadığı bilgi toplama, belge toplama sıkıntısı bizde de devam ediyor, bunları aşmak için uğraşyoruz. İnşallah evrakları ele geçirirsek davayı açacağız.

Bir diğer problemimiz, ülkemizin geleceğini etkileyecek nitelikteki nükleer çalışmalar ve nükleer santral kurma çalışması. Mersin Nükleer Karşıtı Platformu üyesi olarak ciddi çalışmalar yapıyoruz. Ancak dava açma süreciyle ilgili şu anda bir çalışmamız, ihale sürecine yönelik çalışmalarımız devam ediyor. Eylül ayında bildiğiniz üzere böyle bir çalışma olacak. Bizlere ışık tutacak deneyimlerinizi ve bilgilerinizi bekliyoruz, çünkü bizim için çok önemli, herkesi direkt etkileyecek önemde bir konu. Dava yöntemleri ya da fikir, beyin fırtınası diyebilirim, fikirleriniz çok önemli, iletirseniz seviniriz.

Şahsi davalarla ilgili olarak bazı çalışmalar oluyor elbette ki. Tabii ki bunlar, manevi tazminata yönelik davalar. Yıllardır Mersin'i kirleten, denizini mahveden Kromsan Fabrikasıyla ilgili birtakım çalışmalar devam ediyor. Kazanlı Belediyesi kapsamında yapılan çalışmalar, davalardan sonra, açılan tazminat davalarıyla bizler dava süreçlerine katıldık. Ki, Kromsan, Mersin denizini gerçekten katletmiştir. Verilen uluslararası raporlarda 25 mil çapındaki kıyı şeridinde asla ve asla balık avlamacılığı, balıkçılık yapılamayacağına dair raporlar var. Buna rağmen yıllarca devletin desteğiyle de bu fabrika zehir saçmaya devam etmiştir. Ancak mücadelenin şu olumlu sonucunun olduğunu gördük: En azından filtre sistemini ve atık depolama sistemlerini belirli bir düzeye getirdiler. Direkt denize veremiyorlar; kanalları açıp, havuzları açıp direkt denize veremiyorlar, bu anlamda olumlu bir sonuç. Açmış oldukları deşifre programında, ki program içerisine katılan halktan bireyler ve deşifre programına açılmış olan tazminat davasını da

ZÜBEYDE
BURGUT'UN
KONUŞMASI

kaybettiler. Bu da bizim için olumlu bir sonuçtu, en azından biz bir şey yapmadık diyemediler. Bu kişilerin çevre hakkının olduğu ve bu konudaki mücadelelerin desteklenmesi açısından önemli bir davaydı bizim açımızdan.

Diğer bir konumuz da şu: Ülkenin gen bankası mahiyetindeki Alata Tesisleri var Erdemli'de. Burası Bahçe Kültürleri Araştırma Merkezi olarak geçiyor. Yıllardan beri ülkedeki ve dünyadaki birçok narenciye çeşidi olsun, ciddi bir gen bankası ve orada ciddi çalışmalara imza atılıyor. Tohumculukta ve yeni türlerin geliştirilmesinde çok önemli bir merkez. AR-GE çalışmaları açısından ciddi bir potansiyeli olmakla birlikte, ne hikmetse siyasilerin ilgi odağı oldu. Çünkü burası pazarlanabilecek önemli bir yer, İsrail'in gözünün olduğu bir yer. İsrail'in tohumculuk sektöründeki başarısı ve hedefinden dolayı burası onlar için çok önemli. Siyasiler göz koydu dedim, AKP Hükümeti sürekli buranın satışa çıkarılacağı konusunda beyanlarda bulunuyor. Baromuz tarafından yapılan çalışmalar, basın açıklamaları konusunda şu eleştirilerle karşılaştık: "*Baro da her şeye karışıyor. Gitsin, adliyedeki işine baksın, onların ne alakası var?*" gibi yaklaşımlarla da karşı karşıyayız. Burada tabii ki hedeflerine ulaşmasını engellemek adına her türlü çalışma yapılmaya devam ediyor.

Sizlere benim sunacağım şimdilik bu kadar. Daha fazla sizi sıkmak istemiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkürler, sağ olun.

Samsun; buyurun.

Av. Onur GÜNGÖR (Samsun Barosu): Merhaba.

Arkadaşım Burhan Uyan'la beraber toplantıya katıldım. Barolar Birliği'ne bu toplantıyı düzenlemesi itibarıyla gerçekten çok teşekkür ediyorum. Çok ihtiyaç olan bir süreç bu. Özellikle çevre konusu, üçüncü kuşak insan haklarının ve Türkiye gibi üçüncü dünya ülkelerinde hızla ihlal edilen, insanla doğrudan

ONUR
GÜNGÖR'ÜN
KONUŞMASI

bağlantılı olan ve ihlale dilen bir insan hakkı ihlali olması itibariyle gerçekten çok önemli.

Samsun Barosu'nun 2003 yılında başlatmış olduğu bir çevre mücadelesi var. Ama ondan önce çevre mücadelesi bireysel bazlı olarak çiftçiler tarafından; Azot ve Bakır isimli iki tane fabrika vardı Samsun'da, bu fabrikalar baca gazlarından dolayı yapmış oldukları çevre tahribatı nedeniyle çiftçiler tarafından ürünlerinin kalitesinin bozulması sebep gösterilerek tazminat davalarına konu oluyordular. Bu yaklaşık bir 10 sene kadar falan sürdü. Sonra bir gün bu davalar nedeniyle avukatlar ve bölgemizdeki bilirkişiler hakkında suç duyuruları çıktı, birileri soruşturmalar başlattılar, çok ilginç bir şekilde. Ne olduğunu anlayamadan avukat arkadaşlarımız tutuklandı, içeri girdi; bilirkişiler tutuklandı, içeri girdi ve o davaların önü kesildi. Daha sonra Türkiye'deki bu ranta dayalı enerji politikalarından vesileyle Samsun'a 2003 yılında mobil santral konuşlandırılması gündeme geldi ki, mobil santraller biliyorsunuz, ihtiyaç olduğu anda ancak kurulabilir o bölgede, ancak ve ancak da bu ihtiyaç, deprem olabilir mesela, açık ve net, zaman geçirmeksizin ve süreye bağlı olarak kurulması gereken santral çeşitleri. Bu Samsun'a 2 tane olarak belirlendi ve Bartın'dan daha doğrusu döndürülerek Samsun'a konuşlandırıldı.

Samsun Barosu, şöyle bu mücadeleye başladı; ilginç, aslında bir anlamda da güzel oldu: Halkın tepkisi çok hızlı gelişti. Demokratik kitle örgütlerinin ihtiyacı çıktı ve bu ihtiyaç, kendini Samsun Barosu'na dayattı. Samsun Barosu da bu ihtiyacı sahiplendi. O dönemki Baro Başkanı Av. Arif Yılmaz Üney tarafından bu konuşlandırma kararının iptali dolayısıyla dava açıldı. Dava Danıştay 10. Daire'ye gitti. 10. Daire'de Başkan'ın intibalarını -ben dışarıdan dinlediğimiz kadarıyla anlatayım. Gerçekten çok büyük bir destekle devam etti ve mobil santralin konuşlandırma davası, hâkimlerin de desteğiyle oldu aslında biraz diye düşünüyoruz, kabul kararı verildi.

"Niye böyle bir intiba?" dersiniz, bunu Arif beye sormak lazım. Çünkü her dilekçeyle başvurusunda ya da duruşmaya gittiğinde o desteği hissettiğini söyledi. Halbuki normalde

ONUR
GÜNGÖR'ÜN
KONUŞMASI

gerçekten bu mücadele içerisinde yargı kararlarından çok da fazla medet ummuyoruz çoğu zaman, ama Samsun Barosu olarak bu konuda yararlandık, yani o desteği yarımızda hissettik. Çünkü devamında gelen mücadelede farklı bir şey oldu. Mobil santral durmadı tabii, bu kaydırma kararının iptalinden sonra şirket baskısıyla –çünkü çok büyük bir yatırım, çok iyi bir yatırım, çok iyi bir rant sağlayan bir yatırım– ÇED olumlu kararı aldılar bir süre sonra. Bu ÇED olumlu kararının devamında da belediye, tabii çalışma izni verdi. Bunun üzerine tekrar kamuoyu hareketlendi, gösteriler yapıldı, Tekeköy'de belki 10.000 kişinin katıldığı gösteriler yapıldı. Hemen akabinde yine baro tarafından üç tane dava açıldı. Bunlardan bir tanesi Danıştay 10. Daire tarafından görüldü. Bu ÇED olumlu kararının olmaması gerektiğine ilişkin daha önceden verilmiş bir mahkeme kararı varken, ÇED dolanma niteliğindeki bu kararın iptali için. Peşine aynı anda belediyenin izin kararlarıyla ilgili olarak dava açıldı.

Samsun İdare Mahkemesi, her iki açılan davada da belediyenin verdiği izinle ilgili olarak yürütmenin durdurulmasına karar verdi, daha sonradan da işlemi iptal etti. Fakat ilginç bir şey oldu Danıştay 10. Daire'de. Samsun İdare Mahkemesi'nde de karar devam ediyor da, Danıştay 10. Daire'den istediğimiz yürütmenin durdurulması kararını verdi. Şirket ve idare karara itiraz etti. Çok açık hukuka aykırı şekilde Ankara Bölge İdare Mahkemesi itirazı kabul etti ve yürütmeyi durdurma kararını kaldırdı. Ne yapacağımızı şaşırdık ve bir talebimiz de olmadı. Fakat aradan 1 ay sonra mahkeme resen –burası çok ilginç– tekrar yürütmenin durdurulmasına karar verdi, Danıştay 10. Daire. Çok ilginç bir süreçti hakikaten. O anlamda, mobil santraller şu anda durdu, yaklaşık 2 aydır çalışmıyor. Fakat ilginçtir; çalışmıyor, ama bu arada da bu sözleşmenin süresi bitti, yani şirketin devletle yapmış olduğu sözleşmenin de süresi bitti.

Mücadele şu haliyle devam ediyor, yani yürütmenin durdurulması hakkında kararlar nedeniyle mobil santralde durdu işlemler, ama davalar devam ediyor.

Şimdilik Samsun Barosu'ndaki çevreyle ilgili davası bu, yani sadece mobil santraller üzerine. Bu da 5 yıllık bir süreci kapsıyor, çok da hareketli değil. Diğer barolardaki arkadaşlarımızın aynı sıkıntıları bizde de var, yani genç meslektaşlarımızı bu sürece katamıyoruz, kurumsallaşamıyoruz. Baro içerisindeki birtakım siyasi unsurlar nedeniyle, işe siyasi yaklaşımlar nedeniyle çevre hakkı hâlâ anlaşılabilmiş değil, çevre sorunu hala anlaşılabilmiş değil, ne yazık ki bu meslektaşlarımız tarafından da anlaşılabilmiş değil. Fakat bu noktada bir problem var, demin bir meslektaşım çok önemle üzerinde durdu: Yürütmeyi durdurma kararı alabilmemiz için, özellikle idareye idarenin savunması beklenmeksizin, hatta bilirkişiler tarafından beklenmeksizin alabilmek için idare dosyasını ele geçirmemiz gerekiyor. Ama bu tip davalarda idare dosyasını ele geçirmek çok zor. Bizim belediyeye başvurduğumuzda, izinlerle ilgili başvuru istediğimizde, bunu vermemek için, o dosyayı bize vermemek için ellerinden geleni yaptılar, ama biz bir şekilde o dosyayı çıkarttık ve yürütmenin durdurulmasını karşı tarafın savunması alınmaksızın istedik, bunu da bir şekilde başardık. Fakat bu konuda özellikle valiliklerden, mesela bu ÇED olumlu raporuyla ilgili baro bile alamadı, Samsun Çevre ve Orman Müdürlüğü'nden ÇED olumlu kararına ilişkin olarak dosyayı baro resmi yazıyla istemiş olmasına rağmen alamadı.

Bu süreçte bence Barolar Birliği'ne çok görev düşüyor, baroların kendilerine çok görev düşüyor. Bu anlamda, avukatlar olarak bizlerin tıkanıp durduğumuz noktalarda, sadece bu şey değil, yani çevre anlamında bir baronun kendi kurumsal mücadelesinde değil, tam tersine, bir idari kararla dahi dosyaları çıkartamıyoruz, idare mahkemesinde başkanların tavır ve davranışlarından dolayı. Bu anlamda gerçekten avukatlara şikâyetçi olduğunda, hemen tepkinin kurumsal olarak hem baro, hem Barolar Birliği tarafından gösterilmesi gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ediyorum. Saygılarımı sunuyorum.

Oturum Başkanı: Ben de teşekkür ederim.

Uşak Barosu'na söz veriyorum. Bir kahve aramız var. Uşak'tan sonra Tekirdağ ve Zonguldak kaldı. isterseniz, kahve arası vermeyelim, bitirelim. Ondan sonra bir kahve arası verip sonra değerlendirme yapalım.

Buyurun Başkanım.

KAZIM
KARGI'NIN
KONUŞMASI

Av. Kâzım KARGI (Uşak Barosu Başkanı): Türkiye Barolar Birliği'nin Değerli Genel Sekreteri, Değerli Saymanı ve yöneticileri, bu toplantıda bizleri aydınlatan değerli hocalarımız, İzmir Barosu'nun eski başkanı, değerli baro başkanlarım ve çevre konusuna duyarlı olan genç meslektaşlarım, tüm arkadaşlar; Uşak Barosu olarak biz bugün Baro Çevre Komisyonu üyelerimiz ve Uşak'taki davaları takip eden avukatlarımız ve konuya hassas, ilgilenen kalabalık bir heyetle katıldık. Bu bakımdan, biz Türkiye Barolar Birliği'ne -ki burada olmayan Başkanımızın da çevre konularında çok hassas olduğunu biliyoruz- başta Başkanımız olmak üzere öncelikle Uşak Barosu olarak teşekkürü borç biliriz.

Tabii saate bakıyorum, 15.45, en kalabalık heyet bizde. Monoton da olmamak için bazı konularda da nokta atışı yaparak, ama diyeceğimizi de sona kadar söyleyerek sözlerimizi devam ettireceğiz. Bu arada uyuyan arkadaşların gerekirse uykusunu açmak için değişik konulardan da bahsedeceğiz.

Oturum Başkanı: İsteyen arkadaşlar, dışarıdan kahvelerini alıp gelebilirler.

Av. Kâzım KARGI: Sayın Başkan; ben buna itiraz ediyorum. O zaman çay kahve konuşmasının rahatından bizim konuşma güme gider. Ya ara verelim, bu da bir tekliftir ya da bizce bazı konularda...

Oturum Başkanı: Uyku konusunda uyarı yapınca...

Av. Kâzım KARGI- O zaman uyumasınlar; ya ara verelim ya sonra devam edelim.

Değerli arkadaşlar; bu Barolar Birliği'ne bir öneridir, Uşak adı en sonda kalıyor. Her toplantıda böyle oluyor, siyasi ya da

diğer konularda. Arkadaşlarımız, Genel Sekreterimize söyledik. Tabii bu yanlış bir şey, olması mümkün değil, ama bu da bir öneridir. Yani bundan sonra böyle toplantılarda düşünün bütün baroların katıldığını, bir baştan bir sondan olursa, baştaki arkadaşımız zaten konuşuyor, ama sondaki arkadaşlar da baştakiyle paylaşmasını öğrenecek. Ortadakinin zaten sırası değişmiyor. Bu da bir öneridir, yoksa bizim Uşak'ın adına başka bir harf getirmeye veya bir şey getirmeye de bizleri zorlamayın. Bunu da bir öneri olarak Türkiye Barolar Birliği'ne bir dahaki toplantılarda ciddi ciddi, gülerek de öneriyoruz.

Değerli arkadaşlar; ben hemen kısa sıklmadan bir sunum yapıp diğer konuları arkadaşlarımız belirtecekler. Ancak şunu da belirtelim: Uşak'ta çevre konuları gerçekten hassas. Bize 04.02.2008 tarihinde bir dilekçe ve dosyayla konuyla ilgilenen Uşak Barosunun 18-20 tanesinin üyesinin imzasıyla bir dosya geldi. Tabii bu altın madeniyle ilgili, Uşak altın madeninden başka konular da var. Tabii arkadaşlarımız çok haklı olarak Anayasa'dan bahsediyorlar, cumhuriyetimizin temel niteliklerinden, devletin amaç ve görevlerinden ve Anayasa'nın 3. bölümünde yer alan 56. maddede herkesin sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkına sahip ve çevreyi geliştirmek, sağlığını korumak, kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın görevidir, ki avukatlar da bir vatandaş ve bu sefer tekrar Barolar Birliğine atıfta bulunuyorlar. Avukatlık Kanunu'ndan doğan vazifelerimizden dolayı çevre konularında hem Uşak Barosunu, hem de Türkiye Barolar Birliği'nin davaları takip etmesi gibi önümüze dosya geldi.

Tabii ki biz bunu bir şey olarak söylemiyoruz, ama daha önce Uşak'taki davalar 2004'te başladığı için, birazdan anlatacağım nedenle, yani barolar çevrenin korunmasında, çevrenin duyarlılığına fevkalade sahip olmakla birlikte, vatandaşla karşı karşıya getirmemek için önceki başkanımız müdahil olmamış. Ama bu konuda avukat arkadaşlarımız -ki barodan- desteklemiş, biz de aynı şekilde bir uygulama yaptık. Türkiye Barolar Birliği'nin her konuda, mutlaka çevre konusunda da önemli o kadar genç meslektaşlarımızın sorunu varken, barolarda birçok

KAZIM
KARGI'NIN
KONUŞMASI

arkadaşlarımızın sorunu varken, her konuda davaya müdahil olması, bilemiyorum, çok doğru bulmadığım diyemiyorum da, yani daha öncelikli işlerimiz olduğunu düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar; işte bize gelen bu dilekçe üzerine sağ olsunlar, var olsunlar, Türkiye Barolar Birliği Bursa'da 100. yıl kutlamalarında idari mahkeme kararlarının, mahkeme kararlarının uygulanmaması şeklinde bir gündem koydular ve çevre konuları o zaman da gündeme geldi. Orada da bir sunum yaptık. Ancak konu şu: Bütün bunlar birlikte değerlendirilmeli. Birlikte değerlendirmeden kastımız şu ki, çevreyi korumak hepimizin görevi ve bunu birlikte değerlendirmemiz gerektiği gibi, ben sabahtan Artvin Barosu Başkanı başta olduğu için, yine Çanakkale'nin gerçi reklama ihtiyacı yok, Artvin'de yaşayan kelebekten, bitki çeşidinden... Tabii bunları eleştiri için de söylemiyorum, haklı, güzelce Artvin'in reklamını da yaptı. Biz de Uşak'la ilgili, çevreyle ilgili bazı şeyler araya sokup ondan sonra devam edelim.

Efendim, bizde, Ulubey'de dünyanın en uzun ikinci kanyonu olan Ulubey kanyonları var ve 23-24 Haziran'da festivali oluyor. Yine aynı şekilde Banaz bölgesinde geçen hafta festivali olan bir yaylamız var, Üzeyir Yaylası diye ve "Yörük Şenlikleri" adı altında ikincisi yapıldı ve 25.000 kişiyi ağırladılar. Gerçekten bir tabiat harikası. Keza, Banaz bölgesindeki ormanlar, Bolu'dan sonra Kütahya-Banaz gerçekten bu yönden zengin, Türkiye'de çok önemli bir çevre ve tabiat harikası diye düşünüyoruz. Yine bir ilçemiz var; çilek. "Çileğin çevreyle ne ilgisi var?" dersanız, çilek de tabii ortamda yetişiyor, hormonsuz falan. Uşak'ımızın yine tabii ortamında çevreyle ilgili çilek tarlalarında gerçekten güzel çilekler yetişiyor. Ama birazdan değineceğimiz nedenlerle, hormon, gübre gibi nedenlerle artık onlar da bozulmaya başladı diyoruz.

Değerli arkadaşlar; Uşak'la ilgili bu kısa tanıtımı yaptığımız sonra, yine kimseyi sıkmadan devam ediyoruz. Uşak'ta çevre konularıyla ilgili sorun bir değil, birden fazla aslında. Bunlardan ilki, daha önce, altın madeninden de önce bizim bir Banaz Çayı Büyük Menderes Havzası, Aşağı Gediz Ovası'yla

ilgili sanayi atıklarının yaptığı kirlilikten dolayı gerçekten büyük bir sıkıntı yaşandı. Ama çevreci arkadaşlarımızın ve bu konuya duyarlı sivil toplum örgütlerinin uğraşmaları ile artık fabrikalarda arıtma tesisleri de yapıp, yani kısmen düzelmeye bu başladı, ama henüz daha etkileri geçmedi.

Yine çevre konusuyla ilgili olunca, en önemli konu da altın madeniyle ilgili olan dava. Tabii arkadaşlarımız biraz terminoloji hatası da yapıyorlar: Eşme'deki olay. İlçeler arasında da yarışma vardır, bu heyetten Eşmeli arkadaşlar da var. Aslında Eşme ile ilgili değil, Ulubey'le ilgili, fakat Eşme diye anılıyor. Altın madeninin resmi adı Kışladağı Altın Madenidir ve bu Eşme ilçesiyle Ulubey ilçesinin arasında, sınırda, fakat Ulubey tarafındadır. Dolayısıyla Uşak'a mal olduğu için, biz fazla bir şey demiyoruz, ama teknik bir konuda Eşme falan deyince, ben geçende esprili Bursa Toplantısında dedim ki, "Eşme'de değil, Ulubey'de." Yani "önce konuyu net konuşun" derler. Dolayısıyla Eşme'de olan altın madeniyle ilgili size kısa bir açıklama yapacağız.

Değerli arkadaşlar; biz sabahtan beri bütün arkadaşlarımızın söylediklerine saygımız var, katılıyoruz. En azından paylaşma açısından, birbirimizi anlama açısından ve çevreye duyarlılık açısından fevkalade güzel şeyler söylendi. Ancak ne var ki baktığımızda, hepimizin bazı hataları olduğu bir gerçek.

Değerli arkadaşlar; Uşak'taki altın madeniyle ilgili malesef arkadaşlarımdan, konuyla mutlaka ilgileniyoruz da konuyla ilgilenen arkadaşlardan, son yıllarda gündeme geldi. Biz çevreciler veya çevre duyarlı olanlar, burada bir özeleştiri yapmadan da geçemeyeceğim, -şöyle bakıyorum, herkesin de uykusu açıldı- hep son anda, iş son noktaya geldiği zaman devreye veya kamuoyuna, basına fevkalade yükleniyoruz veya bizim aklımız başımıza geliyor. Uşak'taki altın madeniyle ilgili devletin kurumu olan MTA, 1996'lı yıllarda araştırma yapıyor, burada maden olduğunu buluyor. Her ne hikmetse, MTA bu yeri terk ediyor ve şimdiki maden şirketi yeri alıyor. İlk dava ÇED raporuyla ilgili, en önemlisi -13-14 tane var- Nisan 2004

KAZIM
KARGI'NIN
KONUŞMASI

yılında açılıyor. İşte bundan sonra Uşak'taki bu altın madeni gündeme geliyor. Orada altın madeninin bulunduğu belli, buna MTA'nın devrettiği belli. Aradan yıllar geçmiş, neredeydi bizim bu arkadaşlarımız? Bunun böyle geleceği de belli, yarı sabahın olacağı akşamdan belli gibi, bunun böyle geleceği de belli. Haksız da demiyoruz kimseye. Konu bu gündemde devâm etti, gidiyor.

Değerli arkadaşlar; bu altın madeniyle ilgili teknik konuları arkadaşlarımız birazdan verecekler. Biz kısaca bu altın madeniyle ilgili daha farklı bir konu söyleyip çay molasına geçelim deriz.

Arkadaşlar; bu altın madeniyle ilgili açılmış davalar var. Bu davalar, 1. ÇED raporunun iptaliyle ilgili açılan dava. 2. Kısaca su isale hattının iptaliyle açılan davalar. Bunlar idari yargı ve adli yargıda. 3. Sağlık koruma bandı izninin iptaliyle açılan dava. Mecra irtifak hakkının sözleşmesinin iptaliyle açılan dava. Yeraltı su arama ve kullanma izninin iptaliyle açılan dava. Yine aynı şekilde iznin iptaliyle açılan dava. İşletme deneme izninin iptaliyle açılan dava. Yeraltı suyu kullanma izninin iptaliyle açılan dava ve neticede saymak istemiyorum, bu şekilde ormanla ilgili davalar var. Ama bunların en önemlisi, ÇED raporuyla açılan ve kamuoyunda, basında gündeme gelen konu bu.

Değerli arkadaşlar; bu konuda Manisa İdare Mahkemesi'nde ÇED raporunun iptali için Orman Bakanlığı'na karşı dava açılmış ve bu davada 2006/1738 sayılı kararıyla önce reddedilmiş, Danıştay önce yürütmenin durdurulması kararını vermiş, madencilik faaliyetleri durmuş. Ancak Danıştay, 6.2.2008 tarihinde Manisa İdare Mahkemesi'nin yürütmeyi durdurma kararı da var, usulden, yani bilirkişi raporu eksik olduğu için bozmuştur. Bozma üzerine ne yapılmıştır? Dün gelirken -söylemekte bir beis görmüyoruz- baromuza yardım eden Uşak'ta Sayın Vali ile görüştüm. Kendi açısından haklı, "neden yeniden izin verdiniz?" O iptalden sonra ise Uşak Valiliği, 6.3.2008 tarihinde "bozma ilamı gerekçesinde izin verdim" diyerek yeniden çalışma izni vermiş ve maden faaliyetine devam ediyor.

Biz öncelikle şuraya bir nokta koyalım: Mahkeme kararlarını bertaraf edici sonradan her türlü yasal düzenleme, hukuka karşı bir hile, arkadan dolaşma ve yanlış olduğunu düşünüyüz. Yoksa hukuka karşı saygımız kalmadığı zaman, hepimiz bundan büyük sıkıntı duyarız. Ama ne kadar orijinaldir ki arkadaşlar, Danıştayın kararına baktığımızda, *“üretimin her aşamasında çeşitli şeyler, bilirkişi raporunu eksik bulmuş, çevreye ne derece, ne şekilde zarar verdiği belirlensin ve ona göre karar verilsin.”* Vilayet bunu *“üretimin her aşamasında”* dediği zaman, *“Durmmuş üretimin olduğu yerde nasıl her aşamasında? Ben Danıştayın bozma gerekçesine uygun olarak yeniden izin verdim”* diyor ki, kendi açılarından, ilk bakışta da gerçekten doğru. Arkadaşlarımızın değindiği gibi, mahkeme kararları da açık olmalı, ama maalesef eleştirme değil, bunlar bizim idare mahkemelerimiz, bunlar bizim Danıştayımız. Hele hele gündemin hassas olduğu şu günlerde mahkemelerimizi, yargı bağımsızlığının önemli olduğu şu günlerde mahkemelerimizi de fazla eleştirirsek, haksız değilsiniz ama biraz daha hassasiyet göstermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Artvin Barosu Başkanı, konuşmasında -ki hiçbir art niyet yok- bazı hususlarda, askeri bölgelerde maden aranmasıyla ilgili *“askerler niye ses çıkarmaz?”* gibi ve hatta bu yasal düzenlemeyle ilgili vatana ihanet, onu kastettiğini demiyorum, bu kanunu çıkaranlar gibi cümleler ve yine bir başka arkadaşımız da Danıştay Başkanlar Kurulu'nun verdiği kararı eksik ve yetersiz gibi bir şeyler söylemişse haklı olabilirler, ama yargı bağımsızlığını zedeleyecek, en çok ihtiyacımızın olduğu şu günlerde sözlerimize biraz daha özen gösterirsek, belki sizlerden büyük olarak daha hassas olduğunu da belirtiyorum. Çünkü Yüce Önder Atatürk, birçok konularda dediği gibi, *“yargı bağımsızlığı olmayan ulusun devlet halinde varlığından söz edilemez”* diyor. Biz bağımsız yargının arkasında durmak durumundayız. Bağımsız yargının anayasada savunma, yapıcı bir unsuru da değil, savunmanın yapıcı unsur olarak alınmamakta, savunmanın anayasada bağımsız yargının başlığı altında yerini almasına inananlarıdır. Ama bugünlerde daha hassas olmamız gerektiğini düşünüyoruz.

KAZIM
KARGI'NIN
KONUŞMASI

Değerli arkadaşlar; çevre gerçekten çok önemli. Biz iki hafta önce -Uşak bir ilklere şehri- bir sempozyum yaptık. Ben bütün arkadaşlardan özür dilerim, biraz davetiyeler geç ulaşmış. Bazı gerçekleri de itiraf edelim, bizim böyle büyük imkânlarımız yok. Yani 50 kişi geldiği zaman, gerçekten ağırlamada şey yönünden, kalacak otellerimiz falan olmadığı için sıkıntı çekiyoruz. Ancak işte gelen Yargıtaydan Birinci Başkanımız, daire başkanları, birçok kişiyi nerelerde ağırladık, biliyor musunuz; işte o çevreyle ilgili tarihi Cılandıras Şelalesi'nde, köprüsünde, kanyonlarda. Yani dıştan bir gelen olduğu zaman, çevrenin fevkalade önemli olduğu zaten bildiğimiz gibi bir kere gündeme geldi.

Değerli arkadaşlar; biraz bu nevi toplantıların bundan sonra devam etmesini diliyoruz. Ancak çevreyle ilgili konularda Uşak Barosu'nun neden müdahil olmadığını demin dediğim gibi, barolar kamuyu ilgilendiren her konuda hassasiyet göstermeli, müdahil olmalıdır, ama bazı gerçeklerimiz de var. Uşak'ta altın madeni olup şirket bu yerleri almaya başladığı zaman, oranın yöre halkı, köylü vatandaşlarımız veya ilçede olan kişilerimiz birbirleriyle yarıştılar. Çevrecilerin uyarmasına, diğerlerinin uyarmasına rağmen, toprağına 1 diyorsa, 5 verdiler ve bundan da büyük bir mutluluk duydular. Buna karşı, bunu engelleme, bir baro olarak müdahil olsanız, fevkalade sıkıntı ve çevreyle ilgili bir arkadaşımız dedi, asgari ücretli de olsa, bugünkü ortamda iş buluyorlar, seviyorlar. 700 tane aile oradan ekmek yiyor ve yine aynı şekilde çevreyle ilgili bu altın madeni ve mahkeme kararlarının uygulanması sırasında vatandaşla arasına devletin kolluk kuvvetleri girdi, jandarmayla, polisle karşı karşıya kaldılar. Her olayda arkadaşlarımız gerekli gayreti, hassasiyeti gösterdi, ama bir arkadaşımız dedi, "barolar kendi işine baksın, buna da mı?" Biz Uşak Barosu olarak, bölgenin özelliğinden dolayı konuyu desteklemekle birlikte, bizzat müdahil önceden olmamış, biz olmadık. Ama biz Çanakkale'yi, Antalya'yı ve diğer arkadaşları, Artvin'i de buradan kutlamamız gerektiğini düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar; bizim şimdilik söyleyeceklerimiz bu kadar diyeceğiz. Ama bütün bunların temelinde ne var arkadaşlar, biliyor musunuz; bizce şu var: Demokrasi tüm kavram ve kuramlarıyla işlemediği zaman, bunun içinde yasaması, yürütmesi ve yargısı, adaletin geç işlediğinden söz ediyoruz. “*Hâkim, savcıların, idari şeylerin yetersiz olduğundan bahsediliyor*” manasında sözler söylendi. Bizim Uşak olarak bir şanssızlığımız daha var: Uşak’ta bizim idare mahkememiz bile yok. O Gediz Havzası’yla ilgili bilirkişiler Manisa’dan geliyor. Diyelim çevreye fevkalade kötü koku yayıyor, keşif günü geldiği zaman bir rüzgar eserse o koku gidiyor, ama onlar gittikten sonra yine geliyor. Gerçekten sıkıntılar var, yani Uşak’ın kararını Uşak’ta durmayan kişiler veriyor. Bazı iller gerçekten şanslı, ama bizim sorunlarımız da büyük. Bütün bunlar demokrasinin tam kurum ve kurullarıyla işlemesiyle uygundur diyorum.

Diyebilirsiniz ki, “*bu nereden çıktı?*” Bu şuradan çıktı arkadaşlar: Denizli Forum Toplantısında genç meslektaşlarımızın -Sayın Genel Sekreterimiz, yöneticilerimiz vardı- sorunlarını dinledik. Şunu söylüyorlar: “*Stajda sıkıntı çekiyoruz, ama aynı şeyi staj bitti mi biz de yapıyoruz, gençlerle ilgilenmiyoruz. Efendim, içimizden milletvekilleri, siyasiler çıkıyor, Avukatlık Kanunuyla ilgili daha önce savunduğu şeyleri seçildikten sonra unutup veya vazgeçiyor, pek üstüne düşmüyor.*” Ama çıkanlar da var, bu dönem Mersin’den bir baro başkanımız milletvekili oldu. Ben başka var mı, hatırlamıyorum. İçimizden arkadaşların -siyasete atılın, konularla ilgilenin- çıkmasıyla bu daha gündeme gelir.

Ben şunu söylüyorum: 12 Eylül sonrası Türkiye’de Siyasi Partiler Kanunu’nda ve herkesin eleştirdiği seçim kanunlarında değişiklik olmadığı zaman, bu sorunlar çok konuda devam eder. Çünkü her şey kanun meselesi, kanunla çözülüyor. Kanunla çözülmesi için biz burada toplantılar yaparız, çok iyi, çok güzel bir şey, ama oraya gittiği zaman bir arkadaşımız, bölgesinden seçiliyor, gidiyor, konuları çok iyi biliyor. Bunu Avukatlık Kanunu, sınavların kalkmasında yaşadık. Sayın yöneticilerimiz, şimdiki Meclis Başkanı, diğerleri, ama en son katılıyorlar, en son talimat başka yerden geldi, uymaktan başka

KAZIM
KARGI'NIN
KONUŞMASI

da bir şey yapamıyorlar. Eğer o insanlar, kendi bölgelerinden demokratik bir usulde, önseçimle gelmiş olsa, belli parti hiyerarşisi ve disiplini altında inanın çevre konusunda da, her konuda kalkar, gerçek fikrini söyler. Ama olmadığı zaman, her şey liderin iki dudağının arasında olduğu zaman, siz kendinizi milletvekili yerine koyun. Senin yanında çevreye duyarlı olur, ama oraya gittiği zaman, verilen talimat neyse, ona göre Orman Kanunu da çıkarır, Maden Kanunu da çıkarır, onlara da bir şey diyemiyoruz. İşte bunun seçimi de demokrasinin tüm kuram ve kavramlarıyla, kurumlarıyla işlemesidir diyorum.

Şimdilik sözümüzü burada bitiriyoruz. Çay kahve arasından sonra teknik konuda arkadaşlarımız bilgi verecek. Biz tekrar bu toplantıyı tertip eden Türkiye Barolar Birliğine, Genel Sekreterine, tüm yöneticilerine ve katılan tüm arkadaşlara Uşak Barosu adına, katılımcı arkadaşlarımız adına, şahsım adına saygılar sunuyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz, sağ olun Başkanım.

Tekirdağ; buyurun.

HASAN
ORTA'NIN
KONUŞMASI

Av. Hasan ORTA (Tekirdağ Barosu Başkanı): Tüm katılanlara saygılar sunuyorum. Barolar Birliği Yönetim Kurulu'na, başta Başkanı'na ve Yönetim Kurulu üyelerine böyle bir bilimsel toplantıyı düzenledikleri için de teşekkür ediyorum. Bu tür toplantıların devamını da diliyorum. Hatta mümkünse uzun süreden beri bu konuda çok büyük mücadele veren Artvin Barosu Başkanı'nun faaliyetlerine destek vermek için bundan sonraki toplantının Artvin'de olmasını da arzu ediyorum ve öneriyorum.

Ben Uşak Barosu Başkanı'na da teşekkür edeceğim. Her ne kadar çay molasından sonra beni bırakmak istese de, gerçekten akıcı konuşmasıyla, etkili konuşmasıyla uykulu halimizi ortadan kaldırdı. Ben o konuşmadan sonra hepinizi karşımda diri gördüğüm için kendimi mutlu sayıyor ve kendisine de teşekkür ediyorum.

Neden Artvin’de toplantı yapılmasını istedim? Ben, ülkenin Batıya açılan kapısı Trakya’dan geliyorum, yenik olarak geliyorum. Gerçekten çevre konusunda, sanayinin getirmiş olduğu zararlar konusunda biz yenik düştük. Önceki Başkanım Sayın Güneş Gürseler, -benden önce Tekirdağ Barosu Başkanı’ydı, daha önceki dönemlerde parlamenterlik de yaptısiyasi yaşamında olsun, baro yaşamında olsun, gerçekten çevre konusunda emeği ve eserleri olan bir meslektaşımızdır.

Bu ülkenin Osmanlı İmparatorluğu’nun kapitülasyonlar nedeniyle çöküşü üzerine kurulduğunu hepimiz biliyoruz. Yüce Atatürk, 1924 Anayasası’yla, Cumhuriyetin ilkeleriyle, değişmez temel yasalarıyla bu ülkeyi kurdu. Ziraata karasabanla başladık. Tabii ki ilerlemek için, gelişmek için ilim ve sanayi şarttı. Hiçbir ziraat ülkesinin kalkındığını, sadece ticaretle ülkelerin kalkındığını hiç dünyada emsali değil. Dev sanayileşmiş ülkeler, kalkınmakta olan ülkeleri nasıl etki altına almak istediğini, nasıl kapitülasyon uygulaması içine girdiklerini de ülkemizde yaşıyoruz.

Sanayileşmesiz bir ülke olmaz. Genç Türkiye Cumhuriyeti, topluluğneyi, hatta elektrik yoktu köylerde, gaz lambasının şişesini de bile ithal ederek temin ediyordu. Bunu bir gün gelip kendimiz yapacaktık. Hem Osmanlı’nın borçlarını ödedik, hem sanayileşme konusunda adımlar attık. Hatta bizim yöremizde, Alpullu’da bir şeker fabrikası vardır, bunun kurulma kararı Bakanlar Kurulu’nda tartışılırken Yüce Atatürk’e diyorlar ki devlet başkanı olarak, “yurtdışından gelen şeker daha ucuz, fabrika kurmaya ne gerek var?” Yüce Atamız diyor ki, “*hem şeker üreteceğiz, hem işçimize, köylümüze alan açacağız, hem de zaman içinde daha ucuz üretmeyi bileceğiz.*” Gelin görün ki, şimdi o şeker fabrikasını yabancı sermayeye sattık, ama o yörede pancar üretecek suyu da bitirdik. Nasıl bitirdik? Yine Ergene konusunda çok değerli Edirne Barosu mensubu meslektaşımın anlattığı gibi, Gürseler’in de bu konuda çok büyük çalışmaları vardır, açıkloturumlar vardır. Bu konuda hepimizin de bilgi sahibi olduğunu zannediyorum ve öyle kabul ediyorum.

HASAN
ORTA'NIN
KONUŞMASI

Bu ülke buraya nasıl geldi? Türkiye sanayileşme konusunda ilerlerken, biliyorsunuz 1961 Anayasası'yla sanayileşme de gelişti, bir de planlı ekonomiye girdik, Devlet Planlama Örgütü kuruldu. Ama bu Devlet Planlama Örgütü'nde üretilen planlar uygulanmadı. Oradaki eğitimle devlet başkanları, başbakanlar yetiştirdik, politikacı yetiştirdik, ama o kurumda öğrendiklerini politika alanına atıldığı zaman devlet büyüklerimiz yanlış uyguladılar, bu ülkeyi bu hale getirdiler.

Biliyorsunuz, 1961 olayından sonra başbakan olan, daha sonra da devlet başkanı olan devlet büyüğümüz, siyasi propagandalar yaparken "*devlet, millet pilav istiyor, plan istemiyor*" dedi, plana karşı çıktı. O plansızlık sayesinde benim geldiğim yöre Trakya'da bugün bine yakın fabrika var. Tabii tahmini söylüyorum, çünkü bunlar kayden imal edilen fabrikalar olduğu için, plan, proje ve ruhsatla imal edilmediği için sayısını bilemiyorum, ama sayısının yüksek olduğunu nereden biliyorum? Benim Tekirdağ ilim vergi ödemedede 8. sırada. Neden 8. sırada; sanayi bölgesi olduğu için. Sanayileşmeyi gönülden destekliyorum, sanayiye niye karşı çıkalım? Sanayiye karşı çıkmakla kendi kabuğumuzda kaderimizle yoksullukla paylaşıp dünya milletleriyle yarışmamız mümkün değil.

İlk önce Çerkezköy'de sanayi bölgesi ihdas edildi. Bu planlama örgütünün raporuydu. Biz ne yaptık? Çerkezköy'deki sanayi bölgesinin, sanayi arsalarının 1/3'üne fabrika yaptık. O fabrikaların arasında yine zirai faaliyet, ayçiçeği ektik, buğday ektik. Halbuki hiç birbirine bağdaşmayan şeylerdir. Bir de o fabrikaları herkes devletten, Arsa Ofisi'nden sanayici ucuz arsa aldı, ama bunların yüzde 80'i teknolojik olarak binanın inşaat mühendisine, mimara projesi yapılmadı, çevreye zarar verip vermeyeceği konusunda düzenleme yapılmadı. Öyle sanayi kolları var ki, şimdi karşı olmamıza rağmen, 80 sonrası Çorlu'ya İstanbul'un Kazlıçeşme'si, İstanbul bitmiş, metropol dünya şehriydi, İstanbul'u kurtarmak için Zeytinburnu Kazlıçeşme'deki deri fabrikalarını kapattılar, deri sanayiini, bir kısmını Tuzla'ya adres gösterdiler, bir kısmını da Çorlu'ya gönderdiler. Bu Çorlu'da hem çevre kirliliği yaptı. Bir de

Trakya'ya suyu, yeraltı suyu zengin diye tekstil fabrikalarını gönderdiler. O tekstil fabrikalarıyla deri sanayisi, daha önce İtalya tarafından, Avrupa ülkeleri tarafından çevreye zarar verdiği, kirlenme yaptığı için terk edildi. Şimdi tabii ki tekstil fabrikası olmayacak mı; olacak, ama belli bir ruhsat, belli bir plan-program çerçevesinde olacak.

Çok ünlü patronları olan bir fabrika bina yapıyor, inşaat mühendisi ve projesi yok, mimarı yok ve yemekhanenin içine kuyu kazıyor, o kuyudan çıkan doğalgaz birikimi sayesinde grizu patlaması oldu ve yüzlerce işçi öldü. Hemen şirketin ismi değişti, o ölenlerin yakınları tazminatlarını aldılar mı, almadılar mı, bilemiyorum. Pek çoğunun almadığını duyumaya dayalı biliyorum, elimde veri yok. O sanayi kuruluşu halen devam ediyor ve o ruhsatsız fabrikanın açılışını yine çok değerli 9. Cumhurbaşkanımız geldi yaptı ve ne ruhsatı vardı, ne planı vardı, ne projesi vardı.

Bir başka anımı da meslek anımdan söyleyeyim. Çerkezköy'e giderken Tekirdağ valisi, 20-25 yıl önceki vali Sayın Fethi Aytaç fabrikaya sapor. Fabrika, ayçiçeği yağı üreten bir fabrika. Ruhsat soruyor. O zaman konuyu inceleyince öğrendim ki, ekstraksiyon yağ üreten fabrikaların hekzan gazı kullandığı için vilayet değil, bakanlık ruhsatıyla çalışması gerekiyor. Çünkü insan sağlığına zararlı hekzan gazını kullanan bir fabrika. Valimiz görüyor ki, fabrikanın inşaat ruhsatı yok, bina kaçak, hele hele işletme ruhsatı hiç yok. O fabrika mühürlendi. Kısa bir süre sonra nasıl kalktıysa, işletme ruhsatı, tekrar açıldı. Bugün hâlâ faal, ama ruhsatı olup olmadığını ben de bilmiyorum.

Tekirdağ Organize Sanayi Bölgesi'nde çevre kirliliği başladı. Edirneli meslektaşımın yakındığı Ergene Deresi Çerkezköy'de oluşmaya başlar. Oradan doğanın verdiği sudan fazla sanayi atıkları, asitli sular Çorlu Deresi'ni kirletti. O Çorlu Deresi ki, ben ortaokul öğrencisiyken, orada gözleri az gören, kulağı az işiten Recep diye bir amcamız vardı, yaşamını da orada elle balık tutarak sürdüren bir kişiydi. Bugün inanun orası pis kokunun kaynağı ve insan sağlığını tehdit eden sivrisineklerin

HASAN
ORTA'NIN
KONUŞMASI

mekânı oldu. Hayvanlarımız oradan su içemez oldu, asitli su olduğu için hayvanlar öldü, zaten içmesi mümkün değil. Sulu ziraat yapan çeltik ekimi yok oldu, ayçiçeği sulaması yok oldu ve gerçekten yaşamsal, insan sağlığını tehdit eder bir hal aldı. Barolar Birliği Genel Sekreteri Güneş Gürseler bey, bu konuda benden çok daha bilgi sahibidir, araştırma yapan kişidir.

Biz buraya nasıl geldik? Hukuka aykırı sanayi olmaz, hukuka aykırı yönetim olmaz. Tabii ki eleştiri yaptıktan sonra sanayileşmeye de devam edeceğiz, çözüm önerilerini de sunacağız. Çok daha fazla verecek örnek var, ama konuşmamı uzatmamak için çözüm önerilerine gelmek istiyorum. Biz iyi yönetilmiyoruz. Bizim planlamadan 1961 Anayasası'ndan sonra bir de 12 Eylül hareketi getirdik. 12 Eylül Harekatı'ndan sonra da daha kötü yönetilir hale geldik. Biz Türkiye'yi iyi yönetemiyoruz. Bu yöneticileri biz seçiyoruz. 12 Eylül'den sonra üniversiteler susturuldu. Tabii ki bu olayın danışmanı bilim adamları olacak; üniversiteli politika yapacak, yarının yöneticisi olacak. Ben 12 Eylül öncesi, 1968 kuşağının mensubu olarak yetiştim. O dönemde birbirimizi anlamadık, sağcı-solcu olarak birbirimizin kafasını kırdık, ama ben o dönemin sağcılarına da, solcularına da gıptayla bakıyorum, bu memlekete büyük hizmetleri oldu, ama önleri kesildi.

Şimdi tabii çözüm önerirken halkı uyandıracacağız. Ben baromda her yemin törenini icra ederken Yüce Atatürk'ün Nutku'nu her stajyere hediye ettiğim gibi, kısaca şu söylemi de yapıyorum, sizlere de bilirsiniz, ama hatırlatmakta yarar görüyorum: Diyorum ki, *"bu ülkeyi ehil insanlar idare etsin"*. Hukuk eğitimi almak her kula nasip olmaz. Hukuk eğitimi alan insanların ülke yurttaşlarına borcu vardır. İdealinize yakın partide siyaset yapın, bu ülkeyi hep beraber güzel yönetelim. Ülkeyi yönetenler ulemadan esinlenmesin, üniversitedeki bilim adamlarından esinlensin, bilimsel görüşlerle sanayimizi de yapalım. Dünya bizim evimiz, toprak anamız. Halk şairi ne demiş; *"yüzün yırttım el ile, karnın deştim kazma ilen, bel ilen, beni yine karşıladı gül ilen"* Gerçekten karasabanla ektik toprağı, ekmek aldık, ama bugün inanır mısınız, ben aynı zamanda çiftçilik

faaliyetini de sürdürüyorum, teknoloji girmeden önce dekara 100 kilo buğday alıyorduk. Bugün Trakya'da 700-800 kilo ürün alıyoruz. Tabii ki bu bilimin sayesinde, araçlarının sayesinde oldu, ama maalesef bugün tarım ülkesi, kendine yeten ülke idik, ondan da geri kaldık. Domatesin çekirdeğini İsrail'den ithal ediyoruz. Niçin benim üniversitedeki bilim adamıma araştırma olanağı verilmesin, tohumu biz niçin üretmeyelim, sanayide niçin ileri gitmeyelim?

HASAN
ORTA'NIN
KONUŞMASI

Bir de Çerkezköy'de çevreyi kirleten fabrikalar konusunda 1980 yılı sonrası dava açıldı. Mahkeme, arıtma tesisi olmayan, yani inşaat ruhsatı, işletme ruhsatı olmayan fabrikaların kapatılmasına dair karar aldı, ama bu kararı bir türlü uygulamadık. Bizim Barom Genel Sekreterimiz Av. Engin Özden Çerkezköy'de avukatlık mesleğini sürdürmektedir. "Bu mahkeme ilamını neden işletemedik?" öyküsünü sabırla kısaca ondan da dinlersek, beni de sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum. Bu tür toplantıların devamını diliyorum.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Av. Engin ÖZDEN (Tekirdağ Barosu Genel Sekreteri): Sayın Barolar Birliği yö 107neticilerim, sayın meslektaşlarım; ben konuşma yapmak için bir hazırlık yapmamıştım. Fakat sayın meslektaşlarımın çok menfi olayları, gelişmeleri anlatmaları üzerine birkaç cümle de ben eklemek istedim, Sayın Başkan'a da bunu söylemişim.

ENGİN
ÖZDEN'İN
KONUŞMASI

Biz hukukçular, hukukun üstünlüğüne inanan kimseleriz. Burada bu çevreyle ilgili sorunları görüşürken, çevre sorunlarından ziyade hukukun üstünlüğü prensibinin daha öncelik aldığı anlaşılmaktadır. Yürütmeyi durdurma kararları veya kesinleşmiş mahkeme kararları uygulamasında en büyük zorluk, hukukun üstünlüğünün yöneticiler tarafından kabul edilmemesinden çıktığı anlaşılmaktadır. Biz öncelikle hukukun üstünlüğünü bu ülkede yerleştirmek zorundayız. Eğer bu benimsenmiyorsa, o zaman bizim ne işlevimiz kalıyor, ne yapabiliriz? Aldığımız kararları uygulayamadıktan sonra, elimize herhalde tabanca bıçak alıp bunu uygulayacak halimiz

ENGİN
ÖZDEN'İN
KONUŞMASI

yok. Bu tabii ki hukukun oturtulması, hukukun üstünlüğü prensibinin sadece anayasalarda kalmaması, bunun ortaya çıkması, yerleştirilmesi, gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bu tabii başka bir konu, başka bir seminerde konuşulacak konu.

Benim Çerkezköy'de başımdan geçen bir iki olay var, bunları hemen kısaca anlatayım. 1985 yıllarında Çerkezköy'de çok büyük fabrikalar faaliyete başladı. Aşağı yukarı bugün Çerkezköy ve Çorlu civarında 500'e yakın fabrika var. Ama o zamanlar bu kadar fabrika yoktu ve bayağı büyük fabrikalar vardı. Bunların pis sular, atık suları da, katı atık maddeleri de vardı, ama pis suları Çerkezköy'den geçen dereye deşarj ediliyordu, bırakılıyordu ve hiçbir önlem alınmıyordu. Yol üzerinde, çayın üzerinde bulunan bir Kızılıpınar köyümüz vardır. Onun muhtarının suyu içen ineği ölüyor. Bunun üzerine kaymakamlığa bir dilekçe verdi. Kaymakamlık savcılığa ihbarda bulundu. Savcılık gerekli araştırmayı yaparak ceza mahkemesinde 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'na muhalefetten davayı açtı. O zaman benim sınıf arkadaşım olan Hâkim Kemal Taş vardı, çok ciddi eğildi olaya, muhtelif keşifler yaptı. Günlük keşifler yaptığı gibi, günsüz keşifler yaptı. Gitti, fabrikaların deşarj ettiği suların çıkış noktalarında durdu ve suları aldırıldı bilirkişilere. Neticede tabii ki sularda arsenikten her çeşit zehirli maddenin dereye bırakıldığı ortaya çıktı ve mahkeme dava zamanaşımına çok kısa bir süre kala, birkaç ay kala kararını verdi ve fabrikaların kapatılmasına karar verdi. Karar kesinleşti, bu sefer devreye büyük patronlar girdi. O zamanki hükümetle dirsek temasına geçildi ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun uygulaması, ceza maddelerinin uygulaması 6 ay ertelendi. 6 ay sonra bir 6 daha ertelendi ve neticede mahkeme kararı uygulanamadı.

Ancak şu oldu: Herkes aşağı yukarı bir arıtma tesisi kurmaya çalıştı, iyi kötü kurdu. Çoğu da ön arıtma mahiyetinde oldu. Şu anda da halen Çerkezköy'de çok fabrikada ön arıtma tesisi var. Artı, devlet nihai arıtma tesisini kurdu, ön arıtmadan çıkan sular nihai arıtmaya gidiyor, orada temizlenmeye çalışılıyor. Ama çok fabrikanın suyu yine dereye atılıyor, pis

olarak atılıyor. Bizden geçen çay, doğru Edirne'deki arkadaşlarımızın nehrine gidiyor, birleşiyor, oradan da Saroz Körfezi'ne boşalıyor. Halen çok kötü kokan bir deremiz var, 30 sene önce burada balık avlanırmış, millet su içermiş. Bu deremiz ve bu nehirlerimiz bu şekilde gitti.

İkinci örnek, katı atıklar yönünden söyleyeceğim, Çerkezköy'deki fabrikaların bir kısmı da ilaç fabrikası, ilaç fabrikalarının da katı atıkları oluyor. Bu katı atıkların imha edilmesi, insan sağlığına zarar veren katı atıkların imha edilmesi devletin yapacağı bir şey. Katı atığın imha edilmesi çok zor bir şey. Bir arkadaşım anlatmıştı; Norveç, ki çok gelişmiş bir ülkedir bu konuda, yine bir ilaç fabrikasının katı atıklarını fiyortların derinliklerine deşarj ettiğini söyledi. Demek ki çok gelişmiş ülkeler bile bu katı atıkları imha edemiyor, böyle bir problem var. Ama bu tabii ki devletin alacağı bir tedbir. 15 sene önce olmuş bir olay, 15 sene önce bir katı atık çıkarmış ilaç fabrikası. Devlete demiş ki, "bu katı atıklarımı imha etmek istiyorum, bunu sizin İZAYDAŞ'ımıza göndereceğim, alır mısınız?" "Bizim kapasitemiz dolu, biz onu alamayız." Fabrika ne yapacak; İZAYDAŞ almıyor. Başka yere dökse tehlike, fabrika sahasının bir yerine gömüyor. Tesadüfen fabrikanın genişletilmesi sırasında da bu variller çıkıyor ve devlet, şu anda savcılık vasıtasıyla ilaç fabrikasının peşinde.

Burada iki taraflı düşünmek lazım: Tabii ki çevreye zararlıysa bir ceza yemesi gerekiyor, ama devletin de bazı görevleri var, devlet de görevlerini yapmak zorunda.

Aşağı yukarı benim söyleyeceklerim, çevre sorunlarıyla ilgili bu iki örnektir. Ama Çerkezköy'de çok fazla böyle örnek yok. Devlet pis su deşarjının üzerine çok fazla gidemiyor, gitmiyor, çünkü kendisinin bazı hataları var, kendisinin de yapması gerekenler var. Devlet görevini yapamayınca, çevre de kirliyor.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz.

Zonguldak; buyurun.

YAKUP
ŞEKİP

Av. Yakup Şefik OKUMUŞOĞLU (Zonguldak Barosu Çevre Komisyonu Başkanı): Herkese merhaba diyorum.

OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Zonguldak Barosu adına buradayım, Zonguldak'ta Çevre Komisyonu Başkanlığı'nı yürütmekteyim. Ancak Zonguldak'la ilgili olarak çeşitli değerlendirmelerin dışında açılmış benim şahsi bir davam yok. Kendimin Doğu Karadenizli olmam dolayısıyla da Doğu Karadeniz'de gerek sahil yolu, gerek hidroelektrik santraller, gerek taşocakları, gerek orman ve gerek yayla yolları, köy yolları gibi birçok sorunu var ve bunlarla ilgili olarak 1996 yılından beri bir mücadele veriyoruz. 3 sene öncesinde İzmir Barosu'na kayıtlıydım, son 3 senedir de Zonguldak Barosu'ndayım, ama bu davalarla uğraştığım için ayın herhalde bir 10 gününü filan Doğu Karadeniz'de geçiriyorum.

Tabii Doğu Karadenizli olunca, Artvin Barosu benim çok dikkatimi çekiyor. Her ne kadar irtibata geçebilmiş değilsem de Artvin Barosunun çok değerli çalışmalarını ben izliyorum ve sorunlarını da çok iyi biliyorum, neyle mücadele ettiklerini de biliyorum. Buradaki birçok meslektaşımız belki Artvin'e gitmemiştir, ama ben gidiyorum, görüyorum. Yani bir Çoruh Vadisi'nin ne hale geldiğini, getirilmekte olduğunu görüyorum. Onun dışında, Doğu Karadeniz'in kıyı kesiminde, özellikle Trabzon'dan Hopa'ya kadar olan kısımda yine hidroelektrik santraller dolayısıyla çok güzel vadilerin, peyzaj bütünlüğü olan vadilerin, endemik türlerin, korunması gereken alanların ve belki SİT alanları da var aralarında, bu alanlarda çok ciddi sayıda hidroelektrik santral dayatması karşısında bu vadilerin tamamen ortadan kalkması, yok olması gibi bir sorun var Doğu Karadeniz Bölgesi'nde.

Bir de yine Karadeniz Sahil Yolu dolayısıyla Karadeniz'in kıyı ekosisteminin ne hale geldiğiyle ilgili olarak birtakım bilgiler vereceğim ve buralarda açtığımız davalardan bahsedeceğim. Bir de bunun dışında benim kişisel tecrübelerimden Çevre Kanunu'nun ne olduğu ve nereye gittiği ve ilgili yönetmeliklerinin hangi aşamada olduğu, yani ne kadar koruyucu

olduğu ya da Avrupa standartlarıyla karşılaştırıldığında hangi noktada olduğu konusunda bilgi vermeye çalışacağım.

Kıyı Kanunu'yla ilgili olarak başlayacak olursam, Kıyı Kanunu'nu ilgilendiren ve benim uğraştığım alanlarda -ki Doğu Karadeniz Sahil Yolu'yla başlar, Samsun'dan Sarp'a kadar- yaklaşık 10-14 tane davamın olduğunu zannediyorum. Burada bir davam reddedilmiştir, Danıştaydadır, henüz sonuçlanmadı. İki davamız lehimize sonuçlanmıştır, bir davada yürütmeyi durdurma kararı vardır. Diğer davalarımız ise halen daha yargıdadır, gerek Trabzon İdare Mahkemesi veya Rize İdare Mahkemesi'nde, gerekse de Danıştayda açtığımız davalar vardır; Bayındırlık Bakanlığının işlemlerine karşı, belediye meclis kararlarına karşı yerel idare mahkemelerine açtığımız davalar vardır. Fakat bizim oradaki davalarımız maalesef sonuçlanamıyor. Karadeniz Sahil Yolu bitti, yürütmeyi durdurma kararlarımız vardı, iptal kararlarımız vardı, aynı konuda 4-5 davamız var, fakat hiçbir netice alamadık. Burada Karadeniz, Trabzon'daki Karayolları Bölge Müdürlüğü, çok enteresan uygulamalar yaparak hukukun uygulanmasını engelledi ve biz henüz daha kesin, nihai kararlar da elimizde olmadığı için, tazminat ve ceza davalarıyla henüz o yollara başvurabilmiş değiliz.

Arhavi'den başlayacağım, Fındıklı, Pazar'dan bahsedeceğim ve en son Sinop Gerze bölümüyle ilgili olarak da bir açıklama yapacağım ve Karadeniz Bölgesi'nde sahil yoluyla ilgili kısmını açıklamış olacağım size. Arhavi'de yaklaşık 9 kilometrelik bir parkur vardı. Her şeyden önce şunu açıklamak isterim: Karadeniz Sahil Yolu, bir bölünmüş yoldur, çift gidiş, çift geliş ve Samsun'dan Sarp'a kadar 60/0 kilometre tutar ve bu yol tamamen sahilin dolgusu üzerine kurulu bir yoldur. Bir bütün proje olarak da onaylanmış değildir, 10-15 kilometrede bir proje bölünmüştür ve bu bölünme üzerine de her bir 15 kilometre bir başka firmaya bir başka idari işlemmiş gibi tesis ettirilerek hayata geçirilmiştir. Dolayısıyla yüzlerce dava açılması gereken bir konudur, ama maalesef o dönemde bizim gerek kendi başka yine çevreyle ilgili davalarımız do-

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

layısıyla başlangıçta bunlara müdahale edilemedi. Yani biz Samsun'da, Giresun'da, Ordu'da müdahale edilebileceğini vesaire düşündük. Kısmen edilenler de oldu, yani Giresun'da Eynesil gibi, Ordu'da Ünye gibi yerlerde başarı da kazanıldı. Ama maalesef yeterli mücadele edilmedi. Son noktalarında Samsun'dan başlayıp da Trabzon'a yaklaştığında ancak Doğu Karadeniz'deki meslektaşlarımız ve oradaki halk birtakım şeylerin ayırtına vardı. Çünkü olanları görmeye başlamıştı ve kendilerinin de aynı akıbetle karşılaşacağını fark etti ve biz o noktada maalesef devreye girebildik.

Yol, derinlik itibariyle 30 metreye kaya doldurmasıyla devam eden bir yoldu ve bu kayaların her şeyden önce bir yerden getirilmesi gerekiyordu. Bu kayaların bir yerlerden getirilmesi de Doğu Karadeniz'in güzelim vadilerinin ağzlarında çok devasa büyüklükte taşocaklarının açılmasına sebep oldu. Bu taşocakları maalesef patlatma yöntemiyle açıldı ve bu patlatma nedeniyle çok can kaybı da oldu, mal kaybı da oldu, orman çok ciddi zarar gördü, üzerinde patlatmalar yapıldığı için su kaynakları da zarar gördü. İnanılmaz bir trafik oluştu, trafik kazalarına sebep oldu, tozumalar inanılmaz oldu ve 30 metre derinliğe ve hiç de projesine uygun olmayacak bir şekilde küçük küçük kaya parçaları da dahil olmak üzere doldurma gerçekleştirildi ve Karadeniz Sahil Yolu bu şekilde devam ederken bizler de davalar açtık.

Dava açtığımızda, ilk iddialarımız da "burada kıyı kenar çizgisi çizilmiş değildir, dolayısıyla kıyı kenar çizgisi çizilmeden doldurma ve kurutma suretiyle alan kazanmak mümkün değildir" idi ve çok hızlı bir şekilde mahkemeler karar verdi. "Evet, burada kıyı kenar çizgisi yoktur, dolayısıyla yürütmenin durdurulması, akabinde hemen iptaline" filan şeklinde kararlarımız çıktı. Bunun üzerine, "bu usuli işlemdir" vesaire deniştirerek hemen kısa bir sürede o kıyı kenar çizgileri çizildi ve yeniden proje yeni bir işlemmiş gibi tesis edildi. Buna karşı davalar açtık, yine kazandık. Bu sefer de Karayolları, yürütmeyi durdurma kararına üzerine "ben 30. günde yürütmeyi durdurma kararınıza uyuyorum" dedi ve biz de şaşırдық, ne olacağını bekliyorduk. Bir hafta sonra "ben yeni bir

idari işlem tesis ettim, yolu 20 metre daha deniz tarafına öteledim” şeklinde projelerle devam etmeye başladı. Biz yine davalar açtık, yine kazandık, yine 20-30 metre daha deniz tarafına ötedi, bu şekilde devam etti. Kazandık, yine 20-30 metre ötelere devam etti ve örnek olarak söylüyorum, Arhavi bölümünde önceki kıyı çizgisinden itibaren yaklaşık bir 80 metre öteden geçmektedir yol. Yani orası bir körfezdi, o körfez olduğu gibi doldu ve çok devasa bir alan kazanıldı.

Tabii bu doldurma ve kurutma suretiyle alan kazanmanın yolu, Kıyı Kanunu'nun 7. maddesiyle başlayıp Bayındırlık Bakanlığı'na, Maliye'ye ve Genelkurma'ya kadar giden bir süreçle tamamlanan bir şey. İnanılmaz eksiklikler vardı. İnanılmaz yanlışlıklar vardı. Fakat dediğim gibi, 2002 yılından beri bu davalarımız halen daha sonuçlanabilmiş değil. Yani idare mahkemeleri maalesef çok yavaş davrandılar. Şimdi Danıştay'a giden dosyalarımız var. Danıştay 6. Dairesi'nde yürütmeyi durdurma kararlarımız kabul edilmemişti. Biz Dava Daireleri Genel Kurulu'na itiraz ettik. Dava Daireleri Genel Kurulu, Danıştay'a *“sen bilirkişi incelemesi yapmadan yürütme durdurma talebini reddedemezsin”* dedi. Bunun üzerine Danıştay'dan bilirkişiler geldi, 60-70 sayfalık bilirkişi raporları verildi ve *“Hayır, bu yol nasıl yapılır buraya; Çin Seddi gibi kentlerin önünü kapattı. Binanın üçüncü katı hizasından yol mu geçer; insanların denizle bağlantısı koptu. Rantı sen sahile kaydırdım, bunun güney geçişi mümkündü. Üstelik Kıyı Kanunu'nun 7. maddesinde 'başka alternatifler yoksa, ekolojik zarar vermeyecekse' vesaire derken, sen bunu nasıl yaparsın?”* filan gibi raporlar doğrultusunda işte yürütmeyi durdurma kararları da filan şimdi Danıştaydan çıktı, iptal kararlarını da bekliyoruz. Akabinde de ilgililer hakkında tabii ki hem yolu kapattırarak mıyız, kapattırmayacak mıyız gibi kafamızda çeşitli şeyler var. Tabii konu biraz tartışmalı, şimdi güzel bir yol vardı orada ve insanlar kullanıyorlar. Bu yolu kapattırabilir miyiz, kapattıramaz mıyız; buradaki belediyelerimiz *‘bu imar planına artık aykırıdır’* deyip de gelip çivi çakarlar mı, yoksa burayı yürüyüş yolu mu yaparlar, Kordon gibi aklımızda şeyler var.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Kıyı maalesef Karadeniz'de bitti ve Samsun'dan Hopa'ya kadar bulabilerseniz, çok nadir küçük ceplerde, küçük kumsallar yeni yeni oluşturulmuş, oralarda belki denize girme şansımız var. Onun dışında Karadeniz'de denize girme şansımız kalmadı, yani kaya, başka hiçbir şey yok. Bir Ünye tarafında bir kısım alan var, Eynesil tarafında bir kısım alan var, ama galiba orada çalışmalarını devam ediyor. Onun dışında, açtığımız davalarda bazen başarı kazandık, bu başarılarımız üzerine dediler ki *"bu projeyi buradan geçirmeyelim, tünel yapalım."* Hesaplarına kitaplarına baktığımız zaman, nerede kârlı ise, orada mahkemeler demeyelim, ama bizim iddialarımız kabul edildi. İşte doldurma belki daha ucuza mal olacaksa, pahalı olan sistem kabul edildi. Biz pahalı olmasın dedikçe, nedense hep pahalı bu projeler gerçekleştirildi. Maalesef Karadeniz'de kıyı bu.

Karadeniz'de bir başka sorun da taşocakları elbette. Yine bu sahil yoluyla başlayan bir taşocağı çılgınlığı var ve şimdi de hatta Gürcistan'dan bizim taşlarımızı istiyorlar filan. Soçi'de bir olimpiyat adası yapılacakmış, bu adanın taşlarının da bizim Karadeniz'deki taşocaklarından limanlar yoluyla, deniz yoluyla taşınması filan söz konusu. Bunu da önümüzdeki süreçlerde elbette çokça tartışacağız, yani bizim taşımıza ihtiyaçları var mıdır, yok mudur, niye bizden isterler filan diye.

Rize bölgesinden bahsetmek istiyorum özellikle. Rize bölgesinde 6 tane vadi vardır, Rize'nin başka da bir şeyi yoktur. Rize'de 6 vadi! Hepsisi de çok ciddi su taşıyan vadilerdir. Kaçkar Dağları'ndan doğar, çok düzenli sulardır, temiz, birinci sınıf sulardır. Bu vadilerin üzerinde ilk önce biliyorsunuz, basına da çokça yansımıştı, Fırtına Vadisi'nde bir proje gündemdeydi, hidroelektrik santral. Buna karşı 1996'da başlayıp 2004'de biten bir hukuki süreç neticesinde buradaki hidroelektrik santralinin yapılmasının önüne geçilecek bir yargı kararı elde ettik ve o tarihten bu tarihe de Fırtına Vadisi'ne girilebilmiş değil. Ama o tarihten sonra ise, bu enerji piyasasıyla ilgili olarak çok ciddi mevzuat değişiklikleri gündeme geldi. 4628 sayılı bir yasa ve Devlet Su İşleri'nin elindeki bütün barajları ve elektrik santrallerini işletmeye yetkilerin elinden alınması ve Devlet

Su İşleri'nin sadece planlayıcı ve denetleyici bir mekanizma haline getirilmesi neticesinde Devlet Su İşleri, sadece su kullanım hakkı tesisi dışında herhangi bir faaliyette bulunamayan, arkasından Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlanarak bir eşgüdüm sağlanmaya çalışılarak vesaire bir süreç sonucunda baktığımız zaman, elimizde bir su kullanım hakkı anlaşması yapılıyor, bir EPDK'dan elektrik üretim izni veriliyor, bir de Çevre Bakanlığında ÇED süreci devam ediyor.

Su kullanım hakkı anlaşmasıyla Elektrik Piyasası Düzenleme Kanunu'na baktığımız zaman, bir bakkal dükkanını açmak için elinizde ne gerekiyorsa, ne yapmanız gerekiyorsa, bunları yaptığınız takdirde size elektrik üretim lisansı da veriyorlar, su kullanım hakkı anlaşması da veriyorlar. Bu kadar basit ve kolay bir şekilde alabildiğiniz ve bu şekilde düzenlenen bir mevzuat var. Dolayısıyla hep dediğimiz, Çevre Kanunu'nda koruma kullanma dengesi gibi birtakım kriterler açısından baktığımız zaman, bu kriterlerin hiçbirisi yoktur bunlarda. Tamamen sömürü, tamamen kullanma ve hatta daha da iddia edeceğim ben, bu bölgedeki santrallerle suların sömürülmesi söz konusudur, çok açık söylüyorum, neden olduğunu açıklayacağım.

Dolayısıyla mevzuat o kadar kötü düzenlenmiştir ki, mevzuatta usuli eksiklik yoksa elektrik üretim lisansını iptal ettiremiyorsunuz, su kullanım hakkı anlaşmasını iptal ettiremiyorsunuz. Elinizde bir tek ÇED kalıyor, ÇED'i de arkadaşlarımız biliyorlar, 1993'te çıktı. 1993'en 2003'e kadar dört defa esash değişti ve defalarca da küçük küçük değişiklikler geçirdi ve ÇED'in 1993'ten 2003'e kadarki süreci izlediğim zaman, her değişiklik biraz daha yatırımcıyı rahatlatacak bir değişiklik oldu, her değişiklik biraz daha yatırımcının önünü açacak bir değişiklik oldu. Dolayısıyla ÇED'e de baktığınız zaman, Güney beyin de söylemiş olduğu gibi, tamamen formaliteden ibaret ve hiçbir esprisi olmayan, hiçbir anlam taşımayan bir bürokratik süreçten ibaret. Bir işlem Çevre Bakanlığ'na ÇED'le ilgili olarak gittiği zaman, ben biliyorum ki oradan yatırımcı nasıl istiyorsa öyle bir karar alınacak.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bu süreç başladığında, ilk İkizdere'de Rüzgarlı hidroelektrik santralleri dediğimiz Rüzgarlı 1 ve Rüzgarlı 2, orada İkizdere'ye inen bir koldur, bir dava süreci başladı. Arkasından Cevizli Hidroelektrik Santrali Sanko tarafından yapılıyordu. Onun da enteresan hikayeleri de var. Yani yasa falan da değiştirildi onun için. Arkasından Çayeli'nde Senoz Vadisi denilen bir bölüm var, orada yine devam ediyor ve inanılmaz bir kıyım var. Keşke yanımda resimler olabilseydi, gösterebilseydim; 100 binlerce ağaç kesilmiştir ve orman örtüsü yok edilmiştir. Bu şekilde Fındıklı'ya geliyor ve Fındıklı'da Paşalar, Çağlayan Derisi var, Arılı Deresi var, Artvin Arhavi'de Kaprise Deresi var, Hopa tarafında var ve maalesef sıkıntı şudur: Evet, Murat beyin de söylemiş olduğu bir şey vardır, yani *"barajlara karşı çıkılıyor, hidroelektrik santrallere karşı çıkılıyor, yani bunun bir dengesi yok mudur?"* vesaire filan gibi. Bu çok güzel bir sorudur ve bunun üzerine çalışıyoruz. Bunun bir dengesi vardır, ama bu denge, maalesef yatırımcı lehine kullanılmaktadır Türkiye'de.

Biz diyoruz ki, evet, hidroelektrik santraller, diğer santrallerle enerji üretmek ihtiyacımız, biz bunu reddetmiyoruz. Elbette ki kalkınmanın temeli enerjidir, enerji ihtiyacımız var, bir şekilde elektrik üreteceğiz. *"Termiçe hayır"* diyoruz, *"nükleere hayır"* diyoruz da, ne istiyoruz? Tamam, rüzgar, güneş de var, bunu da tartışınz filan, ama işte hidrolik var, bu da temiz bir enerji değil mi? Evet, *"temiz bir enerji mi?"* diye soralım ve neden ciddi sıkıntılar olduğunu açıklayalım.

Hidroelektrik santralleri kurarken, özellikle Karadeniz örneğinden bahsediyorum, barajlı değildir bunlar. Barajlı sistemlerde işte bir bent kurarsınız, bunun arkasında gölet oluşturursunuz, oradan suyun kinetik enerjisini alırsınız filan... Doğu Karadeniz'deki hidroelektrik santraller, yörenin eğimli olmasından kaynaklanan ve suyu tünellere alıp, birkaç kilometre tüneller içerisinde taşıdığımız zaman, yaklaşık 300-400 metrelik bir yükseklik farkını oluşturup bu tünellerin içerisinde 300-400 metrelik bir düşü sağlayarak aşağıda türbinlere çarptırıp ve suyun enerjisini almak ve bu şekilde elektrik üretme esasına dayalıdır ve bunlara nehir tipi santral derler. Nehir

tipi santrallerin sıkıntısı şudur: Nehir tipi santral yapabilmemiz için, önce derenin önüne bir bent koymak zorundasınız ki, buna regülatör derler. Regülatör, suyu tünellere alır, tünellere çevirir ve tünellerden gider su. Bir denge bacası vardır, o denge bacasında dengelenir su. Arkasından o düşüşle aşağıda elektrik üretirsiniz. Bunu yaparken suya ihtiyacınız vardır ve suyu almak zorundasınız o elektrik santralini çalıştırabilmek için ve suyu aldığınız zaman derede su bırakmıyorsunuz ve bu derede endemik türde canlılar yaşamaktadır. Denizalası dediğimiz, derealası dediğimiz, dağalası dediğimiz balıklar, onun dışında mikrobiyolojik canlılar ve endemik türde canlıların bulunduğu bir ekosisteme sahiptir Doğu Karadeniz dereleri ve dünyada birkaç derede bulunan bu balıkların korunması Bern Sözleşmesi'yle de güvence altına alınmıştır.

Dolayısıyla bir kere en büyük sıkıntı, su hakları konusunda yaşanmaktadır bu bölgede. Su hakkı dediğimiz nedir? Biz buna teknik anlamda telafi suyu da deriz, can suyu da deriz. Regülatör noktasından mansaba doğru olan bölümdeki suyun yeterli miktarda olmasıdır, yeterli miktarda suyu bırakmak zorundasınız; Su Ürünleri Kanunu gereğince de bu böyledir, Bern Sözleşmesi'nde de böyledir, dünyada da uygulaması da budur ve aynı zamanda regülatör noktası vadiyi kestiği için, suyu kestiği için, balıkların yeterli su bıraktığı zaman, o regülatör noktasından da aşağı yukarı göçünü sağlamanız gerekir. Çünkü bu canlılar kasım-nisan döneminde yukarı doğru göç ederler ve daha sonra yumurtalarını bırakırlar ve aşağı doğru göçüp denize giden bir tür balık bunlar, yani göç etmelerini de sağlamanız gerekir. Enteresan bir yaşam döngüleri, üreme döngüleri de var.

Birinci nokta; buradaki bu canlıların yaşamının devamının sağlanması için su yeterli bırakılmıyor maalesef. Sadece balıklar için değildir, oradaki su aynı zamanda yanından geçen ilçenin, köyün, şunun bunun da su ihtiyacını karşılamaktadır çoğu yerde ve aynı zamanda insanların kişisel hobilerini de tatmin ettiği yerlerdir, piknik yaparlar ve bu bölge de dağlıktır, sarptır, tarım arazisi yoktur ve oranın tek geleceği turizmdir. Çok ciddi

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

bir turizm potansiyeli vardır, çünkü çok inanılmaz bir doğası vardır, çok güzel bir peyzaj güzelliği vardır. Dolayısıyla bu dereleri yok ettiğiniz zaman turizm potansiyelini yok etmiş oluyorsunuz ve sadece derenin yok edilmesiyle bitmiyor, tünelleri açtığınız zaman, 450-500 bin ton civarında hafriyat çıkartıyorsunuz. Bu hafriyatı bir yerlerde depolamak zorundasınız ve bu vadilerde depolayacak yer yoktur. Bu depolama alanlarını bulamadıklarından dere yataklarına dökmetedirler.

Aynı zamanda tünelli olanları vardır, bir de tünelsiz olanları vardır, kanal tipi dediğimiz. Burada da ormanlık alanda kilometrelerce çok ciddi yollar açılmaktadır ve bu yollar da dağ yolu açma tekniği dediğimiz teknikler vardır, yarma tekniği dediğimiz teknikler vardır, ne kadar ucuzu varsa o uygulanmaktadır. Hani dağ yolu açma tekniğinde işte alırsınız ve kamyonlara koyarsınız, götürürsünüz, bir yere boşaltırsınız. Verimli toprağı ayrıştırırsınız, onu başka bir yerde değerlendirirsiniz filan... Bunların hiçbirisi yapılmaz, direkt dozer girer, bir operatör, "sen böyle git" derler ona. O gider, yolu alır, taşını toprağına aşağı döker; hem yukarıdaki ormanı mahveder, hem aşağıdaki ormanı mahveder ve bu şekilde resmi rakamların dışında da 10 binlerce ağaç hafriyat altında kalır. Bu şekilde oradaki flora ve oradaki canlı yaşamın doğal ortamını vesaire yok ediyorsunuz. Neden canlı yaşamın doğal ortamı diyorum? Bu bölgede aynı zamanda Bern Sözleşmesi'yle koruma altında olan türler vardır. Yani ayı, kurt, çakal, karaca, geyik gibi, bunlar koruma altındadır, bütün Avrupa'da koruma altındadır. Bu memelilerin yaşam alanlarını parçalamış oluyorsunuz, çünkü el dokunulmamış bir ormana giriyorsunuz ve bu ormanda sayısız patlatma yapıyorsunuz, dinamitle patlatma yapıyorsunuz, sayısız şantiye kuruyorsunuz ve gece gündüz 24 saat çalışıyorsunuz ve malzeme ocakları açıyorsunuz, hafriyatlar döküyorsunuz, büyük iş makineleriyle çalışmalar yapıyorsunuz ve vadiyi tanınmaz hale getiriyorsunuz. Bu gürültü ve patlatmalar nedeniyle, özellikle hamile olduğu dönemlerde çok ciddi düşüklerle karşılaşılıyor bu hayvanlar. Dolayısıyla popülasyonlarında çok ciddi bir gerileme meydana geliyor.

Yaşam alanlarını böldüğünüz için, o bölgeden de uzaklaşmak zorunda kalıyorlar ve zaten gidebilecekleri çok da fazla bir yer kalmış değil. Dolayısıyla da siz, -önemlidir veya değildir, ama burada bulunduğumuza göre bizim için önemlidir diye değerlendiriyorum- bu çalışmalarla bu canlı türlerinin de geleceklerini ve neslini tehlikeye atmış oluyorsunuz.

Bir de bu vadilerde bir tane hidroelektrik santral projelendirilmiyor maalesef, her bir vadede, yani bir vadiden bahsetmiyorum, yani sadece Rize örneğinden bahsediyorum, 6 tane vadi vardır, 58 tane hidroelektrik santral projesi vardır. 58 tane hidroelektrik santral projesi, her vadede 10-15 civarında hidroelektrik santral kurulması esasına dayalıdır. Bu, şu demektir: Bir taraftan suyu alıyorsunuz, indiriyorsunuz, enerjisini alıyorsunuz. Onun enerjisini aldığımız noktadan diğer hidroelektrik santralin tüneli başlıyor, onu alıyorsunuz öbür tarafa ve bu şekilde toplam uzunluğu zaten 40-50 kilometre olan ve kullanılabilir, o suyun değerlendirilebilir mesafesi 40-50 kilometre filan, 40-50 kilometre boyunca 8-10 tane, 15 tane hidroelektrik santral kurarak dereyi bu kadar bir kilometre boyunca susuz bırakıyorsunuz. Gerek İkizdere’de, gerek Rüzgarlı’da, gerek Cevizli’deki hidroelektrik santralinde bu tartışmayı çokça yaptık. Dünyadaki örneklerini inceledik; Alaska’yı inceledik, Amerika’daki örneklerini inceledik, Avrupa’da Norveç, Finlandiya’yı inceledik ve çok ciddi argümanlar yarattık ve bu argümanlar neticesinde Çevre Bakanlığının sonraki ÇED raporlarında -ki çok komik rakamlardır, onların bilgisini vermek isterim size- derenin debisi 28 metreküp/saniye ise, adam dereye 50 litre/saniye su bırakıyor, canlı yaşamın devamı için ve derenin genişliği, yatağı 20 metredir, 30 metredir. Bu su hiçbir şekilde o dere yatağında akmaz, o çakıllı ve kayalı yapı altından sızarak geçer gider.

Oturum Başkanı: Sayın Okumuşoğlu, çok zevkle anlatıyorsunuz, çok sevgiyle de dinliyoruz. Ancak önerileri toplayıp önerileri konuşacağız ve Sayın Hocamızdan, Güney beyden ve Noyan beyden de son bir değerlendirme alıp bitireceğiz.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU’NUN
KONUŞMASI

Şöyle bir yöntem öneriyorum: Toplantı arasında Bülent beyle görüşmüştük, Bursa'dan da Eralp bey, ikisi bir araya gelip "bir sonuç metni olabilir mi" onu konuşuyorlar. O zaman siz bir yardımcı olun dedim. Ben de buradan bir öneriler demeti çıkarmaya çalıştım. Onları okuyup onun üstünden değerlendiririz.

Ben Sayın Okumuşoğlu'ndan rica edeyim, bir toparlayalım. Ondan sonra Uşak'tan hem teknik konuyu, hem de önerileri alacağız. Sonra Çanakkale'den teknik olarak önerileri alacağız. Sonra o öneriler demetini okuyup, oraya ilaveler var mı yok mu, onları alıp toplantıyı da bitireceğiz.

Buyurun.

YAKUP
ŞEKİP

OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Av. Yakup Şekip OKUMUŞOĞLU: Başka söyleyeceklerim de olduğu için, hidroelektrik santraller konusunda kısa bitirmeye çalışayım.

Sonuçta durum şudur: Hidroelektrik santrallere bir ölçü, bir kıstas getirilmezse, yüzlerce hidroelektrik santral, dolaşısıyla Rize ve Doğu Karadeniz'in 200 ekolojik bölgeden biri sayılan, Avrupa'nın 100 acil ormanından biri sayılan, endemik türler barındıran, dünyanın 217 kuşağından biri olan, bitkisiyle, faunasıyla çok endemik türler barındıran ve belki Türkiye'de ve dünyada sayılı bir ekolojik bölge tümüyle yok edilmiş olacak. Buna ilişkin olarak AKP Hükümetinin bakanlarıyla da görüştük, Çevre Bakanıyla da görüştük. Fakat bürokratik yoldan da herhangi bir sonuç alamıyoruz. "Mücadelenize hukuki yoldan devam edin" diyorlar, ama henüz bir şey yok bu anlamda. Hidroelektrik santrallerle ilgili olarak basında haberler çıkıyor. Benim beklentim ve bizim, bu bölgenin beklentisi, diğer baroların, diğer sivil toplum örgütlerinin İstanbul'dan, Ankara'dan, İzmir'den, Kars'tan, Konya'dan bir iki kelime de olsa destek mesajlarıdır. Çünkü halk genellikle şu şekilde bakıyor: "Hidroelektrik santrallere de karşı mı çıkılır?"

Arkadaşlar; öyle değil, biz de karşı çıkmak istemeyiz, ama bir tane olsa ve yeterli su bırakılırsa hiç sorun değil. Ama

burada öyle bir uygulama yok, burada suyun tamamını alıp bunu paraya çevirmekle ilgili bir sıkıntı var. 1 metreküp su 4 milyon dolar etmektedir elektrik sektörü açısından, bunu söylemek istiyorum. Dolayısıyla canlı yaşamın devamı için 50 litreler, 100 litreler, 150 litrelerden bahsedilmektedir. Bu canlı yaşamın devamı değil, sadece formaliteden ibaret bırakılan bir su miktarıdır. Bu yüzden bu konu çok önemli; yoksa yarın öbür gün arkadaşlarınızdan, dostlarınızdan duyduğunuz, "Doğu Karadeniz'e gittim, çok güzeldi, harika vadileri vardı, yaylalar nefisti" filan gibi konular önümüzdeki 3-5 sene içerisinde bitmiş olacak diye düşünüyorum, çünkü hızla bu iş devam ediyor.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bu konuda sıkıntı şu: Mersin Barosu'yla ilgili olarak bir vadiyle ilgili bir konudan açılmıştı. Oraya öneri olarak şunu getirebilirim: Benim yapmış olduğum çalışmalarda -ki Erzene Havzası'yla ilgili olarak da, yine oradan da bana çağrışım yapmıştır- Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Kuruluş ve Teşkilat Kanunu'na dair, işte o yasa var, numarasını hatırlayamıyorum, onun 9/K maddesi var. Orada der ki, "Çevre Bakanlığı, doğayı, çevreyi, suyu, su kaynaklarını, doğal ve tarihi yerleri vesaireleri korur, korumak için gerekli planları yapar ve bütüncül bir havza planlaması yapar." Bütüncül havza planlaması çok önemli bir kavramdır. Bütüncül havza planlaması yapılmadan hidroelektrik santral yapamazlar. Bunu davalarımda iddia ediyorum ve bunun sonucunu alacağımı da zannediyorum, çünkü bu bölgelerde havza planlaması yoktur. Havza planlaması olmadığı için, her bir hidroelektrik santral ayrı ayrı projelendirilebilmekte ve her bir dava da sadece o hidroelektrik santralin etki alanıyla ilgili olarak bilirkişi incelemesi yapılmakta. Ama neticesine baktığınız zaman, birisi bitip öbürü başlamakta. 19 tane hidroelektrik santral, bütün vadiyi yok etmektedir, havza planlaması olmadığı için bütünü görememekteyiz.

Havza planlaması yaptırmanın yolunu bulmamız gerekiyor, bastırmanız gerekiyor, bu konuda çalışma göstermemiz gerektiğini düşünüyorum. Çok önemiştir bu havza planlamasını. Havza planlamasının kaynağı da Avrupa Su Çerçeve Direktifi'ne dayanmaktadır. Avrupa Su Çerçeve Di-

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

rektifi de Stockholm'le başlayıp, Rio ile devam edip arkasından Avrupa'da mevzuata girmiş ve AB'nin müktesebatı haline gelmiş bir şeydir. Su Çerçeve Direktifi -Artvin Barosu'nu da bu nokta çok ilgilendirmekte- havza bazında koruma getirmekte. Türkiye'de 10-12 tane kurumun ilgisi vardır suya ve bir karmaşa vardır, bir yetki ve sorumluluk kargaşası vardır. Bundan dolayı da tutanın elinde kalır bizim burada sular. O yüzden o Su Çerçeve Direktifi belli bir eşgüdümü ister ve havza yönetimini benimser ve havza yönetiminin nasıl olacağını da çok ayrıntılı yazmıştır, çizmiştir. Bu konuda Türkiye'de de yapılan yeni yeni çalışmalar vardır, tezler vardır, YÖK'ten bulunabilir; nasıl yapılacağı, nasıl edileceği öğrenilebilir. Ergene konusunda da yine havza planlaması vardır.

Su Çerçeve Direktifinin önemli bir noktası şudur: Su Çerçeve Direktifi yürürlüğe girdiği zaman, sınırı aşan sular, uluslararası sular, uluslararası mesele haline geliyor. Dolayısıyla Türkiye'nin adı konulmamış olan bir projesi vardır, o da sınırı aşan suların işini bitirmektir. Bu anlamda Çoruh Havzası'nı bu şekilde 10-15 tane hidroelektrik santral planlayarak bu Su Çerçeve Direktifi yürürlüğe girmeden, Fırat ve Dicle'de olduğu gibi, hidroelektrik santrallerle bitirip arkasından bir sorun olmaktan çıkarmak gibi bir kaygı vardır. Bu yüzden de zannediyorum Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu, meslektaşımın söylemiş olduğu gibi, "idarenin yatırımının takdir hakkına karışılmaz" gibi böyle bir acayip karar vermiştir, bu gibi şeyler vardır ve maalesef idare mahkemeleri ve Danıştay, bu gibi şeylerden sumen altından bilgilenmektedir, bilgilenmektedir diye de düşünüyorum.

Çevre Kanunu üzerinde durmamız gerekiyor, çünkü Çevre Kanunu, çok acayip bir kanundur, "kirleten öder" esasına dayalıdır. Geçenlerde gazetelerde de okuduk, MNG, yine Arhavili bir firmadır o da, Karadenizli maalesef, Milas'ta bir otel yaparken "ben döktüm, ben öderim kardeşim, ne oluyor" falan diyebilir, çünkü kanun budur hakikaten de, "kirleten öder" esasına dayalıdır. Yani "sen yap, et, ama varsa bir şey, ödersin." Rize'de de istiyoruz, dere yataklarına döküyorlar diye, 160

milyar filan gibi ceza kestiler, onlar da "öderiz" filan diyorlar. Böyle karşılıklı bir anlayış var, "kirletirsek öderiz" gibi.

Çevre Kanunu'nun esas prensiplerinden bir tanesi sürdürülebilir kalkınmadır ve koruma kullanma ve kollama esasına dayalıdır falandır gibi. Ama maalesef bunların hiçbirisi gerçekleşmiyor. Şu an yürürlükteki mevzuat, özellikle çevre konusundaki mevzuat inanılmaz böyle yatırımcı lehine bir mevzuat ve önünde duramıyorsunuz, tutunabileceğiniz bir şey yok. O kadar düzleştirilmiş, o kadar yalın hale getirilmiş, o kadar böyle yatırımcıyı sağlam kazıklara bağlayacak şekilde bir düzenlemedir ki, hiçbir şey yapmanıza gerek yok, yapamıyorsunuz. Yeni bir şeyler bulmamız gerekiyor, yeni bir şeyler üretmemiz gerekiyor.

Bu noktada benim uzun zamandan beri düşündüğüm; bu işler, Mecliste uğraşılması gereken işler, yani daha yasa çıkarırken çaba gösterilmesi gerekiyor. Çünkü orada yasa çıkıyor, bizim önümüze gelene kadar bir hukuki sorun oluşup da biz o mevzuatı kullanana kadar ne olup bittiği hakkında çok fazla bilgilenemiyoruz, işiştten geçmiş oluyoruz. Yönetmelikler yapılıyor, durmadan değiştiriliyor. Elektrik piyasası düzenlemesi konusunda 2004 yılından 2008 yılına kadar 31 defa değişiklik yapılmış arkadaşlar, yani bu bir rekordur dünyada. Her seferinde değişiklik yapıyor. Kimin işine gelmiyorsa, orada bir şey değiştiriveriyorlar. İşte Sanko örneğinde böyle şeyler yaşadık biz. Örneğin orada iptal edildi Bursa'daki şeyle ilgili olarak, siz bilirsiniz, Yuvacık mı, hangi barajdı, hatırlayamıyorum şimdi, orayla ilgili olarak, arkasından onu da öngörecektir şekilde Sanko'nun Cevizli Hidroelektrik Santrali'ndeki sorunlarını da çözecek şekilde bir yasal düzenleme yapıldı. CHP de bunu Anayasa Mahkemesine taşıdı, ama halen daha sonuç yok.

Tabii bizim çevre mevzuatımıza baktığımız zaman...

Oturum Başkanı: Sayın Okumuşoğlu, genelleştirmeyelim, yani Çevre Kanunu'na, yönetmeliklere falan girersek çıkamayacağız.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Av. Kâzım KARGI: Sayın Başkan; özür dileyerek, Çevre Kanunu'nu hepimiz biliyoruz, yanlış anlaşılmasın. Arkadaşımız Zonguldak'tan bütün Karadeniz'i, saygı duyuyoruz, ama zamanımız kısıtlı. Bizim arkadaşlarımız somut örnekler verecekler.

YAKUP

ŞEKİP

OKUMUŞOĞLU'NUN

KONUŞMASI

Av. Yakup ŞEKİP OKUMUŞOĞLU: O zaman bizim yönetmeliklerimizdeki standartlardan iki cümleyle bahsedeyim. Standartlarımız, Avrupa standartlarının çok çok üzerindedir, yani su kirliliği standardı Avrupa'da 5 miligramsa, bizde 30/miligramdır. Biz gittiğimiz zaman bilirkişilere, bilirkişilerden gelen raporlarda 29 miligram olarak çıkar. 29 miligram yönetmeliğin altında kalır, ama dünya standartlarının çok çok üzerindedir, bunun da bilinmesini isterim. Bu noktada da mutlaka mücadele edilmesi gerekiyor, söz söylenmesi gerektiğini söylüyorum.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederim.

Zonguldak Barosu Başkanı Sevgili Erol Mekik'i de burada sevgiyle anıyorum, Zonguldak'tan çok değerli bir arkadaşımızı göndereceğini bana söylemişti. Anlaşıyor ki, çevre konusunda hepimizin geleceğe yönelik kaygıları ve öngörülleri var, hazırlıkları var. Bu toplantı, hem birbirimizi tanıma, hem de bu gelecek konusunda yapabileceklerimizi ortaya koyma açısından çok yararlı oldu. Çok teşekkür ediyorum.

İki noktada çok katıldığımı söyleyeceğim: Bir tanesi, bu havza bazında örgütlenme. Biraz önce Tekirdağ Barosu Başkanımız söyledi, kendi çabamızla bir şeyler yapmaya çalıştık. Çevre Bakanlığı'nın kuruluşu aşamasında bizim önerdiğimiz model, Çevre Bakanlığı'nın su havzaları bazında bölge örgütlenmesiydi. Yani Ergene bir havza olacak, o havzada çevre bölge müdürlüğü olacak ve çevre yönetilecekti, ama olmadı sonuçta. Ne oldu; her ile bir çevre müdürlüğü kuruldu, ahbapçavuş ilişkisiyle götürüldü. Çevre bakanları da kendi seçim

bölgelerine traktör ve çöp kamyonu vermek için Çevre Vakfı'nı kullandılar, sonunda da vakıf kapandı. Tekrar çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Buyurun.

Av. Gürcan SAĞCAN (Uşak Barosu): Değerli arkadaşlar; biz Uşak Barosu'nda 18 avukat, Barolar Birliği'ne bir dilekçe gönderdik. Bu dilekçeyi niye gönderdik? Uşak'ta açılan altın madeniyle ilgili davalarda biz yalnız kaldık ve maden o ara Daruştayın yürütmenin durdurulması kararı vermesiyle kapatıldı. Madenden çıkan işçiler kışkırtıldılar ve arkadaşlarımız tehditler almaya başladılar. Kamuoyunda insanları işsiz bırakan avukatlar olarak nitelendirildik ve yalnız kaldık. Diğer barolarda görüyorum, bu çevre davalarında davacı olmuşlar, müdahil olmuşlar olaylara. Bizim baromuzda bunlar olmadı, yani birey olarak yalnız kaldık. Barolar Birliği'ne bir dilekçe yazdık. "Söylesem tesiri yok, sussam gönlüm razı değil" diye Fuzulî'nin bir beytinden de başlık yaptık ve sonuçta da Barolar Birliğine yazdığımız dilekçede, "biz susmuyoruz, tesirimizin ne olacağını ise izleyeceğiz" dedik. Tesirin sonuç getirdiğini gördük. Barolar Birliği Yönetimine bu anlamda teşekkürü borç biliyorum.

GÜRCAN
SAĞCAN'IN
KONUŞMASI

Uşak'ta 1997 yılında altın şirketi sondaj çalışmalarına başladı. Ben bunu duyar duymaz köylere dolaştım tek başıma, ne yapabiliriz diye muhtarlarla toplantılar yaptık ve bir bilim adamı çağırayım dedim, kahvede bir toplantı yapalım. Bu toplantımız jandarma tarafından basıldı arkadaşlar ve oradaki köylülerle birlikte gözaltına alındık. Yargılama sonucu 1 yıl 3 ay ceza aldım. Daha sonra Yargıtay, bu toplantının bilimsel bir toplantı olduğuna karar vererek beraatımıza karar verdi sonuçta. Fakat jandarmanın yaptığı şey sonuç getirdi arkadaşlar, köylüler yıldılar bu işten. O önder köylülerden, 10 kişi tarafımızla birlikte yargılandı. Baskı, sindirme, telefon dinlemeleri, şimdi telefon dinlemeleri ayyuka çıktı. Jandarma ta o zamanlar bu köylülerin telefonlarını dinleyerek baskı altında aldı.

GÜRCAN
SAĞCAN'IN
KONUŞMASI

Sonuçta Uşak'ta bir tepki çıkmadı arkadaşlar. Aradan yıllar geçti, toprakları sorunsuz bir şekilde altın şirketi, köylülerin elinden parayla satın aldı, daha sonra üretime başladı. Üretime başlayınca, o zaman bazı köylüler yeniden uyanmaya başladılar. Biz yine ÇED'in iptali için dava açtık. Üretim izni alır almaz, 06.04.2006 tarihinde deneme üretimi izni aldı bu şirket, 1 ay sonra büyük bir facia oldu Uşak'ta. Fakat bu facianın duyulmaması için yerel yöneticiler ellerinden ne geliyorsa yaptılar. Neydi facia arkadaşlar? Siyanür zehirlenmesi. 27 Haziran 2006 tarihinde Uşak'ta haziran ayı, büyük bir sıcaklık artışı var ve büyük bir yağış. Şirket, bu siyanür, kireç katarak siyanürün buharlaşmasını engellemeye çalışıyor, yağmur çok yağdığı için bunu engelleyemedi ve siyanür bulutlara karıştı. Bulutlar Eşme ilçesinin üstüne gittiler, yağın yağmurda islanan vatandaşlar, yüzlerce vatandaş sağlık kuruluşlarına başvurular ve kronik siyanür zehirlenmesinin belirtileri. Neydi belirtiler; baş dönmesi, sersemlik, güçsüzlük, mide bulantısı, kusma, göz kaşıntısı, cilt kızarması, terleme ve bunu profesörlere sordüğümüzde, "bu klasik siyanür zehirlenmesinin belirtileri" diyorlar. Fakat yerel yöneticiler, bunu "şehir şebeke suyuna kanalizasyon suyu karışmıştır" diye basına açıkladılar.

Bizzat Eşme Belediye Başkanı'yla görüşmemizde, Sağlık Bakanlığı'ndan ve İçişleri Bakanlığı'ndan bu gerçeği açıklamaması için kendisine büyük bir baskı yapıldığını söyledi. Yani olayı sadece kanalizasyonun suya karışması olarak geçiştirdiler.

İzmir Tabip Odası'ndan bir heyet geldi arkadaşlar, kan aldılar vatandaşların, olayın gerçeğinin ortaya çıkması için, kaymakamlık ve valilik bu kanlara el koydu. Bunlardan 5 tanesini laboratuara gönderebildik ancak ve bu kanlardan siyanür çıktı arkadaşlar.

Uşak'ta basın, maden aleyhine hiçbir haberi yapmıyor. Baskı var, parayla doyuruyorlar; hiçbir basın açıklamamız yayınlanmıyor. ÇED iptali davasında Danıştay, ilk önce yürütmenin durdurulması kararı verdi, 9 ay kadar maden kapatıldı. Daha sonra karar bozuldu, Çevre Bakanlığı bir karar verdi, maden

işlemeye başladı. Yani 010.4.2004 tarihinde ÇED iptali davasına başladık, aradan 4 yıl geçmiş arkadaşlar. Bu 4 yılda maden çalışıyor, madenlerimiz yurtdışına gidiyor, çevre kirleniyor. Vatandaş, bu uzayan davalarda Danıştay'ın bozma kararına rağmen tekrar altın şirketinin işlemesinden mustarip durumda. Uşak'ta devlete ve yargıya olan güven bitmiştir arkadaşlar.

Bugün Türkiye toprakları üzerinde bölgede 400 adet altın arama izni alınmıştır arkadaşlar. Emperyalist şirketler, ülkenin madenlerini yağmalamak için 4 koldan saldırıya geçmişlerdir. Maden Kanunu, tamamen sömürge yasasıdır. Irak'ta Petrol Kanunu'nu çıkartabilmek için işgal ve kıyım yapan ABD emperyalizmi, Türkiye'de Maden Kanunu'nu ve Petrol Kanunu'nu çıkartmak için buna gerek duymadan, yerli işbirlikçiler bu görevi yerine getirmişlerdir. Maden Kanunu ülke çıkarlarını hiç kollamamakta, emperyalist şirketlerin isteklerini eksiksiz ve sınırsız bir şekilde yerine getirmektedir. Maden Kanunu, ülke ve halkın çıkarlarını kollayacak, yeraltı zenginliklerimizi savunacak, çevre ve insan sağlığını gözetecek, kamu çıkarlarını koruyacak bir Maden Kanunu olmalıdır. Bunun mücadelesini vermek bizlere düşmektedir. Ülkemizin sömürülmesine karşı çıkmak, insanımızın insanca yaşaması için mücadele etmek, çocuklarımızdan miras aldığımız bu vatan topraklarına sahip çıkmak zorundayız. Bu onurlu mücadeleye sahip çıkan, en önde mücadele eden hukukçu arkadaşlarımı kutluyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz.

Buyurun.

Av. Koray ATAK (Uşak Barosu): Ben de saygılar sunuyorum.

Bir arkadaşımız, burada diğer barodan, İzmir Barosu'ndan Arif Ali beyin de olmasını istemişti. Gerçekten Arif Ali bey bize yardımcı oluyordu ve en önemlisi de, ben bu gelişmeleri somut olarak arkadaşlarımla paylaşmak istediğimde, "nasıl olsa Arif Ali bey gelir, o gelişmeleri anlatır" demişlerdi. Fakat onu göremi-

GÜRCAN
SAĞCAN'IN
KONUŞMASI

KORAY
ATAK'IN
KONUŞMASI

KORAY
ATAK'IN
KONUŞMASI

yorum. Bunun yanında, bizim bu konudaki 18 arkadaşımızdan hiç değilse gerçekten ilgilenen arkadaşlarımızdan Ayşe Aygün gibi, Dilek Atagün Yılmaz gibi, Bülent Çekilmez gibi, bu konuda özveriyle çalışan arkadaşlarımızın da olmasını istiyorduk. Ama tüm bunlara rağmen, ben Türkiye Barolar Birliğine böyle bir güzel katılımlı toplantı yaptığı için teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarım; gündemimize baktığımızda, “adli yargı konusunda da konuşmalar yapılacak” denilmişti, ama herhalde daha çok idari yargıdan yakınıyoruz, adli yargı konusu pek gündeme gelmedi. İşin gerçeği, ben Uşak Adliyesi’nde sordum hâkimlerimize, adli yargı, bizim çevre konusunda hiçbir karar vermemiş. Demek ki sıkıntılar idari yargıda.

Ruşen bey, “hukuk devleti olmanın önkoşulu hukuk toplumu olmaktır” demişti. Ben de diyorum ki, çevre hukukundan ziyade çevre bilinci herhalde her şeyin önüne geçiyor Sayın hocam. “Neden?” dersenez; köylülerimiz “toprağımız biraz daha fazla para ediyor” diye avukat arkadaşlarla onların haklarını savunurken, meslek hayatımızda azilname yedik, “biz bu avukatları istemiyoruz” diye azilname yedik. Gerçekten bu acı bir olaydı.

Gürcan arkadaşım bahsetti, ben çevre hukuku şu olur, bu olur da acaba bundan sonra çevreyle ilgilenecek biz kaç kişiyi bulabiliriz? Bizim bu çevre konusunda İnay köylülerimiz, yılmaz bir mücadele verdiler, uğraşı içine girdiler. Ama devletin görevlisine “burada valinin izni var mı?” diye sorulduğu için de toplantı ve gösteri yürüyüşüne muhalefet suçundan 34 kişi Uşak Ulubey Adliyesi’nde yargılandı. Bu yargılamayı yakından izleyen bir kişi olarak şunu söyleyeyim: 34 kişi, 24 metrekare veya bilemediniz, 20 metrekarelik bir salonda yargılandı. Düşünebiliyor musunuz arkadaşlar; 20 kişi, nefes alamıyorduk. Biz avukatlar, duruşma boyunca oturacak yer bulamıyorduk. Bu insanların her geçen gün duruşmaya katılmaları azaldı, ama yılmadan yine mücadelelerini verdiler. Yani mahalle baskısı görüldüğü kadarıyla idari baskıya dönüşmüş vaziyette ve bu da her geçen gün daha da büyük boyutlara ulaşmakta.

Gürcan arkadaşım bahsetti, bizim yerel televizyonlarda işçiler "ekmeğimizle oynuyorlar" diye avukat arkadaşlarımızı hedef gösterdiler ve avukat arkadaşlarımızla çaresizlik içerisinde o dilekçe yazıldı. Bu örnekler daha da çoğaltılabilirdi. İşin çok garibi, altın olayına baştan karşı çıkan birçok yönetici, sonradan gördük ki bu altın davasında savunucu durumuna geldiler.

Ben İzmir Barosu'nun bize yaptığı katkılardan dolayı gerçekten burada teşekkür ediyorum ve barolar arasındaki işbirliğinden de bahsetmek istiyorum. Çünkü bu konu, teknik konu olduğu için, başta Noyan Bey olmak üzere bütün arkadaşlarımızın yardımlarını gördük, desteklerini gördük. Uşak Barosu da bu konuda onlara minnettardır.

Değerli arkadaşlarım; bu arada idari yargı kararlarının uygulanmasındaki sıkıntılardan bahsettik. Ama bir gerçek var: İdari yargı kararları genellikle iptal niteliğinde olduğu için, idareye yeniden bir işlem tesis edilmesine neden oluyor. Ben belediye imar komisyonunda da çalıştım geçen sene. Bakıyoruz, idari yargı kararı iptal. Peki, ne yapacaksınız; yeni bir işlem tesis edeceksiniz. Bu işlem tesis edilirken de elbette ki yeni bir işlemde birtakım kanuna aykırı, hukuka aykırı durumlar ortaya çıkıyor ki, idarecilerimiz de bu yönde daha çok meyilli.

Ben somut olarak şunları önermek istiyorum: Barolarımız, çevre konusunda diğer sivil toplum örgütleriyle ve barolarla işbirliği içerisinde olup toplumsal baskı oluşturmalarıdır. Güneş bey çok iyi bilir, 1993 yılında bizim Ulubey Deresi'yle ilgili bir panelimiz vardı. Sağ olsun, kendisi Uşak'a geldi, katıldı. Biz bunun meyvesini yıllar sonra aldık, şu anda arıtma tesisi yapıldı. Fakat arıtma tesisi yapıldı, cezaevinin yanına yapıldı. Rüzgar estiği zaman, cezaevindeki insanlarımız, ikinci bir ceza olarak kötü bir kokuyla karşı karşıyalar. Bir taraftan Cumhuriyet başsavcılığı bundan yakınıyor, bir tarafta da bakıyoruz, çok kötü bir uygulama ortaya çıkıyor. Yine geçen hafta içerisinde Aydın'da Menderes Havzası'nın temizlenmesi konusunda veya kirlenmemesi konusunda belediye meclisi çevre komisyonundaki çalışan arkadaşlarımız da bu konuda toplantıya katıldılar.

KORAY
ATAK'IN
KONUŞMASI

Ben Barolar Birliği'nin bu duyarlılığı yanında, yargı kararlarının uygulanmasının takipçisi olmasını da, bu konuda kamuyu bilgilendirmesini, kamuoyu oluşturulmasını talep ediyorum. Bir de çevre konusunda yapılacak yasal düzenlemelerde -arkadaşlarımız da bahsettiler- daha önceden öngörülebilir birtakım önerilerde bulunursak, herhalde bu kadar yakınmada bulunmayız.

Hepimizin bildiği gibi, çevre konusu, uzun soluklu bir işlemdir. Ben bu uzun soluklu mücadelede hepimize başarılar diliyorum, saygılar sunuyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz.

Hilmi bey, buyurun.

HİLMİ
BAYDAR'IN
KONUŞMASI

Av. Hilmi BAYDAR (Çanakkale Barosu): Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Bu toplantıdan çıkardığım sonuç, diğer katılan arkadaşlarımın çevreyle ilgili hukuki mücadele verdiğini biliyoruz, burada da o konuya şahit olduk. Yalnız, bir konuya daha şahit olduk; o da gerçekten netice alamadığımızı şahit olduk. Antalya Barosu'ndan konuşan arkadaşlar, iki kelimeyle bu konuyu özetlediler: "*Maalesef bilirkişiler, maalesef Danıştay*" diyerek özetlediler ve bütün arkadaşların yakınması da bildiğim kadarıyla kazanılan davaların tekrar bozulması, tekrar bilirkişi raporları ve bir çözümsüzlük. Buradan gelmemiz gereken nokta, acil çözüm ihtiyacı içindeyiz.

Değerli arkadaşlar; bu şeyi kuvvetlendirmek için gazeteden bir başlık daha okumak istiyorum size. *Milliyet Gazetesi*'nin 3 Nisan 2008 tarihli sayısı, başlık şu: "*Altın talanında sıra Kozak Yaylası'nda.*" 060.5.2007 tarihli *Milliyet Gazetesi*, "*16 köy Bergama'yı bırakmak istiyor. Kozak Yaylası'ndaki altın arama çalışmalarını durdurmak için mücadele veren 16 köy, kendilerine destek vermedikleri gerekçesiyle Bergama'dan ayrılıp Ayvalık'a bağlanmak istiyor.*" Geldiğimiz nokta bu arkadaşlar. Biliyorsunuz, Bergama, hukuk mücadelesinin en fazla, en örnek verildiği yerlerden bir tanesi, ama maalesef geldiğimiz nokta burası.

Biz "siyanürle altın aranmaz" diye dava açamıyoruz veyahut "kömüre dayalı termik santral kurulmaz" diye de dava açamıyoruz. Nasıl dava açıyoruz; verilen olumlu ÇED raporunun iptalini istiyoruz. Ne diyoruz; "yer uygun değil." Demek ki yer uygun olursa açılabilir veya ÇED olumlu raporunun başka bir yönüne, kül depolama alanına, izolasyonunun iyi yapılmadığına yönelik itirazlar yapıyoruz. Bunu yaparsa veya bilirkişi "yaptı" derse, yine açılmış oluyor. Halbuki dünyamızın geldiği nokta, artık yaşamın ortadan kaldırılacağı bir noktaya geldi, karbon emisyonunun tamamen yasaklanması durumuna geldi. Bunu nasıl önleyeceğiz?

Değerli arkadaşlarım; bununla ilgili benim değişik bir önerim var. İdari yargıdaki davaların devam etmesi lazım, bunun devam etmesi lazım, bu açılıyor zaten. Bir de şöyle bir imkânımız var; ben bunu uygulanabilir gibi görüyorum ve size de sunuyorum: Türk Medeni Kanunu'nun 737. maddesi şöyle; bildiğiniz konu da, ben tekrar görüşlerimi açıklama bakımından tekrar etmiş olayım, "Herkes, taşınmaz mülkiyetinden doğan yetkileri kullanırken ve özellikle işletme faaliyetini sürdürürken komşularını olumsuz şekilde etkileyecek taşkınlıktan kaçınmakla yükümlüdür. Özellikle taşınmazın durumuna, niteliğine ve yerel âdete göre komşular arasında hoş görülebilecek dereceyi aşan duman, buğu, kurum, toz, koku çıkartarak, gürültü veya sarsıntı yaparak rahatsızlık vermek yasaktır" diyor. Şimdi altın arayıcılarına bakın; bizim dağımızı buradan alıyor tamamen, başka bir dağ yaratıyor. Üstündeki bitki örtüsünü, hayvanları, canlıları, hepsini mahvediyor, suyumuzu kullanıyor, oksijenimize tecavüz ediyor. Biz komşunun soba borusundan çıkan dumanla ilgili bu imkân kullanabiliyoruz, ama bu konuda bir ay önce falan Manisa'da sanıyorum böyle bir şey hayata geçti. Önce bir tedbir kararı verdi mahkeme, sonra onu da kaldırdı galiba.

Bu içimizden herhangi birimiz yargıç olsa, bu maddeye göre hem termik santrali, hem altıncıların bu faaliyetini durduramaz mı arkadaşlar? Bence durdurabilir, yeter ki bu bakış açısında olan bir yargıç olsun. Onandığı bu zaman bu karar, Yargıtayca onandığı zaman, çok kısa yönlü bir mesafe alınmış

HİLMİ
BAYDAR'IN
KONUŞMASI

olur. İdari yargıda yine devam etsin bu mücadele, ama arkadaşlarımın hepsinden anladığım o; tekrar yeni bir işlem, idari işlem, onun iptali, bunun iptali... Bu durumda başa çıkılmaz bir durumla karşı karşıyayız. Ben önce bu durumu dile getirmek istiyorum, bunun uygulanmasını talep ediyorum.

Bir de değerli arkadaşlar, bu toplantı yeriyle ilgili; Kuşadası'nda yaptık bu toplantıyı. Barolar Birliği'nin niye burada yaptığı yönünde bir bakış açısı olduğunu zannetmiyorum. Bana göre şöyle bir şey olması lazım: Gündemde ne var çevreyle ilgili; mesela şu anda altın aramaları var. Mesela Kaz Dağları'nda bu olabilirdi. Bir yıl sonra Barolar Birliği, başka bir toplantıyı yapacağı zaman, gündem neresiyse böyle bir bakış açısıyla bunun belirlenmesi gerekiyor.

Bunun dışında, bir üçüncü önerim; İnternet'te dilekçeler dolaşıyor, dava dilekçeleri, cevap dilekçeleri, bir karmaşa var. O dilekçelerden bir tane eline geçen duyarlı bir vatandaş dava açıyor. Zannediyorum Güney Dinç belirtti öyle bir şeyi, yani bu şekilde değil de, açılan niteliksiz davalarla ilgili bir şey söyledi. Çünkü bu da hak kaybına neden oluyor, böyle bir karar çıktıktan sonra bunu düzeltmek çok zor oluyor. O bakımdan, Barolar Birliği bir komisyon kurup bunu bir denetime alabilirse, eğer böyle bir olanak olursa, Türkiye'de açılacak davalarda yol gösterici olarak bir komisyon bence faydalı olacaktır.

Sonuç Bildirisi zannediyorum hazırlanıyor.

Bir de Barolar Birliği olarak aldığımız kararların duyurulmasında, kamuoyuna iletilmesinde fayda var. Bunu da çarpıcı bir şekilde yaparsak faydalı olur kanısındayım.

Teşekkür ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ediyoruz Sayın Hilmi Baydar'a.

Buyurun.

Av. Bülent TOKUÇOĞLU (Aydın Barosu): Biz iki arkadaş birlikte bir şeyler tamamlama konusunda size bildirimde bulunduk. Ama bu sadece bize özgü değil, sahiplenmek anlamında anlaşılmasın. Yalnız, önerileriniz varsa lütfen bizlere verin. Kabul görürse, biz bunu yazmaya talibiz, ama ben teklifleri not aldım, sizler de aldınız, ama diğer arkadaşlarımızın da bu konuda notları falan varsa bize aktarsın, bir araya getirelim.

Oturum Başkanı: Onu söyleyecektim ben de. Biraz önce kapanış programıyla ilgili belirtmiştim. Değerli hocalarımızdan, değerli üstatlarımızdan ve Sayın Ruşen Keleş hocamızdan son değerlendirmelerini alacağız. Onlardan önce gerek benim tutabildiğim öneri notlarını, gerekse sizlerin tutabildiğiniz notları buradan dile getireceğiz. Önce Bülent bey, tutabildiği notları okusun.

Av. Bülent TOKUÇOĞLU: Değerli arkadaşlar; toplantı gerçekten yararlı oldu, ama madenler kadar da Kuşadası'nın bir çevre sorunu kenti olması nedeniyle, Dünya Çevre Günü ya da Haftası nedeniyle Kuşadası'nda böyle bir toplantının da yine Kuşadası'nın dikkate alınması anlamında gerçekten yararlı buluyorum. Özellikle başta da anlattığım gibi, yargı kararlarını alıp da uygulamasını gerçekleştiremediğimiz için, bu uygulamaların değerlendirilmesinin bir başlangıç olarak Kuşadası'nda yapılması da önemli. Çünkü burası hakikaten bir beton kenti haline dönüştürülen bir çevre felaketi örneği haline de dönüştü. O anlamda, Barolar Birliği tarafından burada böyle bir başlangıcın yapılması, burada yaşayan bir insan olarak benim için çok önemli ve anlamlı. O yüzden de böyle bir tercihi olmasının doğru olduğunu düşünüyorum.

Çevre sorunları içerikli yargı kararları ve uygulamaların değerlendirilmesiyle ilgili bir sonuç bildirgesi hazırlamamız, bu toplantının da amacına ulaşmasına yönelik bir araç olur diye düşünüyorum. Öncelikle anladığımız kadarıyla idare mahkemelerinin hem çalışma biçimi, hem oluşması, hem de gerçekten hantal bir yapıya sahip olmaları nedeniyle, örneğin Aydın'da bir idare mahkemesi var, daha evvel Aydın ve Muğla'ya birlikte bakıyordu, ikinci idare mahkemesini bunun için kurmuşlardı.

BÜLENT
TOKUÇOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Sonra ikinci idare mahkemesi kurulmasına rağmen, Muğla'da başka bir idare mahkemesi açılması nedeniyle o mahkemenin üyelerini dağıttılar, ikinci idare mahkemesi kâğıt üzerinde kaldı ve mahkemeler o anlamda yetersiz.

Ben bu anlamda direkt olarak bir hayal, ama gerçekleşmesi de mümkün diye buradan başlayarak bir çevre mahkemelerinin oluşturulmasının gerekliliğini düşünüyorum. Çevre sorunlarıyla ilgili bir uzman mahkemenin oluşması, birinci öneri bu. Yine çevre mahkemelerinde hukuk nosyonu olan, özellikle hukuk fakülteleri mezunu yargıçlardan oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. İdare mahkemelerinde biliyorsunuz, tersi de mümkün.

Yine çevre usul hukuku oluşturulması gerekliliği, bu tartışmalardan çıkan bir sonuç. Bizim böylesi bir yasal düzenlemenin gerçekleşmesi durumuna kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda da yine bir değişiklik yapılarak çevre davalarında yürütmeyi durdurma kararı verilebilmesinin davanın açılması şartına bağlanması gibi bir koşulun da oluşturulması lazım. Yine bu önerge olarak sunulabilir. Aksi, yine idarenin cevap süresi ya da keşif vesaire sonrasına kadar diye verilebilir.

Yine çevre davalarında harçlar ve bilirkişi giderleriyle ilgili düzenlemelerin öncelikle kamu davalarında olduğu gibi devlet tarafından, kamu tarafından yapılmasının gerekliliği bizi çok rahatlatacaktır bu davalarda. Eğer davayı açan bu konuda kusurluysa ya da haklı değil ise, yargılama giderleri bu anlamda davayı açana yükletilmelidir.

Adli yardımla ilgili de yine düzenlemeler yapılabilir. Özellikle çevre davalarında bu konuda avukatlardan yardım alınabilmesi ve baro bünyelerinde bu konuya duyarlı gönüllü avukatların adli yardım müessesesinden yararlanılarak gönüllülüklerinin de bir angarya olmasının önüne geçmek açısından bu kurum işletilebilir. Bunlar yasal süreç içerisinde talep edebileceğimiz öneriler olabilir. Türkiye Barolar Birliği'nden de, bireysel olarak burada böyle bir ihtiyaç ortaya çıktı, merkezi an-

lamda bir çevre komisyonu oluşturulması gereklidir. Öneriler arasında yine bu da arkadaşlarımız tarafından ifade edildi.

Yine Barolar Birliği bünyesinde çevre kararlarının bulunduğu bir web sitesi oluşturulabilir ve böylelikle daha hukuka uygun kararları orada görme şansına sahip olabiliriz ve örnek kararlardan da diğer meslektaşlarımız bu anlamda yararlanabilirler.

Baroların çevre davalarına müdahil olabilmeleri için yine Barolar Birliği'nin bir ilkesel karar alması ve bu anlaşılan o ki, bireysel olarak bu konuda çalışan gönüllü arkadaşlarımızın iradelerinin üzerinde baro yönetimleri, yetkilerini kullanırken sıkıntı yaşıyorlar. Ama Barolar Birliği'nin böylesi bir karar alması halinde, kamu yararı olan tüm davalarda, çevre davalarında müdahillik müessesesi gerçekleştirilebilir.

Yine Barolar Birliği'nin yılda en az bir kez böylesi bir eşgüdüm toplantısını yapması ve buraya çevreyle ilgili davalarla ilgili avukatların yine ilgili barolarından davet edilmesi şeklinde bir öneri Barolar Birliğine sunulabilir.

Benim kısaca bu toplantıdan çıkarttığım öneriler bunlar, ama bununla sınırlı değil tabii. Arkadaşlarımız iletebilirlerse, biz bunları Barolar Birliğine de iletmek anlamında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, yürütme organına, Adalet Bakanlığı'na iletmek amacıyla bu toplantıdan bir sonuç bildirgesi olarak çıkartabiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Görüş bildirmek isteyen var mı?

Buyurun.

Av. Sevda MESÇİ (Antalya Barosu): Baroları sanıyorum siyasi iktidar ele geçirme çabası içinde ve çevre davalarına da izin verme konusu, eğer yönetim kurulu kararıyla olacaksa, bunların da önüne geçilecek zamanla. Ben çevre komisyonları-

SEVDA
MEŞÇİ'NİN
KONUŞMASI

nın biraz baroların yönetiminden daha bağımsız olması için bir düzenleme yapılmasından yanayım. Biz Antalya Barosu'nda her zaman destek gördük yönetimimizden. Başkanımız ve Yönetim, her önerimizi gözü kapalı diyelim, çok güvendikleri için buna karar verdiler. Ama son yönetimimizde yavaş yavaş bazı sıkıntıların yaşanacağını biliyoruz. Çünkü yönetim giderek siyasi iktidarın eline geçmek üzere ve belki de ileride sanıyorum geçecek. Yani baroların bu çevre komisyonlarını daha bağımsız hale getirecek bir düzenlemeye gitmesinden yanayım.

Oturum Başkanı: Bunu da not alabilir arkadaşlarımız. Tabii bunun çok geniş değerlendirilmesi gerekir, nasıl olabilir, bu yönetimlerden bağımsız?..

Buyurun.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Av. Bedrettin KALIN (Artvin Barosu): Efendim, benim de sonuç bildirisi olacak mı bilmiyorum, ama yer almasını istediğim, düşündüğüm bir talebim var. Burada az çok çevreyle ilgili sorunlar ortaya çıktı, ben yedi başlık altında topladım. İsterseniz hızlıca bir okuyayım.

Efendim, bildiride yer alması şekliyle, çünkü Yusufeli projesiyle ilgilenirken aynı kapsamda Ilısu Barajı'nı ve Munzur Barajı'nı da yakından takip ettim, irtibat halindeyiz. Direkt insan yaşamını etkileyen bu tip şeylerin bildiride yer almasının faydalı olacağını sanıyorum. Hızlıca okuyacağım, 7 madde halindedir.

Birincisi madenler. Bunda Bergama, Kaz Dağları ve Artvin Cerrattepe'nin ismi zikredilerek, devamında termik santraller, sorun yaşanan Afşin-Elbistan, Mersin, örnekleri verdi arkadaşlar. Nükleer santrallerin kurulacağı yerler herkesçe malum. Büyük barajlı HES'ler dediğimiz Yusufeli, Ilısu ve Munzur Nehri üzerinde yapılacak baraj, bu yıl içerisinde gündeme giren küçük su HES'leri, bunlardan binlerce var. Yine mobil santraller ve göl kurutmaları diyebileceğimiz, yedi başlık altında toparlayabileceğimiz bir çevre sorunu, şu anda Türkiye'de gündemimizde olan, değişik yörelerde yaşanan sorunlar.

Bunlara ilişkin bildirimizde uygun görülürse, idarenin yargı kararlarına uymaya, çevre ve toplum sağlığına duyalı olmaya, ayrıca yerel halkla işbirliği yapılarak yatırım kararı almaya ve uygulamaya davet edilmesi yönünde bir karar alınmasını ve bunun yayınlanmasını düşünüyorum.

BEDRETTİN
KALIN'IN
KONUŞMASI

Saygıyla arz ediyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Buyurun.

Av. Yakup Şekip OKUMUŞOĞLU: Benim de uygulamada karşılaştığım için söylüyorum, yani özellikle Çevre ve Orman Bakanlığı nezdinde nerede sıkıntı varsa, hemen o mevzuatın değiştirilmesi gibi bir durum var. Sürekli bana bu tür bilgiler de geliyor Bakanlığın içerisinden. Dolayısıyla her birimiz tek tek bu yönetmelikleri izleyip, bu yönetmeliklerdeki değişiklikleri, taslakları, ne olup ne bittiği hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadığımızdan, genellikle ne zamanki hukuki uyumsuzluk ortaya çıkar, o zaman karşımıza geliyor bu yönetmelikler. Ama öncesinde bir bilgilendirme ve bunlarla ilgili olarak belki daha henüz bir münferit uygulamayla ilgili olarak dava konusu edilmeden önce iptal davaları açabilmek için bir bilgilendirme ihtiyacımız var. Barolar Birliği nezdinde bu konuyla ilgili olarak da bir bağımsız çevre komisyonu oluşturulması gerekiyor ve bu işlerle ilgilenmesi gerekiyor.

YAKUP
ŞEKİP
OKUMUŞOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bir başka nokta da yine Artvin Barosu'na ek olarak; evet, küçük hidroelektrik santraller veya nehir tipi hidroelektrik santraller veya barajlarla ilgili olarak yapılacak yatırımlarda bütüncül havza planlaması yapılmadan bu tür yatırımlara başlanmaması yönünden ekolojik değerlendirmeleri de içeren raporlar oluşturulduktan sonra ve halkın katılımıyla ve yerel yönetimlerin katılımıyla hep beraber oluşturulan bir planlamadan sonra ancak bu tür yatırımlara başlanmasının ben sonuç bildirgesine konulmasını talep ediyorum. Çünkü önümüzdeki süreç, gerek küresel ısınma, gerek su kaynaklarının önemi ne-

deniyle çok ciddi sıkıntılara gebe gibi duruyor. Bu konu çok önemlidir, bunun geçmesini istiyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

TUNCAY
KOÇ'UN
KONUŞMASI

Av. Tuncay KOÇ (Antalya Barosu): Malumun ilamı gibi olacak, ama burada sabahtan beri konuştuğumuz hukukun üstünlüğü prensibine hepimiz inanıyoruz ve yargının bağımsız olması gerektiğine de hepimiz inanıyoruz. Mahkemeleri, özellikle Danıştay, idare mahkemelerini eleştirirken esas üstünde durmak istediğimiz, bu mahkemelerin yeteri kadar, adli yargı kadar bağımsız olmadığı. Bu nedenle de Barolar Birliği ve tüm baroların temel görevi, hâkimlerin bağımsızlığının kesin olarak sağlanmasıdır. Yargıçlar Savcılar Birliği, ayrı bir kurum olarak Adalet Bakanlığı'ndan çıkarılmalıdır, çünkü çevre davalarında karşı taraf devlettir. Mahkemeler, Danıştay'a gittiğinde bunu hepimiz, çevre davasıyla ilgili olan arkadaşlar biliyor, Danıştay çeşitli yollardan devlet tarafından gizli ya da açık baskı altına alınıyor ve kararların bir şekilde değişmesi sağlanıyor. Devletin menfaatleri açısından, ama bize göre devletin menfaatleri orada değil, bizim savunduğumuz yerde. Bu nedenle, kesinlikle hâkimlerin bağımsızlığı savunulmalı, bunun için Barolar Birliğiyle tüm avukatlara büyük görev düşmekte. Aynı zamanda Danıştay'a yargıç seçiminde valilikten, emniyet müdürlüğünden atanan yargıçların seçilmesi engellenmelidir, çünkü görevleri yargıçlık değildir. Bu nedenle İdare Mahkemeleri Kanunu'nun değişmesi lazımdır. Kanun yapılması sırasında da bunlar Barolar Birliği'nin baskı aracı olarak göz önünde bulundurulmalı ve bu yönde değişiklikler yapılması sağlanmalıdır.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Buyurun.

Av. Necdet AYDIN (Artvin Barosu): Efendim, ben bir cümle olarak öneride bulunmak istiyorum.

Artvin’de toplantılar yapıldı, bilimsel toplantılar, “altın nasıl üretilir, nasıl üretilemez; nasıl olursa zararlı olur, nasıl olursa zararlı olmaz” gibi, Türkiye’de bulunan altın madenlerinin siyanür kullanılmadan üretilmeyeceği dile getirildi bilim adamları tarafından. Ben şunun bildirmede yer almasını istiyorum: Günümüzde siyanür kullanılmadan altın üretilmiyor, o teknoloji henüz üretilmedi. Siyanür kullanılmadan altın üretilebilecek bir teknoloji ortaya çıkana kadar Türkiye’deki altın madenlerinin işletilmemesi konusunun bildiriye konulmasını istiyorum.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Şöyle yapalım: Hocalarımız son değerlendirmeyi yapacaklar. İki de İstanbul istemişti, bir de Samsun’la bitirelim.

Buyurun.

Av. Zübeyde BURGUT (Mersin Barosu): En başta hepimizin bildiği gibi, Türkiye’de oldukça hukuk fakültesi mevcut ve bunların birçoğunun da açıkta kaldığı ortada. İdare mahkemesi yargıçları her daldan, her yerden olabiliyor. Bununla ilgili, bu konuyla bağlantılı olarak en başta bizler, bir adli yargıda işimizi daha kolay ve daha seri çözebildiğimiz de göz önüne alınarak, artık idari yargıda yer alan yargıçların hukuk fakültesi mezunu olmalarının da bu bildirmede yer almasını talep ederim.

Av. Demet Nur HEYFEGİL (İstanbul Barosu): Ben uzatmamak açısından iki kısa öneri sunacağım. Birincisi, genleri değiştirilmiş tohumlar ve ürünler ileride çok daha fazla sorunlara yol açacaktır. Bu sebeple, Biyogüvenlik Kanunu’nun çıkarılması konusunun yer alması. İkincisi, çevre sorunları içerikli kararların uygulanması en sorun, buradan anladığımız ve bildiğimiz ve bu konuda idarenin büyük direnç gösterdiği sorun. Bunu engellemek adına kamuoyu oluşturulması bence çok önemli. Çünkü idare, yapısı gereği kamuoyu baskısından

NECDET
AYDIN’IN
KONUŞMASI

DEMET
NUR
HEYFEGİL’İN
KONUŞMASI

oldukça etkileniyor. Bu konuda neler yapılabilir, bence bunu da dikkate almak lazım.

Teşekkür ederim.

BURHAN
UYAN'IN
KONUŞMASI

Av. Burhan UYAN (Samsun Barosu): Efendim, bütün bu konuşmalardan çok açık anladığım bir şey var: Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşlarının toplamı 70 milyonsa, bir çevre istilasına karşı koyan tek güç olan insanlar, işte hepsi burada, başka yok.

Çok somut bir şey söylemek istiyorum. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin iç hukuka etkileri konusunda bir eğitim programına katıldığımda, İngiliz bir avukatla böyle ayaküstü konuştum. Samsun'da yapıldı toplantı. İngiltere'de özellikle bu IRA olaylarından dolayı polisin insan haklarına karşı davranışları konuşuldu. Sorduk, arkadaşlar da var tabii, "*nasıl çözdünüz bunu, yani İngiltere'deki avukatlar bunu nasıl bir şekilde yoluna sokabildi?*" İngiltere ve Galler Bölgesi avukatları bir komisyon kurmuşlar ve İngiltere'de insan haklarına aykırılık oluşturan, polisin eylemlerinden dolayı açılan her davaya müdahale edecek bir komisyon, Barolar Birliği nezdinde ve bu davayı açacak olan her avukat, davayı açmadan önce, dava dilekçesini önce bu komisyona gönderiyor. Barolar Birliği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin en yenilerini tarıyor, iç hukuk, dış hukuk, uygulanacak tüm mevzuatı o avukat arkadaşın dava dilekçesine ekliyor, dilekçeyi kusursuz hale getiriyor ve o dilekçeyi avukat arkadaşına gönderiyor ve dava açılıyor. Her kazanılan davaya ilişkin en son yönetmelik, mevzuat, davayı açan her avukat arkadaşın dilekçesine bu uzman komisyon tarafından ekleniyor. Böyle böyle, en son İngiltere hükümeti bir karar almış ve İngiliz ceza yargılamasını neredeyse tamamen değiştirmişler.

Ben diyorum ki, Barolar Birliği nezdinde bir komisyon oluşturalım. Burada bütün arkadaşlarımızın açıp kazandığı davalar var. Komisyon olarak veya belki çevre cezalarına ilişkin kesilmiş cezalarda avukat olarak çalışmış arkadaşlarımız var. Bu dilekçelerimizi Barolar Birliği nezdindeki bir komisyona

gönderelim ve çevre konusunda dava açacak başka baro veya şahıslar olarak eğer bir vatandaş dava açacaksa, önce bu dilekçesini Barolar Birliği nezdindeki bu komisyona göndersin ve bu mevzuatın güncel, en yeni halini tarayıp, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden örnekler bu dilekçeye eklensin ve kusursuz dilekçelerle dava açalım. Çünkü enerjilerimiz ziyan oluyor, yani konsantre hale gelemiyoruz. Zonguldak'taki arkadaşımızın anlattığı şeyler, ben ilk defa bazı şeyleri duyuyorum. Toplandığı zaman müthiş bir güç var.

BURHAN
UYAN'IN
KONUŞMASI

İkincisi, bizden başka eğer bu ülkenin topraklarına, çevresine karşı yapılan bu saldırıyı önleyecek başka bir güç yoksa bizim bu güç olarak halk nezdinde algılayışımızı arttırmak için bir halkla ilişkiler çalışmasında bulunmamız lazım. Bir dış macunu bile piyasaya çıkarılmadan evvel aylarca çeşitli kategorilerdeki tüketiciler üzerindeki algı incelemesi dikkatle tartışılıyor ise, bir ülkenin çevresini korumak için, hari bizden başka bir şövalye olmayan bir şeyde bizim yüzlerce kere daha yoğun çalışma yapmamız lazım. Dolayısıyla çevreyi koruyan neredeyse tek güç olan Barolar Birliğinin bunu halkın algılayabileceği şekilde bir kampanya, yani reklam gibi değil, ama bir halkla ilişkiler kampanyası olarak belki bir reklam şirketiyle, belki bir halkla ilişkiler şirketiyle uzman olarak profesyonel bir çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Teşekkür ederiz.

Son olarak Aydın'ı alıyorum, ondan sonra değerlendirmenizi almak için Sayın hocamıza, Güney beyle Noyan beye söz vereceğim.

Av. Can ERSOY (Aydın Barosu): Teşekkür ediyorum.

CAN
ERSOY'UN
KONUŞMASI

Değerli meslektaşlarım; hepiniz sanki birer Greenpeace üyesi heyecanıyla bu işi sarılmışsınız. O kadar mutlu oldum, duygulandım, Kuşadası'nda bu toplantının olması bizim için ayrı bir mutluluk.

CAN
ERSOY'UN
KONUŞMASI

Değınilmeyen bir Toprak Kanunu var, yeni, genç bir yasa, bununla ilgili illerde toprak kurulları oluştu. Bu toprak kurulları vali başkanlığında, tarım ve defterdarlığın daimi üyeliğında 9 kişiden oluşuyor. Bunun 4 üyesi sivil toplum örgütü, yurt çapında faaliyette bulunan sivil toplum örgütlerinden temsilcilerden oluşuyor. Ben Aydın İl Toprak Kurulu'nda üye olarak çalışmalarımı sürdürüyorum. Barolarımızın da bu toprak kurulunda yer almasında çok büyük fayda var. Şimdi İzmir Barosu, Antalya Barosu, Bursa Barosu, Değerli Okumuşoğlu'nu tanıdım bugün, çok güzel çalışmaları var. Hepsini kutluyorum, takip ediyoruz. Birlikte de olabiliriz, yan yana da olabiliriz. Çünkü çevre, bizim çocuklarımıza bırakacağımız tek miras, yarınlarımız. Hele hele toprak, dönüşümü olmayan servetimiz.

Toprak Koruma Yasası gereğince alınan kararlar çok önemli. Örneğın Antalya Barosu'nun mücadelesinin büyük çoğunluğu bunun üzerine kurulu. Eğer o komisyonda bu yörelerde bu inşaatların yapılmasına izin verilmeseydi, yargı konuları daha kaynağında kurutulmuş olacaktı. Daha geniş konuşmak için çok konularımız var, ben bu kadarıyla yetiniyorum.

Teşekkür ediyorum. Hoş geldiniz diyorum.

Oturum Başkanı: Teşekkürler.

Bursa'dan ve Aydın'dan değerli arkadaşlarımız, bu üzerinde anlaştığımız metni toparlayacaklar. Biz de onu Barolar Birliğinde tekrar redakte edip bu içerikle basın danışmanımız aracılığıyla basına, bu arada sizlere ve barolarımıza sunacağız.

Ben son değerlendirmelerini yapmak üzere Sayın Prof. Dr. Ruşen Keleş'ten başlayarak arkadaşlarımıza söz vereceğım.

Buyurun.

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ: A'dan Z'ye kadar illerden gelen bütün baro temsilcisi arkadaşları ben zevkle dinledim ve birbirinden güzel konuşmalardan çok şey öğrendiğimi söylemekle

sözlerime başlıyorum. Kendilerini kutluyorum ve bu güzel konuşmalar için kendilerine teşekkür ediyorum.

Aşağı yukarı 50-55 yıldır Türkiye'de kent, kentleşme ve imar konularını yakından izleyen bir kimseyim. Son 35-40 yıl içerisinde de çevre sorunlarını yakından izlemeye başladım diyebilirim. Şunu görüyoruz: Şikayetler, şikayet konusu olan olayların niteliği pek değişmiyor. Biz çevre değerleri, doğa değerleri, kültür değerleri, kent değerlerinin kalıcılığını, sürdürülebilirliğini sağlamak misyonu altında bulunduğumuz halde, karşı karşıya bulunduğumuz vaka, sanıyorum ki bugün bu nitelikleri değişmeyen şikâyetlerin sürdürülebilir hale gelmiş olmasıdır.

Bunu söyledikten sonra, sabahtan beri yapılan tartışmalar da dikkatimi çeken birkaç nokta var, kısaca onlara değinmek istiyorum. Bu davalarda süre konusu, şikâyet konusu olan noktalardan bir tanesi. Acaba bu süreler, hak düşürücü süreler olarak mı dikkate alınıyor, yoksa düzenleyici nitelikleri, düzenleyici işlem nitelikleri mi ağır basıyor? İki örnekle bu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün sulak alanlarla ilgili olarak Ramsar Sözleşmesi vardır. Buna göre, korunacak alan olarak ilan edilmiş olan Burdur Gölü kıyısında bir Isparta Organize Sanayi Bölgesi kurulması kararlaştırılmıştır ve bugün hayatta olmayan zamanın Isparta belediye başkanı tarafından bir dava açılmıştır buna karşı. Benzer bir konu da Büyükçekmece Gölü havzasındaki çok yoğun kirletici niteliği olan Çatalca Serbest Bölgesi'nin kurulmasına karşı bu kez İstanbul Mimarlar Odası'nca bir dava açılmış. Sürelerle bağlantılı olarak bu örnekleri vermek istiyorum. Bu davalarda Danıştay 6. Dairesi, süresinde açılmış sayıyor konuyu ve İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nda da onaylanıyor. Fakat Genel Kurul, Başbakanlığın karar düzeltme işlemi üzerine, dava açma sürelerinin geçtiği görüşünü bu kez ortaya koyarak davaları reddediyor.

Sürelerle ilgili olarak, özellikle tazminat davaları açısından farklı yasalarda farklı süreler var. Danıştay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, bir tarihte bu konularda görüş birliğine varılma-

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

sırın olanaklı olmadığı gerekçesiyle içtihadın birleştirilmesine yer olmadığına karar veriyor.

İkinci nokta, sabahtan beri tartışılmakta olan noktalarla bağlantılıdır bu, dava ehliyeti konusudur, yetenek konusu. Dava açacak olan kişilerin o işlemde dolayı menfaatlerinin ihlal edilmiş olması gerekiyor. Elimde bazı arkadaşlara bahsettiğim bir karar var. 1991'de Körfez Savaşı'nı başlatan baba George Bush, o zamanki İngiltere Başbakanı John Major ve Fransuva Mitterand aleyhine Van 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne bir dava açılmış ve mahkeme, davayı açan kişiye -avukatın da adı var burada- "*sen kim oluyorsun?*" dememiş, davayı kabul ederek Meteoroloji Genel Müdürlüğü'ne gerçekten havada dengesizliğin, kış mevsiminin uzayıp uzamadığının ve bunların meyve, sebze vesaire üzerindeki etkilerinin ne olduğunu soran bir yazı göndermiş.

Tabii bu kişisel menfaat vesaire konuları, uzun süreden beri Türkiye'de çok tartışılır konular olmaktan bir bakıma çıkmıştır. Çünkü bildiğiniz gibi, 2577 sayılı İdari Yargı Usulleri Kanunu'nda 1994'tür zannederim, o yıl yapılan bir değişiklikle dava açma menfaat ilişkisinden çıkarılmış, daha dar bir kavram olan hakka indirgenmiştir. Bunun üzerine Anayasa Mahkemesi'ne açılan bir davada "*hak arama özgürlüğü sınırlanıyor*" diye iptale sonuçlanmıştır bu. Ancak yasa değişikliğinde de imar planları, doğal ve tarihsel eserlerin korunması ve çevre gibi düşünceler, mülahazaların istisna olarak, menfaatleri de olsa bireylerin, bu konularda dava açabilecekleri yazılıydı. Oysa şimdi bakıyoruz ki, Mimarlar Odası'nın açtığı davalardan bir kısmı bu nedenle reddedilebiliyor. Örneğin Boğaziçi'nin geri görünüm ve etkilenme bölgelerinde yoğun yapılaşmaya karşı Mimarlar Odasının açmış olduğu bir dava; Taşkılla, tarihi Maçka Kışlası, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na devredilmesine ilişkin karara karşı Mimarlar Odası'nın açmış olduğu dava, aynı nedenle; ayrıca oturdukları taşınmaz kültür varlıklarının yıkılması kararlarına karşı taşınmaz kiracılarının açtıkları davalar ve son olarak yapı ruhsatlarının iptali için dava açma ihtiyacını duyan koruma amaçlı kuruluşların, sivil

örgütlerin açmış oldukları davalar, öznel dava ehliyetine sahip olunmadığı gerekçesiyle reddediliyor ve bunun çok örnekleri var. Bir bölümü de reddedildikleri halde ehliyet yönünden, bu kararlar üst mahkemeler tarafından bozulmuştur ve davalar da birkaç yıl sürmektedir.

Burada şu belki hatırlatılabilir: Bazı uluslararası toplantılarda kamu adına çevre konularına özgü olmak üzere dava açmaya yetkili olabilecek bazı kuruluşların oluşturulması önerilmiştir, ombudsman gibi, kamu denetçiliği denilen. Eğer bu yoksa ya da başka isim altında faaliyet gösterecek bir mekanizma oluşturulmamışsa, o zaman iş kala kala yurttaşın kendisine kalmaktadır, kitle örgütlerine kalmaktadır ve tabii kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına bağlı kalmaktadır.

Bir diğer nokta, üçüncü nokta, bunun üzerinde de çok duruldu, yürütmenin durdurulmasıyla ilgilidir. Yine İdari Yargılama Usulleri Kanunu'nun ilgili maddesi, "*Danıştay ve idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya inkânsız sonuçların ortaya çıkması ya da işlemin açıkça hukuka aykırı olması durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.*"

1982 tarihli Anayasa'nın 125. maddesindeki ilgili fıkralar, yargıçların yürütme aleyhine karar vermelerini güçleştiren bir niteliktedir. Hukuka aykırı pek çok işlem hakkında dava açılmasına karşın, bu işlemler uzun süre yürürlükte kalabilmektedir. Özellikle çevre ve kent değerlerine, toplum yararına aykırı imar planlarını alınız, ÇED raporları, yapı izinleri, bunlar ancak yıllar sonra yürütmelerinin durdurulmasına karar verilebilmekte ya da verilememektedir.

Bir diğer nokta, en çok şikayet konusu olan, yargı kararlarının uygulanmaması konusudur. Kent değerleri ve çevre değerlerinin korunması açısından çok önem taşıyan bir konudur bu tabii, ama bu nitelikte olup da uygulanmayan kararlar sayısızdır denilebilir. Oysa Anayasa'nın 138. maddesi, "*yasama ve yürütme organları, idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır.*"

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

Bu kararları değiştiremeyecekleri gibi, bunların yerine getirilmesini de geciktiremezler” diyor. Yine İdari Yargılama Usulü Kanunu’nda “esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararların icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmek zorundadır, buna mecburdur ve bu süre hiçbir şekilde 30 günü geçemez” denildiği halde, bu kural da bütün örnekler gösteriyor ki, çok sık bir şekilde ihlal edilmektedir. Bu anayasal sisteme hiç kuşkusuz gölge düşüren bir durumdur, bir suçtur denilebilir, ama yargılanması güç bir fiildir bu. Etkin bir yaptırım olmadığı için, kamu görevlilerinin yargılanmalarıyla ilgili mevzuat, bunda son yapılan değişikliklere karşın ortadadır. Çok genel nitelikte, cezası pek hafif olan paraya çevrilebilecek nitelikte olan ve soruşturma iznine hâlâ zannediyorum bağlı olan bir durumdur bu. Bu adeta kamu görevlilerini hukuka aykırı davranışlarda bulunmaya özendirmektedir.

Üzerinde durmak istediğim son bir nokta, idarenin tutum ve davranışlarına atfedilebilecek, ondan kaynaklanan birtakım sorunlar var ki, konumuzun ağır basmakta olan yönü de budur. Plandan çok söz edildi, o konuya da geleceğim. İstanbul’da Tarlabası Caddesi açılmıştır, burada 300 tescilli bina yıkılmıştır. Zamanın belediye başkanı, *“hangi plana dayanılarak yapıldı?”* diye sorulduğu zaman, *“plan benim kafamın içinde”* demiştir. Daha sonra üzerine gidildiği zaman, *“yıkırım, cezamı da çekerim”* demiştir. O zaman ilçe belediye başkanlığı yapan bir muhterem kişi, yıkılması söz konusu olan o tescilli evlerin *“pis Rum”* evleri olduğunu ifade etmiştir.

Buna benzer bir örnek daha vereyim size: Fay hattında planla bu kez yerleşme izni verildiğine tanık olmuşuzdur. İsmi ni zikretmekte sakınca yok, Turgut Özal, önüne gelen bir santral kararına fay hattı üzerinde olduğu kendisine hatırlatıldığı halde *“bu benim emrim, yetkimi kullanarak bunu yapma talimatıru size veriyorum”* demiştir. Buna benzer bir olay Adapazarı’nda oldu. Belediye meclisinde geçen bir konuşma şöyle: *“Yapı izni verilemez”* diyor teknik birimler, çünkü yapı izni verilmesi söz konusu olan yerin fay hattına rastladığını hatırlatıyorlar. Bir belediye meclisi üyesi, *“fay hattını 2 kilometre geriye çekeriz, iş olur*

biter" diyor. Dolayısıyla bu türlü örneklere baktığınız zaman, değerli meslektaşım Ülkü Azrak'ın bir sözünü hatırlıyorum. O, bu türlü, yani depremde hasar görmesi, binaların yıkılması, insanların ölmesini bir takdiri ilahi değil, fakat takdiri idari olarak nitelemişti.

Adana'da buna benzer bir şey oluyor. Yargı bağımsızlığıyla çok yakından ilgili bir olaydır bu; hep insan davranışlarına, yönetenlerin davranışlarına bağlanabilecek sorunlardır bunlar, vaktinizi aldığım için özür dilerim. Adana'da 1997 yılında adalet sarayı inşaatı söz konusudur. Adalet sarayının üzerinde yapılacağı yer, bir SİT alanıdır. Dolayısıyla parsel bazında bir imar planı değişikliği yapılarak gerçekleştirilmek isteniyor. Mimarlar Odası, hem bu imar planı değişikliğine karşı, hem de ruhsatın iptali isteğiyle mahkemeye başvuruyor. Yürütmeyi durdurma kararı alındığı halde, alındıktan hemen sonra adalet bakanı Adana'yı ziyarete diyor, adliyeyi ziyaret ediyor. Bu ziyaretten hemen sonra yürütmeyi durdurma kararına yapılan itirazı bölge idare mahkemesi kabul ediyor, İdare mahkemesinin kararını kaldırıyor, inşaatın devamına izin veriliyor. Ama bunun sonucunda da Adana İdare Mahkemesi'nin o olumlu kararı veren başkanı ve iki üyesi birkaç ay sonra başka illere atanıyorlar.

Bu örnekleri verdikten sonra sözlerimi şöyle bağlamak istiyorum: Sorunlar değişmiyor, yani 1980'lerde neyse, ben 1950'leri de biliyorum, belki o tarihleri hatırlayan Güney bey bile değildir, yoktur burada bir kimse, hiç değişmemiştir, değişmez niteliği hukuka saygıdaki erozyondur, hukukun üstünlüğü ilkesine saygısızlıktır. O bakımdan, arkadaşlarımızın sonuç bildirgesine girmek üzere yapmış oldukları önerilere ben Sayın Noyan Özkan arkadaşımızın başta yapmış olduğu, 5-6 madde halinde sıraladıklarının da eklenmesini öneriyorum. "*Gidin, uluslararası yargı yerlerine şikâyet edin*" diyor. Bir ülkenin devle başkanı ve dışişleri bakanı, devletini şikâyet ediyor sayılmıyorsa, hiç olmayacak konularda, böyle çok haklı bir konuda bu başvuruları yapmakla adalet duyguları elbette rencide olmayacaktır.

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

Bu bağlamda bir noktaya değinmek istiyorum: Barolar Birliği, Türkiye'de çok duyarlı. Önemli konulara vaktinde parmak basmasını bilen bir kurumumuzdur. Birkaç ay önce bir sipariş anayasa taslağı üzerinde tartışma başlattı, bir kitap ayrıca yayınlattı. Bu sipariş anayasanın maddelerini gözden geçirirken, ben bugünkü 35. madde, mülkiyetle ilgili maddeye baktım. Biliyorsunuz, mülkiyetle ilgili Anayasa maddesinin son fıkrasında "*mülkiyet hakkı toplum yararına aykırı olarak kullanılamaz*" ibaresi vardır. Sipariş Anayasa Taslağı'nda bu çıkarılmaktadır. Oysa birçok yasamız ve çevrenin, kentin korunmasına imkân veren yasal düzenlemeler o noktaya dayanılarak gerçekleştiriliyor ya da onun da büyük payı vardır denilebilir.

Ayrıca Anayasa'nın 57. maddesinde konut hakkı var. Aslında maddenin içinde hakla ilgili bir şey yoktur, "*devlet tedbir alır*" diyor. Ancak bizim bugün buradaki tartışmalarımız açısından önem taşıyan bir ibare var orada, diyor ki, "*devlet, konut ihtiyacını şehirlerin özelliklerini gözeten bir plan dahilinde karşılayıcı önlem alır.*" Şehirlerin özellikleri, hiç kuşku yok, şehirlerin kimlikleriyle doğrudan doğruya ilgilidir. Sözü TOKİ'nin yaptıklarına getirmek istiyorum. Zannediyorum Kuşadası'ndan arkadaşlar örnek verdiler, tepelerde 25-30 katlı, şehrin bırakınız kimliğini, insanca yaşamaya imkan vermeyecek, baktığınız zaman insanın korkabileceği, zemin etütlerinin dahi tam olarak yapıp yapılmadığı kuşku götüren uygulamaları var. Dolayısıyla bir azman kuruluş haline getirilmiş olan TOKİ'ye mutlaka bir çekidüzen vermek gerekir. Arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın Gecekondu Kanunu'na ilişkin bütün yetkilerini oraya devretmiştir yasa koyucu ve Arsa Ofisi oraya bağlanmıştır ve planlama yetkisi kendisine verilmiştir.

Buradan izin verirseniz bir nebze de plan düşüncesi ve plan düşüncesine saygıdaki erozyon üzerinde durmak istiyorum. Efendim, Türkiye birçoklarına göre küreselleşmeden vazgeçemeyecek bir ülkedir, dolayısıyla onun gereklerine uyacaktır, eğer bu dünya düzeni içerisinde yer almak istiyorsa. Bunun

için değil midir ki, Dünya Bankası ve IMF'nin direkt etkisi altındadır Türkiye, halen çıkmış değildir. Dünya Bankası, resmi raporlarında planı reddetmektedir. Bir raporunda *"planı bırak, piyasaya bak"* diyor, yani *"her şeyi piyasa güçleri, kendi haline bırakıldığı takdirde en iyi şekilde çözecektir."* Türkiye bunun dışında ne yapabilir? Ama plan yapacak olsa dahi, bu plan her şeyi halletmiyor. Kent ve çevre değerlerinin korunması bakımından ya planlı davranılacaktır ya plansız davranılacaktır. Planlı davranma durumunda da iki şık söz konusudur. Acaba bu plan hangi amaca yönelecektir? Bazen planlar, yağmanın aracı olabilmektedir ve Türk kentlerinin ve çevre değerlerinin en çok zarar gördüğü plan türü, yağmaya aracılık ve öncülük eden plan türüdür diyebiliriz.

Son olarak, bütün tartışmalar bu sabah bize gösterdi ki, hukuk kendi başına her şeyi çözüyor ve hukuk, siyasetten ayrılmaz bir disiplin ve uygulama alanı. Dolayısıyla böyle bir gözleme ilişkin değerlendirmelerin sonuç bildirisinde yer alması iyi olur. *"Yeni kurallar konulmalıdır, eskiler değiştirilmelidir veya boşluklar doldurulmalıdır"* gibi birçokları öneriler haline getirilmiştir. Özellikle kamu yararının tanımı ihtiyacı üzerinde durmak gerekir. Öyle tanımlar yapılır hale geldi ki, yatırımcıların menfaatlerini topladığımız zaman, elde edeceğimiz sonuç kamu yararındır. Bu bizi 200 yıl önce Adam Smith'in anlayışına götürür. Dolayısıyla kamu yararının bireyler için kısa dönemli ve uzun dönemli, toplum için kısa dönemli ve uzun dönemli tanımlarının yeniden yapılmasına mutlak suretle teşebbüs etmek gerekmektedir. Bir arkadaşımız, Antalya Barosu'ydü zannediyorum, *"halkımız çok seviyor"* dedi. Mesela burada düğümleniyor. Samsun'dan gelen arkadaşımız da, *"halkımız bunları sevmez hale geldi"* dedi, yani ters iki yaklaşımı Antalya ile Samsun'da gördüm ben.

Halkın konulara sahip çıkması son derecede önemli bir şey. Dolayısıyla halkın her çareye başvurarak eğitimi üzerinde durulmalıdır, gündeme alınmalıdır. Fakat en az halkın eğitimi kadar önemli olan, devlet ve siyaset adamlarının eğitilmesidir. Atatürk ve arkadaşları, -mülkiyet hakkının kişiye yüklediği

RUŞEN
KELEŞ'İN
KONUŞMASI

sorumluluğu vurgulamak istiyorum- "*topluma ve ulusa neler kazandırabiliriz?*" gibi bir sevda'nın arkasındaydılar. Şimdiki devlet ve siyaset adamlarının "*kendimize neler kazandırabiliriz?*" gibi bir davanın arkasında olduğunu görüyoruz. Asıl değiştirilmesi gereken bu anlayıştır. 1937'de Atatürk, çiftliklerini dilekçeyle Hazine'ye bağışlarken şu sözü kullanmıştır: "*Mal ve mülk, bana ağırlık veriyor, bunları ulusuma armağan etmekle büyük bir ferahlık duyuyorum.*" Mülkiyet hakkı, hem çevre, hem kent yozlaşmasının temel nedenleri arasında yer almaktadır. Hareket noktamız, bu konudaki bilinç düzeyini yükseltmek ve yurttaşları gerçekten yurttaş haline getirmeye çalışmaktır.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Biz çok teşekkür ediyoruz Değerli hocam.

Değerli üstadımız Sayın Av. Güney Dinç; buyurun.

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

Av. Güney DİNÇ: Efendim, benim ilk notum olan konuyu Sayın Ruşen hoca vurguladı.

Arkadaşlar yakınıyorlar, "*yalnız kaldık*" diyorlar, hatta "*halkla çelişkili duruma düşüyoruz*" diyorlar. Doğrudur, çok haklılar. Ancak başka çare yok, biz hukuk savaşı veriyoruz. Aslında yaptığımız iş, en önemli politik konular çerçevesinde gidiyor ve biz niye bu kadar sorumluluk taşıyoruz davalarla uğraşmakla; çünkü politikacılar, yapmaları gerekeni yapmadıkları için, hatta kötü olanı yaptıkları için. Yok bunun çaresi.

Şunu önerebiliriz: Bölgemizdeki, çevremizdeki ulaşılabilirliğimiz siyasal partileri bu kavga'nın içine çekmeye uğraş vermek ve halkımızı da kendi partilerine, inandıkları partilere yüklenerek çözüm yolları aramaya çağırarak bir yöntem olabilir. Çünkü biz gerekli olanı yapıyoruz, yapmış arkadaşlar, en güzelini yapmışlar, canları da sıkılıyor, ama hepsi de, bir yerde de hepiniz, hepimiz mutluyuz ki, doğru işleri yaptık. Bu böyle gidecek, politikacılar bu işi üstlenene kadar bu şekilde gitme zorunda.

Teknik olarak Fatih Ülkü arkadaşımız bir sorusu var: *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin memur yargılamasıyla ilgili kararı var mı?"* Var; hem Türkiye için var, hem başka ülkeler için var. İki örnek vereceğim. Birisi, bugün adını çok andığımız Arif Ali Cangı arkadaşımızın bir işkence davası, Sunal-Türkiye davası, eğer ilgilenen varsa not alabilir. Burada işkenceci polisi komiser soruşturmuş, *"suç yok"* demişler, men-i mahkeme kararı falan verilmiş. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yargı yolunun bu şekilde kesilmesini Sözleşme'nin 6. maddesine aykırı görmüş.

Bir başka örnek var, onu herhalde hepimiz biliyoruz; lojman cinayeti olayı var. Eski İzmir Milletvekili Erol Güngör'ün oğlu öldürülmüştü. Bu davada Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne verdiği savunmasında aynen şöyle demişti: *"Lojmanlarda yaşayan milletvekillerinin, onların aile fertlerinin ve evlerinde çalışan kişilerin dokunulmazlıkları sebebiyle soruşturma derinleştirilememiştir."* Burada da sözleşmenin ihlali kararı çıktı. Milletvekilliği dokunulmazlığının böyle bir cinayet davasının soruşturulmasına engel olamayacağı karara bağlandı. Bu davada bir özellik daha vardı: Davacı, -hep biliyorsunuz, tazminata bağlanır bu iş- *"Oğlumun öldürülmesi nedeniyle ben tazminat istemiyorum, işi paraya dönüştürmek istemiyorum. Benim bir talebim var, bunu hükmedin"* diye istemde bulundu. *"Dokunulmazlık kalksın veya işte adam gibi bir hale gelsin"* diye bir talepte bulunmuştu. Bu talebi benimseyen bir ifade içermesine rağmen karar, *"bu iş ilgili ülkenin sorunudur"* biçiminde, doğaldır, böyle bir sonuç çıkacağı biliniyordu. Ama önemli olan, dokunulmazlığın böyle bir soruşturmaya somut olayda engel gösterilemeyeceği konusuydu.

Bir de idarenin kötü niyetini örnek olarak göstermek için Zübeyde hanımın değindiği konulardan birine ben de değinmek istiyorum; balık çiftlikleri meselesi. Burada bir genelge çıkardılar, çiftliklerin uzaklaştırılmasıyla ilgili falan birtakım koşullar koydular ve bunu da kamuoyuna dediler ki, *"biz bu balık çiftlikleri sorununu çözüyoruz."* Bence bu bir daruşıklı oyundu, çünkü yönetmelikle düzenlenen bir konuyu genelgeyle

GÜNEY
DİNÇ'İN
KONUŞMASI

değiştiremezlerdi. Yani bunu mutlaka biliyorlar, en azından bakan bilmiyorsa, bakanlık hukukçularının bunu bilmesi gerekirdi. "Biz bu işi hallettik" diye patırtı, gürültü yaptılar, ama sonunda Danıştay, bu genelgenin yönetmeliğe aykırı olması sebebiyle yürütmesinin durulmasına karar verdi. Sonra da ne oldu, bilmiyorum.

Efendim, bir de bize verdikleri kitapta bir karar var, Meral-Türkiye kararı. Yani eğer gerekirse arkadaşlarımızın başvurmaları açısından şu yönden önemli: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, daha önce ceza yargısı için birtakım kararlar vermişti, başsavcılık tebliğnamesiyle ilgili, o yasalarımıza girdi. Şimdi buradaki Meral-Türkiye kararında Danıştay savcısının mütalaasını, gözlemlerini taraflara bildirmemesini de adil yargılama ilkelerine aykırı buldu. Tabii bu karar, diğer nedenlerle beslenerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gidecek başvurularda gözetilebilir.

Ben sözümü Ege Bölgesi'nden 1877 yılında yaşanan bir gerçek olayla sonlandırmak istiyorum. Sülük, biliyorsunuz kan yenilemekte halkımızın kullandığı bir canlı. Herhalde 1877' de bu daha da çok kullanılıyordu, o zamanın tıp bilimine göre. Orada bir delikanlı da gidip bu suların içinden sülük toplayıp, şişelere koyup satarmış. Ama bir gün bu işi yaparken, karşısına bir gâvur çıkıyor, öyle anlatılıyor hakiye. "Nedir, ne değildir" falan, anlaşılmazlarken, biraz sonra jandarma geliyor ve diyor ki, "bu sülükleri zatı şahane padişah hazretleri, Ege Bölgesi'nin göllerdeki, akarsulardaki bütün sülüklerini İngilizlere sattı, artık bu sülükleri İngilizler toplayacak." Padişahlık meraklılarına, Osmanlı meraklılarına yollama yaparak, bizleri bugünlere tekrar yaklaştırmakta olduklarını anımsatmak istiyorum. Sözümü de bu sülük hikayesiyle bağlıyorum.

Teşekkür ederim.

Oturum Başkanı: Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Değerli üstadımız Sayın Av. Noyan Özkan; buyurun.

Av. Noyan ÖZKAN: Teşekkür ederim.

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

Sayın meslektaşlarım; gerçekten bugün hem karşılıklı tartışma ile çok şeyler, yeni şeyler öğrendik, hem eski günleri de hatırladık. Bu arada bazı olaylar, bazı davalar anlatılırken gerçekten yaklaşık 15-20 yıl öncesine kadar da gittik. Ancak ben, burada özellikle bazı genç meslektaşlarımızın olaylara hâkimiyeti, duyarlılığı ve sürdürdükleri tezlerle gerçekten beni çok heyecanlandırdıklarını ve buradan gittikten sonra bazı konularda daha da atak, daha kuvvetli davranacağımı şimdiden belirtmek istiyorum.

Konuşmamın başında da söyledim, tekrar sonunda da söylüyorum, hiçbir zaman umutsuzca bu meselelere giremeyiz; umutlu, kazanmak için. Tabii bu bir futbol maçı gibi değil, yani sonuç elde etmek için. Ben burada davayı kazanmaktan da bahsetmiyorum. Çevre sorunlarının ülke sorunlarından bir kere ayrılması, ekonomik sorunlardan ayrılması mümkün değil. Yani dönüyoruz dolaşıyoruz, iş siyasi iktidara geliyor, planlamaya geliyor, uluslararası sermayeye geliyor, Dünya Ticaret Örgütü'ne, GATT'a geliyor. Nedir; ticari küreselleşmeye karşı küreselleşmenin insani boyutunu verebiliyor muyuz, savunabiliyor muyuz? Yani illa da ticari küreselleşme karşısında yenilecek miyiz? Buralara kadar geliyor, ama iş somutta da, çevre sorunları da lokal olarak bir ilçede, bir ilde, bir köyde ya da bir mahallede başımıza geliyor. Son çare olarak da hukuka başvuruyoruz, yani buradaki arkadaşlarımız hukukçu ve bu işin pratisyenleri, avukatlar. Avukatlar tabii ki hukuku yaratacak, yani avukatlar illa da kanunlarda şu şu şu şekilde bizim önümüzde engeller var diye geride durmayacaklar. Avukatlar o kanunları da aşacaklar, yeni hukuklar yaratılması için, yeni içtihatlar yaratılması için veyahut da geriye giden bazı hukuku veya içtihatları tekrar ilerletmek için çaba gösterecekler. Zaten buradaki bulunma amacımız da bu.

Evet, bazı arkadaşlarımız idari yargıdan artık biraz bıkar gibi ifadelerde bulundular, yani "bunlardan bir sonuç çıkmıyor" filan gibi, "adli yargı daha seri" filan. Elbette adli yargı daha seri, ama adli yargının alanı başka, idari yargının alanı başka. Yani

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

siz koskoca bir tesisi ta ilk başta, planlama aşamasında ancak idari yargıyla durdurabilirsiniz. O tesis sonra çalışmaya başlar, etrafına koku saçar, denizi kirletir falan, o zaman adli yargıya başvurursunuz. Ben genel olarak da hâkimlerimizin, özellikle Danıştay ve idare mahkemesi hâkimlerinin de adli yargıdan daha ileride olduğunu düşünüyorum, benim kanaatim bu, bunu da söyleyeyim size; daha ileride, hem düşünce, hem dünyaya bakış açıları, hem de olayları kavrayış açılarından daha ileride olduklarını düşünüyorum. Fakat titizlik açısından, özellikle dosyalarda usul açısından veya bu dilekçenin reddiydi, şuydu buydu, mahkeme bilirkişi tayini vesaire, çok bürokratça davrandıkları konusunda benim de tespitim var. Ama burada Uşak Barosu Başkanına katılıyorum, hâkimlerin tarafsızlığı, bağımsızlığı, yargı derken, Türkiye’de siyasi iktidar, -Özal döneminde bunun temelleri atıldı- gerçekten kuvvetli yürütme, yasamadan da hatta kuvvetli yürütmeyle bir ticari liberalizasyon, açıkçası bunu böyle emperyalizm filan diye büyük laflarla da süslemeye gerek yok. Burada gerçekten ekonomik açıdan ne varsa, *“bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler”* çok özeti, önlerinde hiçbir engel tanımayan bir politika uygulamaya başladılar. İşte burada Hocamız da örnek verdi, belediye başkanının söyledikleri falan, bunlar artık yavaş yavaş yerleşti. Siyasi iktidarların, siyasi partilerin bu yağmacı ve *“her şeyi yaparım, her şeyi yıkarım, yeter ki kazanayım, yeter ki rant elde edeyim.”*

Bu arada efendim nedir; ekmek filan... Dönüyoruz, dolaşıyoruz, aynı şeylere geliyoruz. Böyle ekmek davasına getirme pozisyonları bence son derece ilkel ve bu ülkenin bütün doğal kaynaklarını, biyolojik zenginliklerini, havasını, suyunu, toprağını, kıyılarını, ormanunu, hepsini mahveden ve de bir yağmaya dönüştüren, Güney beyin söylediği de o, *“Türkiye çok büyük bir yağma yaşıyor”* dedi en son, gerçekten çok sistematik, çok bilinçli bir şekilde, özellikle AKP döneminde artarak -yani tek hükümete bunu mal edemeyiz- korkunç bir yağma yaşıyoruz.

Yağma, hukukuyla beraber geliyor. Nasıl 12 Eylül hukukuyla beraber insanları ezmişse, işkenceler, insan hakları

ihlalleri ayyuka çıkmışsa, bu yağma hukuku da beraber gelmiştir. Bugün turizm tahsisleri konusunda yaşadıklarımız ortada, ormanlarla ilgili, 2B'yi tekrar gündeme getirecekler. Bu arada gündeme getirmeden yönetmelik değişiklikleri vesaire bir sürü şeyler yapıyorlar. Bu yağma hukuku, Bonapartist bir yönetim olduğu için Türkiye'de, üst düzeyde planlanıyor. Siyasi partilerle beraber bürokrasi bunu örgütlüyor, hatta uluslararası destek de alıyorlar, üst düzeyde planlanıyor. Üst düzeyde müdahaleler gerekiyor. Üst düzeyden planlamalar veya Türkiye yağmasına üst düzeyden hücumları siz lokal olarak önleyemezsiniz. Dolayısıyla Türkiye Barolar Birliği'ne burada gerçekten rol, aktivite ve de eşgüdüm açısından çok önemli bir pozisyon düşüyor.

Şimdi bir Madencilik Kanunu, çok güzel söyledi bir arkadaşımız, sömürge kanunudur, böyle bir şey olamaz. Benim babam maden mühendisi, ben bir madenci evladı olarak yetiştim, öyle okudum, bütün hayatım, ilkokul, ortaokul, madenlerde geçti. Ama şu yapılanlar, bu ülkeye yazıktır. Tabii bu kanun çıktı, bakın ne kadar acıdır, CHP dava açtı, 4 senedir Anayasa Mahkemesi'nde devam ediyor, yürürlüğünün durdurulması istemi var, bir karar yok, bir şey yok ortada. İyi de bu dava nedir, sahipsiz midir bu kadar bu dava? Yani Ankara'da bunu kim takip edecek, gitsinler sorsunlar, "kardeşim, siz ne yapıyorsunuz 4 senedir" diye sorulması lazım, ayıp bir şey değil. Bu yargıçları hiçbir zaman etkileme de değildir, zafiyete uğratmak da değildir. Biraz hakkımızı arayacağız, ama üst düzeyde gerçekten bir eşgüdüme, bir iletişime ihtiyaç olduğu, daha doğrusu bir zafiyet vardı, bu toplantı bence o zafiyetin giderilmesi açısından önemli bir aşama olacaktır.

Bu arada her şeyi Türkiye Barolar Birliği'nin üzerine yıkamayız. Barolarımız zaten malum, arkadaşlarımız burada, ama büyük baroların da artık mali açıdan ve bunlarla uğraşacak hukukçu açısından kapasiteleri var, onların da ellerini taşın altına sokmaları gerekiyor.

Ben hiçbir zaman umutsuz değilim. Organize olmamız gerekiyor, yani eşgüdümü sağlamamız gerekiyor. Ne güzel

NOYAN
ÖZKAN'IN
KONUŞMASI

arkadaşımızın söylediği, İngiltere'deki örneği söyledi, bir dava dilekçesini gönderelim birbirimize. Bugün İnternet ortamına girdik, 10 sene önce, 15 sene önce yoktu bu. Bunu da kullanabiliriz, çok rahatlıkla kullanabiliriz, gerçekten birbirimizle fikir alışverişini çok güzel yapabiliriz.

Ama şunu söylemek istiyorum: Davalar son çaredir, yani burada bazı barolar *"bizim davamız var"* diyememenin sanki böyle sıkıntısını yaşar gibi oldu. İyi, ne güzel, demek ki fazla olay yok. Yani illa da dava açmak değil, dava açmadan önce baroların, hukukçuların, avukatların, çevre korumaya, doğal korumaya, hukukun üstünlüğüne inanan avukatların caydırıcılığı önemli. Yani silahlı kuvvetlerin nasıl caydırıcılığı varsa, hukukçuların da caydırıcılığı vardır. Neyi bilecek idareciler? Üst düzeyde planlama, devlet, hükümet, bakanlıklar; yerel düzeyde belediyeler, mahalli idareler, il özel idareleri, mesela şu anda muazzam yetkileri var, muazzam bütçeleri var, istedikleri gibi yatırım yapabiliyorlar. Bunlar, *"biz kanun, tüzük, yönetmeliğe aykırı olarak şunu yaparsak veyahut da biz bir yargı kararının arkasını dolanmaya çalıştığımız vakit bizim başımıza şunlar gelebilir, bu müeyyidelere uğrayabiliriz, bu avukatlar ve avukatlar grubu veya barolar bizim peşimize düşebilir"* şeklinde bir caydırıcılık oluşturması lazım. Bu caydırıcılık çok zayıfladı, yani gerçekten öyle bir yağma, öyle bir saldırı var ki ve her şey fütursuzca, pervasızca yapılıyor, her şeyi unutuluyor gidiliyor.

Ben konuşmamı toparlayacağım, sadece somut bir örnek veriyorum; yüzlerce örnek verebilirim burada, ama bir somut örnek veriyorum: Gidin, AKP'nin hazırladığı anayasa taslağını okuyun arkadaşlar. Yani okuyanlar çoğunluktadır, böyle bir şey olamaz; korkunç, tamamen yağmacı, tamamen sömürge olmayı kabul eden ve tamamen yargıyı, hukuku dışlayan, *"bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler"* anlayışını, neoliberal ekonomi anlayışını yansıtan, inanılmaz derecede fütursuz, pervasız bir Anayasa Taslağı'dır. Onu okuyun, o zaten Türkiye'nin genel tablosunu verecektir.

Mücadeleye devam.

Oturum Başkanı: Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım; sabahtan beri sürdürdüğümüz bir maratonun sonuna geldik. Barolar Birliği Yönetim Kurulu'nun değerli üyeleri, Değerli Saymanımız Sayın Soner Kocabey, Sayın Muhsin Ergazi, Sayın Halit Ökçesiz ile birlikte biz bu toplantıya Yönetim Kurulu'da karar verirken ne kadar isabetli davrandığımızı bir kez daha burada hep birlikte izledik. Bu toplantı noktasında oldukça uyarıcı olan Uşak Barosuna bir kez daha teşekkür ediyoruz. Tabii Uşak Barosu ve Ege Bölgesi'ndeki sıkıntıların dile getirilmesinde Ege'deki çevre davalarını takip eden, çevre sorunlarını takip eden arkadaşlarımızın çok önemli yönlendirmeleri oldu. Başta Güney Dinç üstadımızın, Sayın Noyan Özkan'ın, onlara da teşekkür ediyorum.

Size bir kitap dağıttık, bu Marmara Denizi'nin sorunlarını anlatan. Marmara'nun hukuki değerlendirilmesi bölümünü ben yazmıştım. İzninizle 187. sayfadan 5 paragraflık kısa bir bölüm var, onu okuyup kapanışı yapmak istiyorum.

"Görülmektedir ki, ulusal ya da uluslararası mevzuat, yargı kararları, çevre sorunlarının önlenmesinde tek araç değildir. Yeterli yasaları uygulayacak yeterli yöneticilere, yeterli politikaları oluşturacak yeterli politikacılara gereksinim vardır. Vatandaşlar olarak da çevre korumanın bir maliyeti olduğunu ve bu maliyete katlanmanın kendimiz, gelecek kuşaklar ve gezegenimiz için bir zorunluluk olduğunu kabul etmemiz gerekir. İnsanlığın bugün ulaştığı uygarlık düzeyi ve kazanımlar, gelecek kuşaklar pahasına yaratılmış ve yoksul insan sayısı giderek artmış ise, hiçbir ekonomi ya da ekonomik sistem başanlı sayılamaz.

Bugünün egemen kültürü, sınırsız tüketim anlayışına dayalıdır. Çevreci hareket de işte bu egemen kültüre başkaldırı hareketidir. Temel başkaldırı da ekonomi politikalarına yöneliktir. Egemen kültürün dinamiği, üretim, tüketim; temel mantığı da daha fazla üretmek ve daha fazla tükettirmektir. Her şey, doğal kaynaklar, teknoloji, üretip tüketmek için vardır. Daha fazla üretip daha fazla tüketmek amaç haline gelmiş ve insanlar tüketim kölesine dönüştürülmüştür. Üretim ve tüketim düzenleri bu mantık ile ve doğanın yasalarına uymayan

GÜNEŞ
GÜRSELER'İN
KONUŞMASI

bir yıkıcılıkla sürüp gittikçe, çevre sorunlarının çözümünde başarı sağlanamaz. Bu mantığın değişmesi ise, tüketimin amaç değil araç görüldüğü sınırsız büyüme yerine çevre-ekonomi dengesine dayanan, çevreyi kalkınmanın hem kaynağı, hem de sınırı gören bir kültürün egemen olmasına bağlıdır."

Bu noktada sanıyorum çok farklı düşünmüyoruzdur. İçinde bulunduğumuz sıkıntı, bence bu temel mantığa dayanıyor.

Değerli arkadaşlarımız, bildiri açıklama konusunda önerileri toparlayacaklar. Biraz önce de söylediğim gibi, biz de Barolar Birliği olarak onu gerekli şekilde duyuracağız. Sizlerin e-mail adreslerini aldık, ayrıca diğer bilgilerinizi de biliyoruz. Bundan sonra bu çalışmaların sürmesi, hep birlikte arzumuz. Türkiye Barolar Birliği nezdinde bir kalıcı çevre komisyonu, bütün bu söylediğiniz önerileri gerçekleştirecek bir kalıcı çevre komisyonu oluşturulmasını sağlayacağız. Ayrıca Kuşadası'ndan Bülent bey söyledi, Hilmi bey "niye Kuşadası'nu seçtiniz?" diye sordu. Kuşadası hakikaten bilinçli oldu, çünkü Kuşadası, hocamızın her zaman ısrarla söylediği kentleşmeden kentleşme ve kentsel yıkımın en açık örneklerinden biri, bu doğa cennetinin ne kadar hızla ve ne kadar gaddarca cehenneme çevrildiğinin göstergesi, onun için burayı seçtik. Ama bundan sonrasında ise Ankara'da olacak, çünkü Türkiye Barolar Birliği web sayfasını izliyorsanız, Barolar Birliği merkez binası inşaatımız bitti. 1 Temmuz'a kadar yeni binaya taşınıyoruz ve konferans salonumuz, kongre merkezimiz var, otelimiz var. İnşallah bundan sonra bütün toplantılar için Ankara'ya geleceksiniz. Maliyeti oldukça düşürüp Barolar Birliği olarak bu işin merkezini Ankara'da oluşturacağız.

Ben Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarımızla birlikte burada olan ve burada olmayan arkadaşlarımızla birlikte, Başkanımızın ve diğer arkadaşlarımızın da selam, sevgi ve saygılarını iletetek katkılarınız için teşekkür ediyoruz. Bundan sonra aynı coşkuyla, aynı duyarlılıkla çevremize, çevre sorunlarını sahiplenmeye, çözüm aramaya hep birlikte çalışacağız.

Hepinize yeni bir toplantıda buluşmak üzere Türkiye Barolar Birliği adına sevgi ve saygılar sunuyoruz. Hocamıza, Güney beye ve Noyan beye de çok teşekkür ediyoruz. Sağ olun.

GÜNEŞ
GÜRSELER'İN
KONUŞMASI

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
7-8 HAZİRAN 2008 KUŞADASI
“ÇEVRE SORUNLARI İÇERİKLİ YARGI
KARARLARI VE UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ”
TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRGESİ

7-8 Haziran 2008 tarihlerinde Kuşadası'nda “Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları Ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi” toplantısında Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, toplantıya katılan baro temsilcileri ve çevre sorunları konulu davaları takip eden avukatlar, aşağıdaki hususları kamuoyumuzun bilgisine sunar.

Günümüz egemen kültürüne hakim olan “sınırsız tüketim” temel mantığının değişmesi tüketimin amaç değil araç görüldüğü, “sınırsız büyüme” yerine çevre-ekonomi dengesine dayanan, çevreyi kalkınmanın hem kaynağı hem de sınırı gören bir kültürün egemen olmasına bağlıdır.

Ulusal ya da uluslararası mevzuat ve yargı kararlarının çevre sorunlarının önlenmesinde tek araç olmadığı anlaşılmıştır. Yeterli yasaları uygulayacak yeterli yöneticilere, yeterli politikaları oluşturacak yeterli politikacılara gereksinim vardır. Vatandaşlar olarak da çevre korumanın bir maliyeti olduğunu ve bu maliyete katlanmanın kendimiz, gelecek kuşaklar ve gezegenimiz için bir zorunluluk olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir.

BU ANLAYIŞLA YASAMA VE YÜRÜTME ORGANINDAN TALEPLERİMİZ

1. Dünya Çevre Günü kapsamında yaptığımız toplantımızda katılımcılar olarak siyasi iktidarın Kyoto Protokolü'nü onaylama kararını yaşadığımız bütün olumsuzluklar içinde olumlu bir adım olarak değerlendiriyoruz.

2. İçinde bulunulan mevzuat ve yetki karmaşasını giderebilmek için Başbakanlık, Çevre ve Orman Bakanlığı, TOKİ başta olmak üzere tüm kamu kurumlarının genel politika ve yatırım kararlarında çevre duyarlılığı esas alınmalı, planlama mevzuatı ile ilgili yönetmelikler ve özellikle Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ndeki eksiklikleri giderebilmek için;

- Planlamaya yerel halkın katılımını sağlanmalıdır.
- Kamu yararı kavramı, tanımı kısa ve uzun vadede siyaseten yeniden gözden geçirilmelidir. Çevrenin ve doğanın korunması "*üstün kamu yararı*" olarak nitelenmelidir.
- Su kaynaklarının korunması için "*bütüncül havza planlaması yapılmalı*", Çevre ve Orman Bakanlığı taşra örgütlenmesini su havzaları bazında yenilenmelidir.
- Madenlerle ilgili olarak sadece yatırımcının değil yörede yaşayan halkın menfaatlerini de gözetecek, sürdürülebilir bir çevreyi sağlamak amacıyla maden mevzuatı yeniden düzenlenmelidir.
- Balık çiftlikleri turizm ve SİT bölgelerinden uzaklaştırılmalıdır.
- Yerel yönetimler ve yerel halkın katılımını dışlayan kentsel dönüşüm adı altında TOKİ'ye verilen imar planlama yetkileri sınırlandırılmalı, imar yetki karmaşasına son verilmelidir.

3. Çevre sorunları ile ilgili uzman “Çevre Mahkemeleri” kurulmalıdır. Çevre mahkemeleri hukuk fakültesi mezunu yargıçlardan oluşturulmalıdır.

4. Çevre Yargılama Kanunu (ÇYK) hazırlanmalıdır. Bu konuda ÇYK taslağı hazırlanması amacıyla; Adalet Bakanlığı, üniversiteler, Türkiye Barolar Birliği, Barolar ve diğer meslek örgütlerinden oluşan bir çalışma komisyonu kurulmalıdır.

5. İdari Yargılama Usulü Kanunu’nda değişiklik yapılmalıdır. Çevre Mahkemeleri kurulup, ÇYK çıkartılıncaya kadar;

a. Çevre davalarında kamu yararı ilkesi gözetilerek Yürütmeyi Durdurma Kararı davanın açılmasıyla birlikte verilmelidir.

b. Dava açma ehliyeti açısından “menfaat” herkes için açık ve net bir hükümlerle ifade edilmelidir. Baroların ve meslek odalarının çevre davaları açmakta hukuki menfaati olduğu mutlaka belirtilmelidir.

c. Çevre davalarında, mahkeme giderleri; harçlar, keşif ve bilirkişi ücreti kamu adına devlet tarafından yapılmalıdır. Ceza davalarındaki usul örnek alınmalı, haksız çıkan tarafa masraflar yükletilmelidir.

d. İdari yargıda görev alan yargıçların da hukuk fakültesi mezunu olmaları sağlanmalıdır. Bu kural Danıştay için de geçerli olmalıdır.

6. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve Avukatlık Kanunu, çevre davalarında adli yardım kurumundan yararlanmayı sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmeli ve HUMK değişiklik çalışmalarında bu konu düzenlenerek adli yardım olanaklarından yararlanma “çevre davaları açısından avukatlar lehine kolaylaştırılmalı”dır. Bu çerçevede çevre davalarında gönüllü olarak görev yapan avukatların hukuki yardım ve emekleri değerlendirilmelidir.

7. Genlerle ilgili olarak “Biyogüvenlik kanunu” derhal çıkarılmalıdır. GDO’ lu ürünlerin ithali yasaklanmalıdır. Denetimler talebe bağlı olarak değil zorunlu yapılmalıdır.

8. Sanayi atık yakma ve depolama tesisleri kurulmamalıdır.

9. Nükleer santraller ülkemizin elektrik enerjisi gereksinimini karşılayacak tek seçenek olarak dayatılmamalıdır. Ülkemizin yenilenebilir enerji kaynakları çevresel yıkıma yol açmadan değerlendirilmelidir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur. 10.06.2008

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

15.00.- YTL

Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad. No: 44 Balgat / Ankara
Tel: (+90.312) 287 87 90 (Pbx) Faks: (+90.312) 286 55 65 - 286 31 00
Karanfil Sokağı No: 5/62 06650 Kızılay / Ankara
Tel: (+90.312) 425 30 11 - 425 36 19 - 418 13 46 Faks: (+90.312) 418 78 57
web: www.barobirlik.org.tr
e-mail: admin@barobirlik.org.tr • yayin@barobirlik.org.tr